

Актуальное интервью

Виктор ГАЙСЕНКО:

ООН – самый важный
консолидированный центр

Стар. 2

BELARUS 21.BY

Беларусь on-line у Інтэрнэце

Этнос

Людміла НАВУМЕНКА:

"Сацыялагаў цікавіць
этнічнасць і грамадзянскасць
у свядомасці насельніцтва
Рэспублікі Беларусь"

Стар. 17

Кошт
у Беларусі
1 500 рублёў.

Газета выходзіць
у другі і чацвёрты
чацвер месяца.

26 кастрычніка, 2006

Газета з Беларусі

Голас Радзімы

№ 42-44 (3016-3018)

Выдаецца з 1955 года

Спецвыпуск:
Беларусь і ААН

Спадчына

Адраджэнне
Нясвіжа ...

Стар. 8

"Еўрабачанне-2006"

Андрэй Кунец выступіць

12-М

Стар. 24

Национальный ответ

Стар. 7

Спорт

Ці давязе
Рэдфард
Ірыну Ліс
да Пекіна?

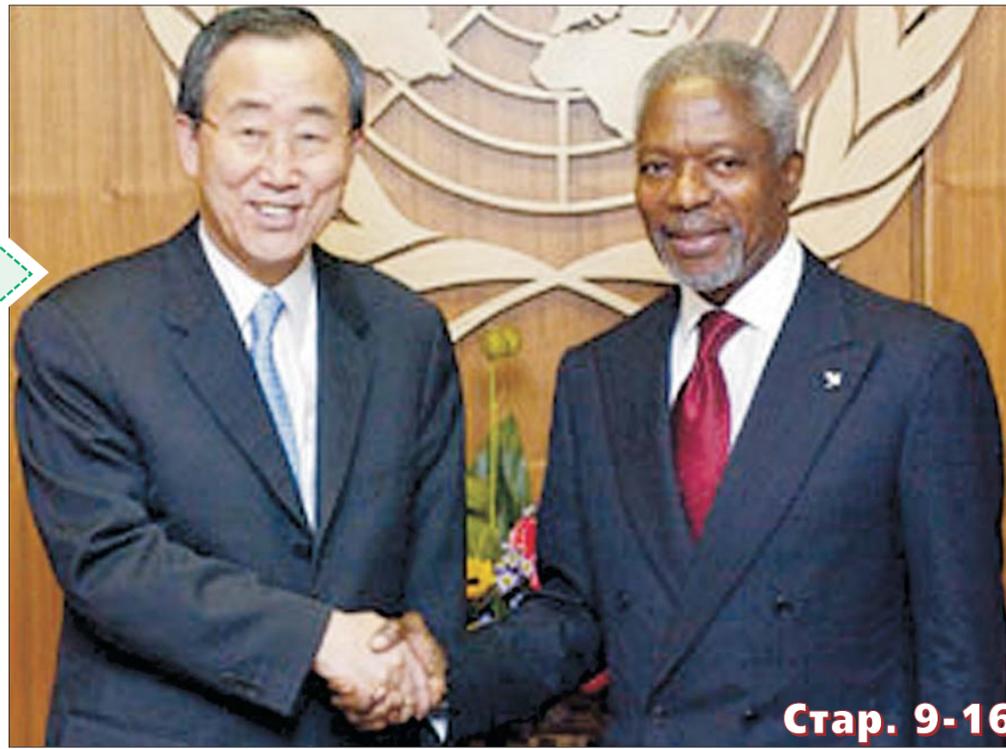

Стар. 23

Да ўвагі чытачоў!
Наступны нумар газеты
"Голас Радзімы" выйдзе
9 лістапада 2006 года

Мы, народы

Прэзідэнт Беларусі
павіншаваў Пан Гі
Муна з назначэннем
Генеральным
сакратаром ААН

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Пан Гі Муна з назначэннем Генеральным сакратаром Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Аляксандр Лукашэнка выказаў упэўненасць, што дзейнасць Пан Гі Муна будзе садзейнічаць умацаванню ролі ААН у забеспячэнні міжнароднай стабільнасці і бяспекі, дасягненню мэтай, прадугледжаных Дэкларацыяй тысячагоддзя, справядліваму светаўладкаванню і ўстанавленню адносінаў паміж краінамі — членамі Арганізацыі па прынцыпах даверу.

Прэс-служба Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь.

Стар. 9-16

Восьмым Генеральным сакратаром ААН стаў паўднёвакарэйскі дыпламат Пан Гі Мун

13 кастрычніка Генеральная Асамблея ААН у Нью-Йорку прызначыла міністра замежных спраў Паўднёвай Карэі Пан Гі Муна (на здымку злева) наступным пасля Кофі Анана Генеральным сакратаром арганізацыі.

Паказвае "Беларусь-ТБ"

LMI-1, 75 у. д.
"ПАРЛАМЕНТ У АСОБАХ"
1 лістапада — 17.15

Праграма пазнаёміць з самым маладым дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Юшкевічам. У рамках праекта аб рабоце заканадаўства ў вобласці маладзёжнай палітыкі разважаюць маладыя спецыялісты — урачы, настаўнікі, аграрыі...

"ЗАПВЕДНЫ НАПЕЎ"
3 лістапада — 15.30

Дакументальны фільм пра народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. У здымках прыняў удзел сын паэта, выкарыстана хроніка з фондаў Дзяржаўнага архіва кінафотафонадакументаў. Да дня нараджэння вялікага паэта — 3 лістапада.

"БЕЛАРУСЬ У АСОБАХ"
"Колас вечно будзе жыць!.."
4 лістапада — 15.30

Дакументальны фільм пра народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. У здымках прыняў удзел сын паэта, выкарыстана хроніка з фондаў Дзяржаўнага архіва кінафотафонадакументаў. Да дня нараджэння вялікага паэта — 3 лістапада.

"РАНІШНЯЯ ХВАЛЯ"
4 лістапада — 10.10

Што паглядзець у суботнюю раніцу па тэлевізары? Вядома ж, новую музычную праграму "Ранішняя хваля", якая стварае добры настрой, распавядае аб "усім на свеце" і прапаноўвае толькі добрую музыку.

www.Belarus-tv.by

* Час выхаду перадач — мініскі.

Нацыянальная выстава
Беларусі адбылася ў Астане

Нацыянальная выстава "Беларусь-Экспа-2006" прайшла ў Астане (Казахстан) 18-20 кастрычніка. Аб гэтым паведамілі ў ЗАТ "Тэхніка і камунікацыі", якое выступіла арганізатарам гэтага мерапрыемства.

Удзел у выставе прынялі прадстаўнікі ўсіх асноўных галін народнай гаспадаркі рэспублікі і навукова-адукацыйнага сектара.

Усяго свае экспазіцыі прадставілі каля 100 прадпрыемстваў і арганізацый. Гэта на 25 працэнтаў больш, чым на аналагічнай выставе, якая прайшла ў Казахстане год назад.

Характэрна, што тавараабарот двух краін у студзені-ліпені 2006 года ў параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года ўзрос на 59,6 працэнта да 179,7 мільёна долараў. Экспарт беларускіх тавараў у Казахстан склаў 149,2 мільёна долараў (павялічыўся на 51,3 працэнта), імпарт — 30,5 мільёна долараў (вырас у 2,2 раза).

Анонс

Упершыню ў конкурсе кінафестывалю "Лістапад" прымуць удзел майстры з Бельгіі, Марока і Швецыі

У гэтым годзе на XIII міжнародным кінафестывалі "Лістапад", які пройдзе з 18 па 25 лістапада, будуць прадстаўлены карціны майстроў з 26 краін.

Упершыню ў конкурснай праграме прымуць удзел кінематографісты з Бельгіі, Марока і Швецыі. Багатая і насычаная праграма дакументальнага кіно. Акрамя вялікай конкурснай і пазаконкурснай праграмы, глядачоў чакаюць сустрэчы з любімымі артыстамі ўсіх пакаленняў.

Сітуацыя

Экіпаж
"Белавія"

выратаваў чалавека

Высокапрафесійныя дзеянні экіпажа Нацыянальнай авіякампаніі "Белавія" дазволілі выратаваць жыццё чалавека. Як паведамілі ў авіякампаніі, падчас палёту рэгулярнага рэйса па маршруце Мінск — Рым адзін з пасажыраў — грамадзянін Беларусі — паскардзіўся бортправаднікам на рэзкае пагаршэнне здароўя. Камандзір экіпажа самалёта прыняў рашэнне аб развароце паветранага судна і пасадчы яго ў Нацыянальным аэрапорце "Мінск", выклікаўшы пры гэтым па радыёсувязі аўтамабіль хуткай дапамогі да борта авіялайнера. Медыцынскія работнікі зафіксавалі ў пасажыра інфаркт міякарда.

У Мінску паветранае судна было аператыўна абслужана і вылецела ў Рым з мінімальна магчымай у дадзеным выпадку затрымкай у часе.

Падрыхтавала Дзіяна ГРЫШАНАВА.

ААЭ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

Актуальное интервью

ООН — самый важный консолидированный центр

На вопросы газеты "Голас Радзімы" отвечает заместитель министра иностранных дел Республики Беларусь Виктор Гайсенко.

— Распад СССР привел к однополярному миру, что в свою очередь вызвало глобальный процесс создания новых центров силы. Какая в этой ситуации роль международных организаций и, прежде всего, ООН?

— На сегодняшний день в мире существует широкое осознание необходимости консолидации различных международных центров влияния на глобальном и региональном уровнях, которые создали бы противовес теперешнему монополярному превосходству Соединенных Штатов Америки.

В этом контексте создание новых консолидирующих центров, способных противостоять силовому давлению, является неперенным условием перехода к справедливому многополярному миру. Именно такую позицию высказал глава нашего государства Александр Лукашенко на XIV Саммите Движения неприсоединения, который состоялся в сентябре 2006 года на Кубе.

ООН — самая крупная международная организация в мире. И Организация Объединенных Наций, конечно же, как никакая другая международная организация, представляет собой важный консолидированный центр, который может предоставить странам и их действиям на международной арене то, что никто другой не способен, — легитимность в глазах мирового сообщества.

В этой связи задача для всех стран, которым дороги мир, справедливость, равенство и уважение, состоит в укреплении ООН в качестве международного института, который будет служить интересам всех государств, а не только "сильным мира сего".

— На Саммите тысячелетия в сентябре 2000 года, в котором принимал участие и Президент Беларуси, руководителями 189 стран была принята Декларация тысячелетия. Она определяет цели, которые должны быть достигнуты до 2015 года. Прошло шесть лет. Сохраняется ли актуальность этих задач?

— Безусловно. Процесс достижения Целей развития тысячелетия (ЦРТ) стал одной из главных тем Саммита ООН 2005 года. Изданные накануне Саммита ООН четыре так называемых "реформаторских" доклада выявили тревожные тенденции в деле достижения странами мира ЦРТ. Общий вывод таков, что если международное сообщество не предпримет дополнительных мер в области развития, ЦРТ, скорее всего, так и останутся показателями на бумаге.

Вместе с тем, прошлогодний Саммит дал определенные основания для оптимизма. Рекомендации и предложения указанных докладов в отношении достижения ЦРТ легли в основу соответствующей части Итогового документа Саммита ООН, который был одобрен мировыми лидерами, включая Президента Республики Беларусь. Не буду останавливаться на всех этих предложениях, поскольку их много. Отмечу лишь два главных.

Во-первых, развитые страны должны обеспечить к 2015 году выделение 0,7% от своего валового внутреннего продукта (ВВП) в качестве официальной помощи в целях развития для развивающихся стран. Во-вторых, развитые страны должны до завершения Дохинского раунда переговоров

Всемирной торговой организации (ВТО) обеспечить свободный доступ товаров на свои рынки из развивающегося мира. Реализация этих мер, безусловно, окажет существенное содействие развивающимся странам в достижении ими ЦРТ.

В настоящее время в рамках ООН идет процесс реформирования Экономического и Социального Совета (ЭКОСОС) с тем, чтобы повысить роль этого органа в координации глобальных усилий по достижению ЦРТ. В частности, предполагается более активная роль ЭКОСОС во взаимодействии с Всемирной торговой организацией и Бреттон-вудскими учреждениями (Международный валютный фонд, Всемирный банк, Международная финансовая корпорация) и проведение в рамках Совета ежегодных диалогов высокого уровня по проблематике развития и достижения ЦРТ.

Одновременно происходит процесс реформирования оперативной деятельности системы ООН, т.е. агентств и фондов (Программа развития ООН, Детский фонд и др.) в целях повышения их возможностей в содействии странам мира в достижении ЦРТ.

Хотел бы сказать несколько слов о ситуации с достижением ЦРТ в Беларуси.

Республика Беларусь достигла здесь значительных успехов по сравнению не только с развивающимися странами, но и с большинством стран с переходной экономикой. Ежегодно ПРООН издает доклады о развитии человека в разных странах. Согласно этим докладам, Беларусь является лидером на пространстве СНГ в области образования и здравоохранения, а также по большинству показателей экономического развития. Кроме того, по многим показателям из этих областей мы превосходим многие страны Центральной и Восточной Европы и даже некоторые западные государства.

В сентябре 2005 года в Беларуси был издан национальный доклад "Достижение целей в области развития, сформулированных в Декларации тысячелетия". Он был подготовлен группой национальных независимых экспертов при поддержке Представительства ООН.

Авторы доклада подчеркивают существенный прогресс Беларуси в достижении ЦРТ. Фактически эти цели уже реализованы. Поэтому с учетом достигнутых Беларусью успехов они разработали словесные показатели, значительно превышающие реальные показатели ЦРТ, и предложили правительству использовать их в качестве ориентира в дальнейшей деятельности.

— Беларусь как одна из учредителей ООН на 60-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН поставила вопрос о реформировании Организации. Давайте напомним, в чем суть белорусских инициатив и какой они имели резонанс.

— Беларусь всегда активно выступала за реформирование ООН. В основе нашего подхода — понимание необходимости постоянной адаптации Организации к условиям изменяющегося мира.

Особенно остро вопрос о реформировании ООН встал накануне Саммита ООН 2005 года в связи с потерей авторитета Организации в глазах мирового сообщества и ее неспособностью предотвратить войну в Ираке. Я уже отмечал, что в рамках Организа-

ции в первой половине 2005 года были изданы "реформаторские" доклады, которые послужили основой для переговорного процесса накануне Саммита и 60-й сессии Генеральной Ассамблеи.

Общая позиция нашей страны по реформированию ООН была изложена министром иностранных дел Сергеем Мартыновым. Специальному представителю Генерального секретаря ООН министру иностранных дел Ирландии Дермоту Ахерну во время его визита в Минск в июне 2005 года. Эта позиция была передана и Генеральному секретарю ООН.

Наша делегация в Нью-Йорке принимала самое активное участие в переговорном процессе в преддверии Саммита, а также в работе различных групп по реформе ООН, созданных в целях реализации соответствующих положений Итогового документа Саммита. Особое внимание Беларусь уделяет реформированию структур ООН, занимающихся вопросами развития. Это относится к Экономическому и Социальному Совету и различным фондам и программам ООН, которые оказывают техническую помощь. Наши активные усилия в этой области обусловлены стремлением Беларуси быть избранной осенью 2006 года в состав ЭКОСОС, чтобы наша страна могла действительно участвовать в определении политики ООН по вопросам мирового развития.

Беларусь также активно участвовала в переговорном процессе по реформированию Совета Безопасности ООН. Мы разработали свою собственную модель преобразования этого органа. Основные элементы нашей модели — расширение состава Совета в категориях постоянных и непостоянных членов, улучшение методов и процедур деятельности Совета и другие — поддерживаются очень многими странами.

Вместе с тем, основные усилия Беларуси в области реформирования ООН сосредоточены на долгосрочной последовательной реализации инициатив Президента Республики Беларусь, которые он выдвинул в ходе Саммита Организации в сентябре прошлого года.

Я напоминаю читателям "Голасу Радзімы", что в выступлении Президента Беларуси прозвучали две конкретные международные инициативы. Александр Лукашенко призвал международное сообщество признать многообразие путей прогрессивного развития стран и народов мира и принять действенные меры по борьбе с торговлей людьми.

Формы и методы реализации двух инициатив разные. Первая инициатива в большей степени носит концептуальный и долгосрочный характер. Очень важно, что нам удалось закрепить ее в Итоговом документе Саммита. Цель, которую мы стремимся достичь, — это, прежде всего, обеспечение того, что все страны мира смогут реально применять принцип учета многообразия в своей внешней политике. В ходе нынешней 61-й сессии Генассамблеи наша делегация использует каждую возможность по разъяснению инициативы делегациям других стран.

Вторая инициатива Президента Беларуси имеет практический характер. Наша цель — побудить международное сообщество принять действен-

ные меры, которые принесут конкретные положительные результаты в борьбе с торговлей людьми. В развитие инициативы Президента мы предложили государствам-членам ООН сформировать "Глобальное партнерство против рабства и торговли людьми в XXI веке". Интерес к данной инициативе проявили как многие страны, включая США, Россию, Корею, Филиппины, так и различные международные организации и учреждения — Международная организация труда, Международная организация по миграции, Управление ООН по наркотикам и преступности.

На 61-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН Беларусь выдвинула проект резолюции о координации деятельности международных организаций в борьбе с торговлей людьми, который 19 октября был принят Генеральной Ассамблеей ООН консенсусом. В рамках дальнейшей реализации инициативы в ООН будет создан координационный механизм в форме межучрежденческой группы.

— Беларусь взаимодействует с ООН на различных уровнях, в том числе с различными фондами и программами. Каков результат этой работы? Как вы оцениваете деятельность представительств системы ООН в Беларуси?

— Хочу напомнить, что Беларусь стала первой из стран СНГ, в которой в мае 1992 года было открыто Представительство ООН.

Мы с удовлетворением отмечаем деятельность организаций, учреждений, программ и фондов системы ООН в нашей стране. С 1992 года они последовательно участвовали в решении многих социально-экономических, экологических, гуманитарных и других проблем посредством предоставления широкой консультативной и технической помощи. По экспертным оценкам, объем технической помощи, полученный Беларусью по линии системы ООН за прошедшее десятилетие, превышает 130 миллионов долларов США.

Мы приветствуем тот факт, что главные усилия учреждений системы ООН были направлены на поддержку национальных приоритетов Беларуси, таких как минимизация последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС, борьба с бедностью, улучшение здравоохранения, развитие людских ресурсов, решение экологических проблем, развитие информационно-коммуникационных технологий.

Республика Беларусь с удовлетворением отмечает произошедшее в последние несколько лет расширение деятельности в стране учреждений ООН. Это касается, прежде всего, Программы развития ООН (ПРООН), Детского фонда ООН (ЮНИСЕФ) и Управления Верховного комиссара ООН по делам беженцев (УВКБ).

В этой связи хотел бы особо подчеркнуть роль учреждений ООН в решении одного из основных национальных приоритетов — ликвидации последствий чернобыльской катастрофы. Проведенное в 2001 году Секретариатом ООН, ПРООН, ЮНИСЕФ и Всемирной организацией здравоохранения (ВОЗ) изучение ситуации на загрязненных территориях и изданный ООН доклад "Гуманитарные последствия катастрофы на Чернобыльской АЭС: Стратегия восстановления" придали новый импульс на международном уровне решению

проблем, вызванных чернобыльской катастрофой. За последние несколько лет Республику Беларусь посетили заместители Генерального секретаря ООН, координаторы ООН по международному чернобыльскому сотрудничеству Кензо Ошима и Ян Игеланд.

Правительство Республики Беларусь также высоко оценивает совместные действия страновых представительств ООН, направленные на борьбу с ВИЧ/СПИД. Эти усилия содействовали принятию Национального стратегического плана по борьбе с ВИЧ/СПИД и Национальной программы по борьбе со СПИД. Мы с удовлетворением отмечаем назначение Объединенной программой ООН по ВИЧ/СПИД известного белорусского теннисиста Максима Мирного Послом Доброй Воли и его совместную с ООН деятельность по пропаганде борьбы с этой болезнью.

Считаю, что область, требующей в ближайшие годы наиболее пристального внимания со стороны системы ООН в Беларуси, является экономика.

Уверен, что основой дальнейшего плодотворного сотрудничества Беларуси с учреждениями системы ООН является сохранение ими неполицитизированного подхода в своей деятельности в Беларуси и ориентации на национальные приоритеты нашей страны.

— Как Республика Беларусь видит перспективы своего дальнейшего участия в ООН?

— Мы достаточно четко представляем себе задачи участия нашего государства в деятельности ООН, которые необходимо реализовать в перспективе.

В прошедшем году мы разработали долгосрочную стратегию нашей работы в ООН. При подготовке этого документа Министерство иностранных дел руководствовалось указанием Президента Республики Беларусь, высказанным им на совещании с руководителями загранучреждений в июле 2004 года о том, что "надо концентрировать наши не очень многочисленные дипломатические и другие силы на тех направлениях, где мы можем получить не виртуальную, а практическую отдачу: финансовую, организационную и политическую".

В соответствии с упомянутой стратегией мы определяем две главные долгосрочные цели участия страны в деятельности ООН. Первая — это содействие созданию благоприятных внешних условий, обеспечивающих национальную безопасность, суверенитет и территориальную целостность Республики Беларусь. Вторая — содействие устойчивому развитию Республики Беларусь в экономической, социальной, культурной и других областях.

В процессе реализации долгосрочных целей и задач белорусская дипломатия активно взаимодействует с основными партнерами Беларуси, прежде всего, государствами-членами Движения неприсоединения и Содружества Независимых Государств. В то же время мы открыты для сотрудничества со всеми государствами-членами ООН на основе равноправия и взаимного уважения в целях как укрепления самой Организации Объединенных Наций, так и обеспечения национальных интересов.

Вопросы задавала
Наталья САЛУК.

Аб дзейнасці Беларусі ў ААН расказвае пастаянны прадстаўнік краіны ў ААН Андрэй ДАПКЮНАС.

На працягу 60 гадоў з моманту падпісання Беларуссю Статута ААН гэтая арганізацыя з'яўляецца для нашай краіны важнай і ўплывовай пляцоўкай рэалізацыі знешнепалітычных інтарэсаў, у тым ліку ключавых ініцыятываў па пытаннях міжнароднага парадку.

Можна вызначыць наступныя стратэгічныя напрамкі і адначасова доўгатэрміновыя прыярытэты Беларусі ў ААН: садзейнічанне павышэнню ролі ААН у сусветных працэсах; умацаванне міжнароднага міру і бяспекі; мабілізацыя міжнароднай падтрымкі на пераадоленні наступнага чарнобыльскага катастрофы; прасоўванне сацыяльных пытанняў у парадак дня ААН, у тым ліку праз актыўны ўдзел у працы Эканамічнага і Сацыяльнага Савета (ЭКАСАС); забеспячэнне правоў чалавека, права народаў на самавызначэнне.

УДЗЕЛ БЕЛАРУСІ ў ОРГАНАХ ААН

Беларусь неаднаразова выбіралася ў галоўныя і дапаможныя органы ААН. Яна мае вопыт работы ў Савеце Бяспекі, Эканамічным і Сацыяльным Савеце (ЭКАСАС), яе дапаможных органах, выканаўчых радаў фонду і праграм ААН.

Беларускія прадстаўнікі на розных этапах выбіраліся на вышэйшыя выбарчыя пасады ў Генеральнай Асамблеі ААН, Эканамічным і Сацыяльным Савеце, Выканаўчай радзе Дэвізаўнага фонду ААН (ЮНІСЕФ), Першым камітэце ГА ААН (пытанні раззбраення), Трэцім камітэце (сацыяльна-гуманітарныя пытанні і права чалавека) і іншых органах.

ЭКАСАС. Найбольш працяглай з'яўляецца дзейнасць Беларусі ў Эканамічным і Сацыяльным Савеце — восемнаццаць гадоў. ЭКАСАС ажыццяўляе каардынацыю дзейнасці ўсіх устаноў сістэмы ААН у эканамічнай, сацыяльнай і прыродаахоўнай галінах.

Беларусь заўсёды займала пазіцыю адказнага ўдзельніка міжнародных эканамічных працэсаў.

З другой палавіны дзесяцігоддзя гадоў адным з прыярытэтных напрамкаў працы Беларусі ў ЭКАСАС стаў актыўны ўдзел у

пошуку аптымальных рашэнняў па рэфармаванні дзейнасці Савета. Прызнаючы ўклад Беларусі ў гэты працэс, дзяржавы-члены ААН аднагалосна ў 1998 і 1999 гадах абралі пастаяннага прадстаўніка Беларусі пры ААН А. Сычова на пасаду намесніка старшыні ЭКАСАС. Пад яго старшынствам былі распрацаваны прынцыповыя новы для таго часу гуманітарны напрамак дзейнасці ЭКАСАС. Цяпер гэты самадасатковы сегмент асноўных сесій Савета, але дэлегацыі і кіруючых сакратарыята памятаюць і з павагай прызнаюць, што каля яго вытокаў стаяла Беларусь.

Савет Бяспекі. На працягу 27-і сесіі Генеральнай Асамблеі ў 1974-1975 гадах Беларусь упершыню і пакуль аднойчы была абрана ў склад Савета Бяспекі ААН. У гэты перыяд галоўна ўвага Савета была сканцэнтравана на падтрыманні міру і бяспекі на Блізкім Усходзе, Кіпры і ў Афрыцы.

Міжнародная сітуацыя ў 1974-1975 гадах і праца ў Савеце Бяспекі ўскладняліся беспрэцэдэнтным глабальным энергетычным крызісам, які выбухнуў у сувязі з буйным ростам кошту нафты і галоўных энергазасурсаў.

Тым не менш акрамя поспехаў у падтрымцы парадку ў гарацх кронках, па рэкамендацыі Савета Бяспекі дзевяць дзяржаў сталі новымі членамі ААН. У 1974 годзе пры падтрымцы беларускай дэлегацыі кітайская мова была афіцыйна прызнана адной з рабочых моў Савета Бяспекі ААН.

Дзіцячы фонд ААН. Беларусь мае істотны вопыт работы ў Дзіцячым фондзе ААН (ЮНІСЕФ). Вельмі сімвалічна тое, што ў год святкавання шасцідзясяцігоддзя стварэння ЮНІСЕФ прадстаўнік Беларусі быў абраны старшынёй Выканаўчай рады ЮНІСЕФ. Гэта — даніна павагі міжнароднага супольніцтва да Беларусі, якая ўвесь час сваёй працы ў ААН актыўна абараняла права і інтарэсы дзяцей ва ўсім свеце і дваццаць чатыры гады з шасцідзясяці з'яўлялася членам Выканаўчай рады ЮНІСЕФ. Прадстаўнікі Беларусі ўдзельнічалі ў місіях Выканаўчай рады ЮНІСЕФ у шэрагу краін, што развіваюцца.

Пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ААН узначальваў місіі Выканаўчай рады ЮНІСЕФ у Індыі, Эфіопіі і Цэнтральнаафрыканскай рэспубліцы. У выніку візітаў па рэкамендацыі Беларусі Выканаўчая рада прыняла важныя рашэнні адносна пашырэння і паліпшэння дапамогі ЮНІСЕФ гэтым краінам.

У студзені 2006 года Выканаўчая рада ЮНІСЕФ зацвердзіла новую краінавую праграму ЮНІСЕФ для Беларусі на 2006-2010 гады. Агульны кошт праектаў, якія плануецца ажыццявіць у адпаведнасці з гэтай праграмай, складае больш за пяць мільянаў долараў ЗША.

ПАДТРЫМКА ДЭКАЛАНАЦЫІ

Беларусь была адным з галоўных ініцыятараў прыняцця ААН у 1960 годзе Дэкларацыі аб прадастаўленні незалежнасці каланіяльным краінам і народам.

Дэкларацыя з'явілася імпульсам для шматлікіх краін і народаў, каб пераехаць са сваім каланіяльным мінулым, пазбавіцца ад залежнасці ад буйных краін-імперыяў.

У выніку актыўнага ўдзелу Беларусі ў галіне барацьбы з каланіялізмам, неабяжовай пазіцыі да гэтай праблемы беларускіх дыпламатаў, працуючых у Нью-Йорку, быў дадзены імпульс прадастаўлення незалежнасці шматлікім краінам і народам.

Вынікамі нацыянальна-вызваленчага руху ў Азіі і Афрыцы стала з'яўленне больш за 100 незалежных дзяржаў. Новыя дзяржавы пераўтвараліся ў палітычную сілу, іх актыўная дзейнасць на пасяджэннях Генеральнай Асамблеі ААН пачала ўплываць на прыняцце яе рашэнняў.

Актыўнае прасоўванне беларускім бокам ідэі прадастаўлення незалежнасці каланіяльным краінам паслядоўна ператварылася ў падтрымку Рэспублікай Беларусі міжнародных ініцыятыў Руху недалучэння і ўваходжанне Беларусі ў гэтую ўплывовую арганізацыю ў 1998 годзе.

Беларусі як адзінаму прадстаўніку Еўропы ў Руху недалучэння давалася прыкласці шмат намаганняў, каб стаць аўтарытэтным і ўплывовым удзельні-

кам гэтай арганізацыі. Сёння да беларускіх дыпламатаў прыслухваюцца, іх погляды і меркаванні паважаюць і выкарыстоўваюць для актывізацыі яго дзейнасці. Напрыклад, у выніковых дакументах Саміта Руху недалучэння ў Гаване, які адбыўся ў верасні 2006 года, замацаваны цэлы шэраг беларускіх ідэй і ініцыятыў.

МІЖНАРОДНАЯ БЯСПЕКА І РАЗЗБРАЕННЕ

З моманту заснавання ААН пытанні падтрымкі міру і бяспекі былі цэнтральнымі ў яе працы. Не дзіўна, што для Беларусі, якая зубіла велзарную частку насельніцтва падчас Вялікай Айчыннай вайны, менавіта гэты напрамак дзейнасці ў ААН ніколі не губляў сваёй актуальнасці.

Беларусь стала ўдзельніцай шэрагу важных дагавораў, якія стрымлівалі гонку ўзбраенняў у свеце час і не зубілі сваёй важкасці і пасля завяршэння "халоднай вайны". Пералічыць толькі некалькі назваў асабліва важных у сённяшні дзень дагавораў: аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, касмічнай прасторы і пад вадоў (1963), аб прыняцці дзейнасці дзяржаў па даследаванні і выкарыстанні касмічнай прасторы (1967), аб забароне размяшчэння на дне мораў і акіянаў і ў яго непрах ядзернай зброі (1971), аб забароне распрацоўкі, вытворчасці і назапавання бактэрыялагічнай (біялагічнай) і таксічнай зброі і іх знішчэння (1972).

Беларусь падтрымала ў Генеральнай Асамблеі праект Дагавора аб прыняцці дзейнасці ядзернай зброі. Пасля набывання незалежнасці Беларусь зрабіла выбар на карысць бяз'ядзернага статусу. Да канца 1996 года быў завершаны вывад ядзернай зброі, і Беларусь далучылася да Дагавора аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі ў якасці дзяржавы, якая не валодае ядзернай зброяй. На год раней было падпісана пагадненне аб гарантыях МАГАТЭ. На жаль, ініцыятыва Беларусі па ўтварэнні ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе зоны, свабоднай ад ядзернай зброі, не знайшла дастатковай падтрымкі ў рэгіёне. Праз амаль паўтара дзесяцігоддзя Беларусь увайшла ў Групу ядзерных па-

ПАСТАЯННАЕ ПРАДСТАЎНІЦТВА БЕЛАРУСІ ПРЫ ААН: СТАРЭЙШАЯ ЗАМЕЖНАЯ УСТАНОВА КРАІНЫ

Пастаяннае Прадстаўніцтва — "кузня" дыпламатычных кадраў краіны: многія супрацоўнікі МЗС і замежных устаноў Беларусі, якія працавалі ў Нью-Йорку, займалі і займаюць сёння самыя высокія ступені ў іерархіі дыпламатычнай службы Беларусі.

Пастаянныя прадстаўнікі Беларусі пры ААН
 ГРАЗНОЎ Фёадосій Мікалаевіч — 1958-1961 гады;
 АСТАПЕНКА Павел Яўменавіч — 1961-1964 гады;
 ЧАРНУШЧАНКА Герадот Гаўрылавіч — 1964-1969, 1974-1977 гады;

СМІРНОЎ Віталь Сцяпанавіч — 1969-1974 гады;
 ДАЎГУЧЫЦ Леанід Аляксандравіч — 1977-1980 гады;
 ШЭЛЬДАЎ Анатоль Мікітавіч — 1980-1986 гады;
 МАКСІМАЎ Леў Іосіфавіч — 1986-1990 гады;
 БУРАЎКІН Генадзь Мікалаевіч — 1990-1994 гады;
 СЫЧОЎ Аляксандр Мікалаевіч — 1994-2000 гады;
 ЛІНГ Сяргей Сцяпанавіч — 2000-2002 гады;
 ДАПКЮНАС Андрэй Вадзімавіч — з 2004 года

стаў-своеасаблівыя вядуць дзяржаў, якія выкарыстоўваюць аднолькавыя правілы па кантролі за экспартам, каб прадухіліць распаўсюджванне ядзернай зброі.

Беларусь актыўна супрацоўнічае ў ААН па ўсіх магчымых накірунках кантролю за звычайнымі ўзбраеннямі.

РАСПРАЦОЎКА ДАКУМЕНТАЎ ААН

З самага пачатку дзейнасці ААН дэлегацыя Беларусі брала актыўны ўдзел у распрацоўцы дакументаў арганізацыі, якія паступова станавіліся важнымі нормамі міжнароднага права ў самых разнастайных галінах. Сярод прынятых па ініцыятыве Беларусі дакументаў ААН трэба адзначыць наступныя:

Па-першае, рэзалюцыі Генеральнай Асамблеі аб экстрадыцыі і пакаранні ваенных злачынцаў і прыняццях міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне затрымання, арышту, экстрадыцыі і пакарання асоб, павінных у ваенных злачынствах і злачынствах супраць чалавечнасці.

Па-другое, Дэкларацыя ААН пра прадастаўленні незалежнасці каланіяльным дзяржавамі і іх народам ад 1960 года і рэзалюцыя аб абароне асоб, якія затрыманы за барацьбу супраць апарату, расізму і расавай дыскрымінацыі.

Па-трэцяе, рэзалюцыі Генеральнай Асамблеі аб прасоўванні навуковых даследаванняў у галіне пошуку прычын і лячэння ракавых захворванняў і выкарыстанні навукова-тэхнічнага прасэрсу ў інтарэсах міру і сацыяльнага развіцця. У далейшым на падставе гэтай рэзалюцыі была прынята адпаведная дэкларацыя ААН.

Па-чвёртае, рэзалюцыя аб прадухіленні распрацоўкі і вытворчасці новых відаў зброі масавага знішчэння.

Па-пятае, рэзалюцыі аб пашырэнні міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне пераадолення наступстваў чарнобыльскай катастрофы.

Большасць ініцыяваных Беларуссю рэзалюцыяў ААН прымаюцца кансенсусам.

ПЕРААДОЛЕННЕ НАСТУПСТАЎ ЧАРНОБЫЛЬСКОЙ КАТАСТРОФЫ

На працягу апошніх амаль дваццаці гадоў адным з галоўных прыярытэтаў дзейнасці Беларусі ў ААН з'яўляецца праблема наступстваў чарнобыльскага супрацоўніцтва. Дэлегацыя ад Беларусі, на тэрыторыю якой выпала каля сямідзесяці працэнтаў радыеактыўных ападкаў, ініцыявала на 45-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН у

снежны 1990 года прыняцце рэзалюцыі аб аказанні міжнароднай супольнасцю гуманітарнай дапамогі пацярпелым раёнам.

Гэтая рэзалюцыя зрабіла галоўнае. Быў дадзены старт шырокам выпрацоўцы і рэалізацыі міжнароднымі ўстановамі сістэмы ААН, іншымі міжнароднымі арганізацыямі, урадамі многіх развітых краін і нядзяржавных арганізацыяў і шматлікіх чарнобыльскіх праграм. Для забеспячэння арганізацыі гэтага працэсу рэзалюцыяй быў створаны адпаведны каардынацыйны механізм — рабочая група ААН з удзелам шматлікіх устаноў пад старшынствам намесніка Генеральнага сакратара. Гэты механізм захавалася і паслява дзейнічае.

З 1991 года арганізаваны візіты ў забруджаныя радыяцыйнай вобласці Беларусі намеснікаў Генеральнага сакратара ААН Яна Эліяна, Сердзью Віейра дэ Мэла, Кензо Ашымы, Яна Ізеланда, Эда Мелкерта, некалькіх азначаных груп ААН. На падставе вынікаў візітаў распрацаваны спецыяльныя даклады канферэнцыяў.

Галоўным вынікам гэтых мер было тое, што Беларусь атрымала разнастайную міжнародную дапамогу на многія мільёны долараў.

Сёння роля ААН у чарнобыльскай сферы значна ўзрастае. Гэта звязана з тым, што прыярытэтам на наступныя дзесяці гадоў вызначана эканамічнае аднаўленне і ўстойлівае развіццё пацярпелых рэгіёнаў. Галоўнае роля ў вызначэнні гэтага прыярытэту належыць міжнароднай канферэнцыі, якая адбылася ў красавіку 2006 года ў Мінску.

УСТАЛЯВАННЕ ДЫПЛАМАТЫЧНЫХ АДНОСІН

Пасля абвешчання незалежнасці Беларусі Пастаяннае Прадстаўніцтва Беларусі пры ААН апынулася ў цэнтры работы па усталяванні дыпламатычных адносін з краінамі з усіх рэгіёнаў свету. Дыпламатычныя адносіны з Кіпрам, Ісландыяй, большасцю дзяржаў Афрыкі, лацінаамерыканскімі краінамі і дзяржавамі Азіі былі усталяваны менавіта праз Пастаяннае Прадстаўніцтва ў Нью-Йорку. Гэта практыка працягваецца Прадстаўніцтвам і зараз, нягледзячы на тое, што Беларусь ужо усталявала дыпламатычныя адносіны са 164 краінамі свету. Напрыклад, у 2006 годзе ў Нью-Йорку быў падпісаны міжнародны дагавор аб усталяванні дыпламатычных адносін з Батсванай.

Нью-Йорк, ЗША.

Уладзімір ШЧАСНЫ:

— Уладзімір Рыгоравіч, вы з'яўляецеся Паслом па асобых даручэннях МЗС Беларусі і ўзначальваеце Нацыянальную камісію ЮНЕСКА з 2001 года. Ці можна сказаць, што праца ў ЮНЕСКА для вас галоўнае даручэнне?

— Так, хоць на мяне ускладзены шэраг даручэнняў, пытанні супрацоўніцтва з ЮНЕСКА займаюць, бадай, большую частку працоўнага часу.

— Вам давялося працаваць за мяжой у міжнародных арганізацыях, у прыватнасці ў ААН, і прадстаўляць Беларусь як Паслу ў Вялікабрытаніі. Скажыце, калі ласка, супрацоўніцтва з ЮНЕСКА мае свае асаблівасці?

— Я б сказаў галоўнае з іх — выніковасць. Азіраючыся на сваю працу ў апошнія пяць гадоў, заўважаю шмат канкрэтных вынікаў, якія можна літаральна ўзяць у рукі. Як, напрыклад, адзначаную шматлікімі ўзнагародамі кнігу “Спадчына Беларусі”, якая рыхтавалася таксама ў рамках праекта ЮНЕСКА.

— Чаго не хапае, на ваш погляд, беларускаму боку для больш эфектыўнага супрацоўніцтва з ЮНЕСКА?

— Супрацоўніцтва было б яшчэ больш эфектыўным пры большай асабістай адказнасці выканаўцаў.

— Праекты, пра якія будзе ісці гаворка, шмат каштуюць. Беларусь як член арганізацыі плаціць свае ўносы, ці не так?

— Так. ЮНЕСКА фінансуе шэраг нацыянальных праектаў у галіне навукі, культуры і камунікацый у рамках Праграмы ўдзелу ЮНЕСКА і з пазабюджэтных крыніц. Традыцыйна памеры фінансавання, якія выдаткоўваюцца ЮНЕСКА на рэалізацыю нацыянальных праектаў, у два-тры разы перавышаюць суму штогадовага ўносу ў бюджэт арганізацыі.

— Наколькі Беларусь можа ўплываць на прыняцце рашэнняў ЮНЕСКА?

— Да 2005 года на працягу шасці гадоў Беларусь была членам Выканаўчай рады ЮНЕСКА, і гэта мела свой плён. Да таго ж наша дэлегацыя актыўна ўдзельнічала ў сесіях Генеральнай канферэнцыі гэтай арганізацыі. Так,

“ЮНЕСКА адкрывае Беларусь свету, а свет Беларусі”

Беларусь з'яўляецца членам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры з 1954 года. Дзякуючы супрацоўніцтву з гэтай арганізацыяй, у Беларусі актывізаваліся многія станоўчыя працэсы і рэалізаваліся шматлікія праекты. Вяртанне цікавасці да помнікаў архітэктуры, праца па адраджэнні беларускіх сядзіб і іх рэстаўрацыя, стварэнне экалагічных зетак у Палессі і шмат іншага. Усё гэта адбывалася не без удзелу ЮНЕСКА, арганізацыі, што мае перад сабой мэтаў, якую так і хочацца яшчэ раз нагадаць — росквіт грамадства на аснове інтэлектуальнай і маральнай салідарнасці. Сёння да вашай увагі інтэрв'ю са старшынёй Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА Уладзімірам ШЧАСНЫМ.

падчас 33-й сесіі быў прыняты шэраг міжнародных дакументаў, у тым ліку Канвенцыя аб ахове разнастайнасці культурнага зместу і форм мастацкага самавыяўлення, Міжнародная канвенцыя аб барацьбе з допінгам у спорце, Усеагульная дэкларацыя аб біяэтыцы і правах чалавека. Генеральнай канферэнцыяй прыняты рашэнні аб абвешчэнні Сусветнага дня філасофіі, аб абвешчэнні 2008 года Міжнародным годам планеты Зямля, а 2009 года — Міжнародным годам астраноміі.

У праекце Праграмы і бюджэту на 2006-2007 гады захаваны пазіцыі, асабліва важныя для Беларусі, у прыватнасці, дзейнасць па экалагічным супрацоўніцтве ў Палессі. Менавіта наша актыўная пазіцыя выклікала пэўныя напругі ў праект Праграмы і бюджэту ЮНЕСКА на 2006-2007 гады. У выніку да разгляду была вернута чарнобыльская тэматыка, выключаная ў канцы 90-х гадоў. Для нас экалагічная тэматыка з'яўляецца вельмі важнай. І менавіта беларускі бок ініцыяваў уключэнне ў праект Праграмы і бюджэту ЮНЕСКА на 2006-2007 гады пункта, які тычыцца дзейнасці па прадукцыі і змяжчэнні наступстваў тэхнагенных катастроф.

— Традыцыйна адным з галоўных напрамкаў дзейнасці арганізацыі з'яўляецца супрацоўніцтва ў галіне адукацыі...

— Так, канешне. І ў Беларусі гэта выяўляецца, акрамя іншага, у супрацоўніцтве з органамі ўлады і кіравання. Летась сумесна з Выканаўчым камітэтам Садружнасці Незалежных Дзяржаў у Мінску быў праведзены міжнародны форум “Адукацыя для ўстойлівага развіцця: на шляху да грамадства ведаў”.

Рэспубліканскім інстытутам кантролю ведаў у Мінску была арганізавана міжнародная канферэнцыя “Тэсціраванне ў адукацыі: праблемы і шляхі развіцця”. Фінансаванне складала 25 тысяч долараў ЗША ў рамках супрацоўніцтва са штаб-кватэрай ЮНЕСКА пры садзейнічанні Інстытута статыстыкі арганізацыі. У 2006 годзе праект быў працягнуты.

Сярод іншых значных праектаў — выданне Нацыянальнай бібліятэкай Рэспублікі Беларусь кампакт-дыска “Літаратурная спадчына Беларусі XI — сярэдзіны XX стагоддзя”. На дыску размешчана 1 400 твораў, сярод якіх летапісы і хронікі, інтэрмедзіі, сатырычныя творы, паэма “Слова аб палку Ігаравым”, творы беларускіх пісьменнікаў, паэтаў, вядомых публіцыстаў і драматургаў. Многія з гэтых твораў даўно не выда-

валіся, таму такі факт не можа не радаваць.

Нацыянальнай бібліятэкай Рэспублікі Беларусь таксама створаны кампакт-дыск “Электронная бібліятэка — школьнікам” з пэўнымі тэкстамі твораў, уключаных у школьную праграму па беларускай і рускай літаратуры для 9-11 класаў. Гэта першы нацыянальны прадукт такога роду па адукацыйных школьных праграмах. Да таго ж усё тэксты будуць агульныя сінтэзатарам, што вельмі важна для дзяцей з праблемамі зроку.

Сярод навучальнай літаратуры трэба асабліва адзначыць падрыхтаваны Міністэрствам адукацыі, Камчарнобылем і БДУ метадычны дапаможнік па радыёэкалогіі і радыяцыйнай бяспецы для педагагічных работнікаў.

— Ці створаны ў Беларусі Нацыянальны біяэтычны камітэт і яго асноўныя мэты?

— Нацыянальны біяэтычны камітэт быў створаны загадам Міністэрства аховы здароўя № 274 ад 17.04.2006. Ён можа дапамагчы прадстаўляць нашу краіну на міжнароднай арэне, выступаць з заканадаўчымі ініцыятывамі па ахове праў чалавека ў галіне біямедыцыны, займаецца пытаннямі біяэтычнай адукацыі спецыялістаў і насельніцтва.

— Дзейнасць ЮНЕСКА зарыентавана на супрацоўніцтва Беларусі і міжнародных арганізацый і ў нейкім сэнсе адкрывае Беларусь свету...

— Безумоўна, дзякуючы і ўдзелу ў дзейнасці ЮНЕСКА, і інфармацыйным матэрыялам, якія мы рыхтуем, назва краіны — усё больш пазнавальная, а яе культура — больш вядомая.

— І адзін з напрамкаў такой дзейнасці — арганізацыя супрацоўніцтва паміж краінамі-суседкамі.

— Каардынацыйным цэнтрам па супрацоўніцтве з ЮНЕСКА і іншымі міжнароднымі арганізацыямі НАН Беларусі быў здзейснены праект “Распрацоўка канцэпцыі схемы фарміравання сістэмы

трансгранічных экалагічных калідораў Беларусь — Расія”. У рамках праекта былі праведзены натурныя даследаванні метадаў практавання сістэмы экалагічных калідораў на памежных расійска-беларускіх участках у басейнах рэк Заходняя Дзвіна, Днепр, Сож, Іпуть і Бесядзь, апрацаваны прапанаваныя мадэлі тэрытарыяльна-сістэмы размяшчэння патэнцыяльных экалагічных калідораў.

Мы спадзяемся, што рэзерват “Прыбужскае Палессе” стане часткай трансгранічнага біясфернага рэзервата “Заходняе Палессе” — Беларусь — Польшча — Украіна і будзе мець належнае фінансаванне.

— Многія людзі ведаюць пра супрацоўніцтва з ЮНЕСКА з інфармацыі пра славыты Спіс сусветнай спадчыны і задаюцца пытаннем, а што нам дае прысутнасць у ім? Што б вы ім адказалі?

— Замак у Міры стаў першым беларускім аб'ектам у гэтым спісе. На 29-й сесіі Міжрадавага камітэта па ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны летам 2005 года было прынята рашэнне ўключыць у Спіс сусветнай спадчыны Архітэктурна-культурны комплекс рэзідэнцыі Радзівілаў у Нясвіжы і Дугу Струве.

Вельмі важны аспект — далейшая папулярызацыя сродкамі ЮНЕСКА нашых аб'ектаў. Ужо ў

дзень абвешчэння Спіса матэрыялы пра іх былі перададзены Сакратарыятам ЮНЕСКА ў Еўрапейскі радыёвяшчальны саюз для выкарыстання тэлекампаніямі рэгіёна Еўропы.

Тады ж Беларускім навукова-даследчым цэнтрам электроннай дакументацыі ў супрацоўніцтве з Цэнтральнай навуковай бібліятэкай Нацыянальнай акадэміі навук, Нацыянальнай бібліятэкай, Дзяржаўным гістарычным архівам створаны кампакт-дыск “Нясвіж: культурны цэнтр Еўропы і нацыянальны помнік”. Выданне дае магчымасць пазнаёміцца з гісторыяй горада і яго будаўніцтва. У ім прадстаўлены такія раздзелы, як “Архіўныя калекцыі”, “Нясвіжская лінія Радзівілаў”, “Музейныя калекцыі”, “Радзівілы і кніга”, “Радзівілы і мастацтва”. Фінансаванне складала 15 тысяч долараў ЗША ў рамках Праграмы ўдзелу 2004-2005 гадоў.

Усё гэта садзейнічае распаўсюджванню інфармацыі пра помнікі гісторыі і культуры, што дазваляе не толькі захоўваць іх, але і выкарыстоўваць прыродную і культурную спадчыну як у адукацыйных мэтах, так і для сацыяльна-эканамічнага развіцця цэлых рэгіёнаў, згодна з агульнымі падыходамі ЮНЕСКА да адукацыі і культуры.

Гутарыла Алена СПАСЮК.

Дыялог культур працягваецца

У штаб-кватэры ЮНЕСКА ў Парыжы адбываюцца падзеі, якія маюць вялікі рэзананс. “Спадчына Беларусі: дыялог культур” — так называлася фотавыстава, якая была прымеркавана да 50-годдзя ўступлення Беларусі ў гэтую арганізацыю. Яе аўтары Алег Лукашэвіч і Аляксандр Аляксееў на працягу некалькіх гадоў вандравалі і фатаграфавалі беларускія помнікі архітэктуры: “Мы ездзілі па роднай краіне і адкрывалі яе для сусветнага спадзявання, што ўслед за намі адкрыюць Беларусь і іншыя. І любоў да Беларусі будзе галоўнай для ўсіх беларусаў”.

Пасля згаданай выставы была кніга — унікальнае буйнафармацыйнае маляўнічае выданне “Спадчына Беларусі”, якая рыхтавалася таксама з фінансавай падтрымкай ЮНЕСКА. Кніга, дзе змешчана 500 паўнакаляровых фатаграфій, частка з якіх была да таго паказана на выставе, выйшла накладам тры тысячы экзэмпляраў на беларускай і англійскай мовах. У прадмове да кнігі Каіціра Мацура напісаў: “Я ўпэўнены, што фотажурнал “Спадчына Беларусі” будзе спрыяць новаму культурнаму дыялогу і адкрые старонкі беларускай спадчыны для сусветнай супольнасці”.

Наш карэспандэнт звязалася з Алегам Лукашэвічам і Аляксандрам Аляксеевым і пацікавілася, які працяг мела гэта падзея. Вось што яны расказалі:

— Выставу адкрываў і выступаў з прывітальнымі словам Генеральны дырэктар ЮНЕСКА К. Мацура. На цырымоніі прысутнічаў пасол Беларусі ў Бельгіі Уладзімір Сянько. У ёй бралі ўдзел прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса, адказныя супрацоўнікі Сакратарыята ЮНЕСКА. Важна таксама, што ў Еўропе ўбачылі архітэктурнае багацце Беларусі, якое часам і для нас саміх з'яўляецца таямніцай. Гэта была першая беларуская фотавыстава ў ЮНЕСКА. І да сённяшняга дня я не чуў, каб хтосьці выстаўляўся там яшчэ.

Мы вельмі ўдзячныя за падтрымку нашай дзейнасці Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА, якую ўзначальвае Уладзімір Шчасны. Наша супрацоўніцтва працягваецца. Нядаўна мы перадалі некаторыя свае фатаграфіі для аздаблення інтэр'ера Палаца Тызенгаўзаў у Паставах, які рэстаўрыраваўся таксама з дапамогай ЮНЕСКА. Гэтым летам прадставілі ЮНЕСКА шэраг сваіх работ з выявамі архітэктурных аб'ектаў Беларусі, падчас праведзенай XXX сесіі па сусветнай спадчыне, якая праходзіла ў Вільне. Спадзяемся, што супрацоўніцтва працягнецца і далей.

Алена СПАСЮК.

А. АЛЯКСЕЕЎ, К. МАЦУРА І А. ЛУКАШЭВІЧ у штаб-кватэры ЮНЕСКА.

Людміла БЛІЗНЮК, старшыня беларускай Асацыяцыі клубаў ЮНЕСКА:

“Вырасла пакаленне, якое здольнае генерываваць ідэі”

Беларуская Асацыяцыя клубаў ЮНЕСКА — грамадскае аб’яднанне, створана ў 1989 годзе з мэтай прапаганды каштоўнасцяў і ідэалаў ААН, ЮНЕСКА. Працуе ў наступных накірунках: акаляючае асяроддзе; правы дзіцяці і чалавека; адраджэнне беларускай культуры; мовы свету. Зараз налічвае 60 клубаў. Два з іх — дарослыя, астатнія дзіцячыя і маладзёжныя. У ліку першых — клуб ЮНЕСКА “Летапіс” у горадзе Талачын — створаны на базе кінавідастудыі, а таксама клуб ЮНЕСКА ў Паставах. Старшыня беларускай Асацыяцыі клубаў ЮНЕСКА — Людміла БЛІЗНЮК. Гутарку з ёй запісала наш карэспандэнт Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

— Людміла Міхайлаўна! Асацыяцыя існуе 16 гадоў. З якога часу вы яе ўзначалілі і які з накірункаў дзейнасці, на вашу думку, развіваецца ў нашай краіне найбольш паспяхова?

— У арганізацыі працуе з 1997 года, а кірую ёю чатыры гады. У сакратарыяце ў штаце працуе шэсць чалавек, а ў праўленні, якое прымае рашэнні, 13. Сярод іх прадстаўнікі ўсіх абласцей Беларусі. Самы галоўны вынік у тым, што мы паказваем, што кожны мае права прымаць рашэнні і як гэта робіцца, каб не нашкодзіць іншым людзям. Яшчэ адна асаблівасць нашай арганізацыі: дарослы не кіруе дзецьмі, а дапамагае.

— Выходзіць, вы выхоўваеце лідэраў?

— Мы імкнёмся, каб кожны мог рэалізаваць сябе. Акрамя таго, праводзім такую праграму, як “Міжнародны летні ўніверсітэт клубаў ЮНЕСКА”.

— Хто пачынаў наладжваць гэту работу ў нашай краіне, хто курыруе дзейнасць клубаў сёння?

— Да мяне прэзідэнтам Асацыяцыі на працягу шасці гадоў быў Аляксандр Ка-

ранкевіч, які вучыў педагогаў ламаць стэрэатыпы, прывычныя метады. Сёння наш касцяк — гэта педагогі, якія падзяляюць каштоўнасці ААН, ЮНЕСКА. Я вельмі ўдзячна вопытным куратарам — такім, як Вера Волкава з Брэста, Трына Баданец і Людміла Кулік з Гомеля і іншым. Усе яны шмат гадоў развіваюць нашу справу.

— Якія цэнтралізаваныя праекты Асацыяцыі мяркую ажыццявіць у бліжэйшы час?

— Дзейнасць нашай арганізацыі ажыццявілася з прыходам новага генеральнага сакратара Дзмітрыя Субцэльнага. Гэта творчы чалавек, які вельмі занепакоены захаваннем культурнай спадчыны Беларусі. Дзякуючы яму з’явіліся такія праекты, як валанцёрскія летнікі “Сядзіба” і “Традыцыі продкаў”. Гэты праект вельмі ўхваліла Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА. Нашы валанцёры выступалі

летас на роўні з масцітымі вучонымі з дакладамі на міжнароднай канферэнцыі па захаванні культурнай спадчыны, арганізаванай гэтай камісіяй у Беларусі. Зараз Дзмітрый Субцэльны займаецца падрыхтоўкай канферэнцыі ў вёсцы Паўстынь Слуцкага раёна па выніках экспедыцыі “Традыцыі продкаў”. Вёска, а не горад выбрана таму, што ўся традыцыйная культура створана і захоўваецца на вёсцы. Куратарам мерапрыемства з’яўляецца энтузіяст гэтага праекта Ігар Жыцін.

Хачу адзначыць, што ў нас існуе ўзаемааруменне з Прадстаўніцтвам ААН у Беларусі. Наладжана цесная супрацоўніцтва з Нацыянальнай камісіяй па справах ЮНЕСКА ў Беларусі, з пастаянным прадстаўніком па справах ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Беларусь Уладзімірам Шчасным. Раней мы проста адсылалі справаздачу аб нашай дзейнасці, а зараз умацавалася мена-

віта супрацоўніцтва, плённае і цікавае.

— Вашы планы на наступны год.

— Пачатак года — гэта “Мадэліраванне ААН”, такая гульня, якая вучыць аратарскаму мастацтву, адказнасці, прымаць рашэнні. Сярод старшакласнікаў і студэнцкай моладзі такія гульні сёння папулярныя. Энтузіястка гэтага руху — Вольга Хабібুলіна. Яшчэ навучэнкай гімназіі № 25 горада Мінска сама арганізавала ў школе такое мадэліраванне, а стаўшы студэнткай Белдзяржуніверсітэта, збірае каманду з Беларусі. Увогуле зараз працаваць стала лягчэй, бо выраслі людзі, якія ўмеюць рэалізоўваць задуму. Як кіруючы бачу сваю задачу ў тым, каб не генерываваць ідэі, а захочваць да гэтага маладых. Вольгу Хабібুলіну мы хутчэй за ўсё возьмем у штат. Яркі лідэр, любую справу даводзіць да канца. Маючы такіх асоб, мы ўпэўнены ў будучым нашай Асацыяцыі.

Мірскі замак — рэальны і віртуальны музей

Пра новыя праекты Нацыянальнага мастацкага музея расказвае намеснік дырэктара Надзея УСАВА:

— Плённае і цеснае супрацоўніцтва Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі з ЮНЕСКА пачалося ў сувязі з рэстаўрацыяй Мірскага замка, філіяла нашага музея. Мірскі замак — нацыянальная каштоўнасць Беларусі. Адному Нацыянальнаму мастацкаму музею ажыццявіць яго рэстаўрацыю было б не пад сілу, таму і зараз шмат арганізацый удзельнічаюць у гэтай справе. Аднак роля ЮНЕСКА была самай значнай у лёсе замка: у 2000 годзе ён унесены ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны. З гэтага часу ЮНЕСКА ўвесь час трымае гэты помнік пад сваёй пільнай увагай.

Мірскі замак становіцца ўнікальным турыстычным аб’ектам. Месца надзвычай рамантычнае. Гэта быў замак для адпачынку пасля паловавання. Ужо ў наступным годзе там будуць уведзены ў дзейнасць гасцініца і рэстаран, у яго залах змогуць праходзіць буйныя міжнародныя канферэнцыі.

Хутка мы адзначым 500-годдзе Мірскага замка. Да 2010 года мяркуюем завяршыць рэстаўрацыю. Памяшканні будуць насычаны музейнымі экспанатамі, якія засведчаць яго гісторыю, гісторыю яго ўладальнікаў. Інтэр’еры будуць падобныя на тыя, якія былі пры апошніх уладальніках Святаполк-Мірскіх. Мы шукаем магчымасць закупіць мэблю і рэчы, якія адпавядаюць таму часу. Дзяржава выдзяляе вялікія сродкі на гэта. Спа-

лінным фільмам пра замак на сямі мовах, а таксама дыск з фільмам пра Дзяржаўны мастацкі музей, выдадзены на англійскай і рускай мовах. Праўда, яго трэба будзе дапоўніць, бо мы рыхтуем адкрыццё новай экспазіцыі ў 2007 годзе, якая павялічыць нашы выставачныя магчымасці ў 10 разоў.

У 2005 годзе на базе Мірскага замка прайшла навуковая канферэнцыя па турызму пад эгідай ЮНЕСКА з удзелам нашых супрацоўнікаў. Акрамя таго, адзін з супрацоўнікаў музея ў Мірскім замку — Ігар Лажэчнікаў — быў камандзіраваны ЮНЕСКА ў Польшчу для вывучэння музейнага вопыту гэтай краіны. Вельмі карысна была паездка. Я таксама ездзіла ў цікавую камандзіроўку ў Санкт-Пецярбург пры падтрымцы Маскоўскага бюро ЮНЕСКА. Гэта была стажыроўка ў Эрмітажы.

Цяпер мы пачынаем цікавы праект — “Віртуальны свет Рускага музея”. Супрацоўнікі гэтага музея прыязджалі да нас з Санкт-Пецярбурга, паказалі магчымасці віртуальнага філіяла, калі з дапамогай сучасных камп’ютэрных тэхналогій наведвальнікі нашага музея змогуць у рэжыме on-line бачыць адкрыццё лобой выставы ў Рuskім музеі, азнаёміцца з мультымедыяйнай прадукцыяй гэтага музея — дыскамі, каталогамі, альбомамі, сайтамі. Вельмі цікавы праект. З краін СНД ён існуе зараз толькі ў Эстоніі. ЮНЕСКА мае намер выдзё-

Уладзімір ЧАКАВЫ, сябар клуба ЮНЕСКА ў Паставах:

“За паўгода палац Тызенгаўзаў наведала пяць тысяч турыстаў, прадстаўнікі дзевяці пасольстваў”

Клуб ЮНЕСКА ў Паставах створаны ў 2003 годзе. У яго актыве інжынерна-тэхнічныя работнікі, урачы, медыцынскія сёстры Пастаўскага тэрытарыяльнага медыцынскага аб’яднання разам з дырэктарам Уладзімірам Чакавым. А кіруе работай клуба загадчык аддзялення раённай бальніцы Мікалай Каспяровіч. Абодва кіраўнікі — заўзятая крэатываўцы. Ужо тое, што адно з памяшканняў медыцынскага ўстанова, якое урачавана іх намаганнямі, з’яўляецца помнікам гісторыі і культуры, шмат пра што гаворыць. А помнік гэты — былы родавы палац Тызенгаўзаў XVIII стагоддзя, фасад якога быў адрэстаўраваны з дапамогай ЮНЕСКА (выдзелілі 25 тысяч долараў). Цяпер ён выглядае амаль так, як пры сваіх уладальніках, — з мезанінамі, порці-

кам пад жасцяным дахам.

Будынак гэты служыць не толькі патрэбам медыцыны, ён з’яўляецца культурным цэнтрам, які наведваюць пастаўчане і госці горада. Ля яго сцен праходзяць канцэрты старадаўняй музыкі, а ў кавярні, што стылізавана пад даўніну, — выставы, творчыя сустрэчы, вечарыны і канцэрты. Уладзімір Чакавы лічыць, што ўсё ўзаемазвязана і здароўе з’яўляецца паказчыкам узроўню культуры чалавека. А вось што Уладзімір ЧАКАВЫ расказваў пра гісторыю стварэння клуба ЮНЕСКА ў Паставах.

— Мы не маглі не ўзяць пад апеку палац Тызенгаўзаў, бо знаходзіцца ён на тэрыторыі нашага аб’яднання. Калі пачалі рэканструкцыю будынка за сродкі мясцовага бюджэту, зразумелі, што нам іх не хопіць. А якраз у гэты час у нашым раёне пачынаў пастаянна прадстаўнік па справах ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Беларусь Уладзімір Шчасны, якому паказалі палац і пазнаёмілі з нашымі энтузіястамі. Куратар клуба Мікалай Каспяровіч асабіста займаецца краязнаўствам, мае шмат цікавых ідэй, разам з ім мы хацелі хутчэй давесці да ладу гэты будынак. І тады Уладзімір Рыгоравіч зазначыў, што тое, што мы робім, цалкам адпавядае мэтам ЮНЕСКА. Я прыхаў у Мінск на пасяджэнне Асацыяцыі клубаў ЮНЕСКА, пазнаёміўся з яе кіраўніком Людмілай Блізюк і атрымаў поўную інфармацыю пра клубы такога накірунку. Вярнуўся, пра ўсё расказаў, мы распрацавалі свой статут. Так утварыўся наш клуб.

Зараз на выхадных прымаем турыстаў, праводзім экскурсіі па тэрыторыі, якая займае шэсць гектараў. За першае паўгоддзе палац наведала пяць тысяч

турыстаў, прадстаўнікі дзевяці пасольстваў у Рэспубліцы Беларусь.

У дзень беларускага пісьменства ў верасні гэтага года адкрылі кавярню ў памяшканні палаца. У кавярні ёсць відэатэка з фільмамі пра Паставы, хронікай савецкага часу са звесткамі пра наш раён (у архіве кіна-фота-відэадакументаў у Дзяржынску знайшлі), копіі перадач Беларускага тэлебачання пра наш край.

У кавярні пачалі экспанаванне выставы мастакоў. Першая такая выстава была прысвечана беларускім маэнткам XVIII-XIX стагоддзяў (у Паставах, Вілейцы, Іўі, Гервятах і іншых мясцінах) — работы Эдуарда Мацюшонка з Вілейкі.

Нам падарылі два пудзілы птушак — каршуна і сойкі, што скіравала да думкі ўзнавіць хоць бы часткова арніталагічную калекцыю Канстанціна Тызенгаўза, якая налічвала тры тысячы пудзілаў. Адзін з сяброў нашага клуба працуе над тым, каб ажыццявіць гэтую задуму. У Добрушы мы заказалі посуд, дэкаратыўныя талеркі з вензелем Тызенгаўзаў, якія ўпрыгожваюць інтэр’ер. А мэблю заказвалі на Варшаўскім дрэвапрацоўчым камбінаце, дзе масіў драўніны апрацоўваюць метадам пастарэння. Гэтая фабрыка выконвае заказы для Францыі і Германіі. У далейшым ад кавярні будуць зробленыя склепападобныя пераходы ў іншыя памяшканні палаца. Інтэр’ерамі ў нашым клубе займаецца Наталля Буко. А ўвогуле ўсю работу ка-

вярні кuryруе Людміла Сямёнава.

У нашай невялікай музейнай экспазіцыі будзе некалькі залаў. Адна прысвечана гісторыі Паставаў, для якой мы збіраем старыя фатаграфіі, рэчы, друкаваныя Тызенгаўзам, трыцяя — гісторыі медыцыны ў Паставах. З Тызенгаўзамі ў Паставах з’явіліся першыя дыпламаваныя ўрачы. Мы збіраем біяграфіі ўсіх медыкаў, якія працавалі ў бальніцы. Прачыталі архіўныя матэрыялы XVIII-XIX стагоддзяў. Адзін са старэйшых будынкаў аптэкі ў нашай краіне захаваны ў Паставах, ён будзе адрэстаўраваны на сродкі абласнога аптэчнага ўпраўлення.

Апошнім часам шукаем музыку з творчых Антона Тызенгаўза, яна будзе гучаць у нашай кавярні. Будзем мець на продаж сувеніры з выявамі палаца, іншых архітэктурных помнікаў Паставаў. Усе нашы выставы і сувеніры носяць адукацыйны, асветніцкі характар.

Ля палаца ўстанавілі памятныя знакі ў гонар двух прадстаўнікоў роду Тызенгаўзаў, якія ўнеслі значны ўклад у гісторыю Паставаў — Антонія і Канстанціна, добраўпарадкавалі тэрыторыю ля палаца. Мы не толькі праводзім экскурсіі, але і самі любім знаёміцца з помнікамі даўніны ў іншых рэгіёнах Беларусі. Хутка адбудзецца экскурсійная паездка ў Мір, Нясвіж і Навагрудак.

Усёго ў нашым клубе ЮНЕСКА 21 чалавек. Прапагандуем дзейнасць і ідэалы гэтай арганізацыі, самі працуем у накірунку захавання культурных каштоўнасцяў, перадаём назапашаныя веды пра спадчыну наступным пакаленням. І робім сваю справу з вялікай ахвотай і зацікаўленасцю, бо гэта ж усё — наша багацце.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: палац Уладзімір ЧАКАВЫ, Людміла СЯМЁНАВА, Сяргей ДАЦЕНКА, Алена КУДРАЎЦАВА ў кавярні. Фота з архіва клуба.

дзяёмся, што замак як філіял мастацкага музея і турыстычны аб’ект прыцягне да сябе ўвагу шматлікіх наведвальнікаў.

ЮНЕСКА дапамагае нам у выданні кампакт-дыскаў. Мы ўжо маем і прапануем зараз наведвальнікам Нацыянальнага мастацкага музея і Мірскага замка дыск з 13-хві-

ліць сродкі на набывццё тэхнікі і камандзіроўкі спецыялістаў. Спадзяёмся, што і ў нашых наведвальнікаў віртуальны музей будзе мець поспех.

Запісала Рэгіна ГАМЗОВІЧ. НА ЗДЫМКАХ: Надзея УСАВА (справа) з прадстаўніцай роду Святаполк-Мірскіх — лалантай ВІЛЬКОНЬСКАЙ з Польшчы — у Мірскім замку ў 2005 годзе. Фота з архіва музея.

Да 20-годдзя чарнобыльскай аварыі з дапамогай Кам'янобыльскага і Дзіцячага фонду ААН ЮНІСЕФ на дзвюх мовах выйшла кніга "Усяленскі сад". Гэта ўжо другое, дапоўненае выданне. У ім змешчаны сотні гісторый дзяцей, якіх закранула чарнобыльска трагедыя, расказваецца пра тое, як дапамагаюць ім змагацца за здароўе, за ласку кожнага дня. Як піша аўтар-складальнік гэтай кнігі Наталля Палякова ў звароце да чытачоў, "кніга "Усяленскі сад" пра тых, хто лічыць, што няма на свеце больш цудоўнага, чым жыццё, пра тых, хто цэніць кожнае імгненне, мужа прымае ўдары лёсу, не згінаецца, не здаецца і, нават калі ідзе з жыцця, пакідае на Зямлі светлы след..." Прыводзім адну з гісторый.

вернемся да пачатку гэтай незвычайнай гісторыі.

Аднойчы, у чарговы раз прыляцеўшы ў Мінск з гуманітарнай дапамогай, старэйшы Пол Моор узяў з сабой свайго пятнаццацігадовага сына, таксама Пола, амаль што аднагодка Наташы. І той увайшоў да яе ў палату...

Толькі што ў Мінску разгрузілі цэлы самалёт з гуманітарнай дапамогай для пацярпелых ад Чарнобыля дзяцей. Там медыкаменты, вітаміны, адзенне, нават спыткі і фарбы маленькім, якія знаходзяцца ў анкалагічнай клініцы ў Бараўлянах. Сюды кладуцца дзеці з розных куткоў Беларусі. Менавіта сюды і прывезлі Наташу Птушко з захвораннем, з якім пакуль што слаба могуць змагацца ўрачы.

Пол увайшоў да Наташы, усміхнуўся ёй. І яна ўсміхнулася. З гэтага імгнення ў барацьбу за яе жыццё ўступіла каханне. Першае, нясмелае, але і самае моцнае, святое. Усяго некалькі дзён яны былі побач, амаль не расставаліся. Ніхто не ведае, пра што размаўлялі дзяўчынка і хлопчык, як разумелі адзін аднаго. Але разняць дзяцей было немагчыма. Наташы стала трохкі лягчэй, а Полу настаў час вяртацца ў Амерыку. У апошняю ноч Пол не ад-

Каханне без межаў

ыходзіў ад яе пасцелі ні на хвіліну, і яна проста расцвітала. Паднялася з пасцелі і праводзіла яго. Самае каштоўнае шчасце — надзея на жыццё!

"Боінг" павёз хлопца ў Амерыку. Наташа і Пол сталі пісаць адзін аднаму лісты. Лісты хлопца ажыўлялі дзяўчыну, гэта прызналі нават урачы. Было і такое: старэйшы Пол Моор адправіў чарговы самалёт у Беларусь раней намечанага, каб толькі хутчэй перадаць ліст ад сына Наташы! У якім: "Ты толькі дачакайся..."

Наташы крыху лепей у Бараўлянах — колькі радасці! А Пол просіць: "Вазьмі, бацька, з сабой, да Наташы! Дазволь, хоць пешшу і без усякіх дароў"... Але бацька павінен быў паведаміць сумную навіну: "...Толькі не плач, трымайся, сыноч..."

І Пол зразумеў, што не стала Наташы...

— Як так — вось жа яе ліст!..

Наташы не стала ў лютым. Апошні ліст Пола прыйшоў пасля яе смерці...

Што перажылі, лепей не ўспамінаць. Наташа, прыгажуня, любіміца, нарадзілася ў лютым і памерла ў лютым.

Мудра павёў сябе Пол Моор-старэйшы. Не, ён не забараніў сыну ехаць у Мінск, наадварот, узяў з сабой яшчэ і яшчэ раз, дазволіў увайсці ў сям'ю Наташы, стаць родным, сястры Тані — братам... Пайсці на могількі.

Здавалася б, вось і канец усей гісторыі. Але яна мае працяг.

...За некалькі хвілін згарэў дом Птушко — стары барак на некалькі сем'яў. Выскачылі ў чым былі.

— Як жыць? Зноў пачынай усё з пачатку... — Альбіна Купрыянаўна і не спадзявалася, што зменіцца ўсё да лепшага і вельмі хутка. — Будаўнічую пляцоўку далі — пусты вулгал вуліцы. Нічога, акрамя зямлі. Адно дрэва расце, пад якім раву і ўсё.

— Згарэў дом? Вылятаем... — Гэта Пол Моор з сынам ужо спыталіся на дапамогу Птушко.

Паехалі спярша ў Рабы Слуп, на могількі да Наташы, а потым да Альбіны Купрыянаўны і Анатоля Уладзіміравіча:

— Мы не ведаем, колькі каштуе ў Беларусі пабудаваць дом...

Пазыкі, якую змаглі ім даць у мясцовым банку, не хапіла б нават на маленькую хатку.

Дом пачынаецца з праекта. Роўна столькі Мооры і выдаткавалі спярша грошай Птушко. Пачынайце, маўляў, падымацца, будуйцеся...

Птушко жылі ў інтэрнаце — ім выдзелілі некалькі пакояў, як шматдзетнай сям'і. І толькі пасля гэтага пачалі будаваць. Яны і марыць не маглі аб такім падарунку — цудоўны літоўскі праект двухпавярховага дома. Не бывае гора без дабра...

Разраўнялі ўчастак, пачысцілі ад камяняў, сталі будавацца, бо Анатоль Уладзіміравіч — будаўнік. Ад першага каменя ў фундаменце ўсё зрабіў сам. Зараз ужо ўсёй сям'ёй пісалі лісты ў Амерыку: "Праект вельмі добры. Будуем патроху..."

Працавалі кожны дзень усей сям'ёй: падвалі газ, шклопакеты паставілі сучасныя...

Калі заканчвалі справу, сын Дзіма, самы малодшы, быў ужо ў адзінаццатым класе, а старэйшы — Кірыл — у ваеннай акадэміі... Паспелі пад Новы год пакласці паркет і справіць уваходзіны — ёлку паставілі вялікую, якой раней нават дзецям — Наташы, Тані, Дзіму і Кірылу не маглі даць у бараку і інтэрнаце.

А малодшы Пол Моор зноў імчаў на дапамогу.

Пасля таго, як прыбралі магілку Наташы, ён крыху замяўся і вымавіў...

— Нават не ведаю, як мне сказаць, мама. Даруй мне, я жанюся. Табе спадабаецца Джэсіка...

Яны абняліся і вярнуліся дадому. Праз некаторы час Пол назваў свайго сына Сашкам... Джэсіка прыязджала да Птушко таксама. Хадзіла ў Рабы Слуп, на магілку да Наташы, пешшу. Замерзла, прабыла на могільках доўга...

...Пол Моор-старэйшы, Пол Моор малодшы, Джэсіка, Альбіна Купрыянаўна, Анатоль Уладзіміравіч, Таня, Дзіма, Кірыл адчувалі, што паміж імі стаяла не Наташа ў зямным пра яе ўспаміне, а яе любоў да ўсіх.

Зараз ужо пра Наташу і Пола Моора складзены вершы і песні, напісаны драматычныя п'есны. Хто іх склаў? Дзеці!.. Дзеці з той самай бальніцы ў Бараўлянах, з анкалагічнага цэнтра, куды і зараз дастаўляецца вялікая гуманітарная дапамога з усяго свету. Лекары, каліаровы алоўкі, рознакаляровыя бісеры... Наташа Птушко не паспела нічога намаляваць і вышыць, дык паспела другая дзяўчынка, Марына Луферчык з дзіцячага хоспіса, якая зрабіла з бісеру дваццаць кракадзільчыкаў і падарыла іх хворым і здаровым сябрам, не размяжоўваючы іх. Але Марыны, на жаль, ужо таксама няма.

Чарнобыль абагнуў за дваццаць гадоў увесь свет бясконцаю колькасцю разоў...

Праект "Адраджэнне. Пасланне маленькіх чарнобыльцаў" даўно ператварыўся ў праект "Адраджэнне. Дзеці — XXI стагоддзю", у якім удзельнічаюць хлопчыкі і дзяўчыны з 20 краін свету. А выстава дзіцячых малюнкаў "Усяленскі сад" у 2005 годзе пабывала ў ААН у Нью-Йорку, дзе, дарэчы, знаходзіцца і габелен "Чарнобыль" беларускага мастака Аляксандра Кішчанкі.

Дабрачынныя акты і зараз працягваюцца ў рэабілітацыйна-аздараўленчых цэнтрах, бальніцах і дзіцячых дамах. Дзеці маюць шчырае жаданне падоўжыць жыццё яшчэ хоць аднаму хвораму дзіцяці.

Альбіна Купрыянаўна і Птушко пазнаёмілася з Наталляй Георгіеўнай Палюкавай дзякуючы Наташы і Полу. Сябруюць і зараз. Абедзвюх больш за ўсё здзіўляе тое, колькі ж дабра і сіл ёсць у дзяцей, пра якіх, аказваецца, мы так мала ведаем...

Вольга ЯГОРОВА.
НА ЗДЫМКАХ: Пол МООР і Наташа ПТУШКО; новы дом Птушко ў Смальячах.
Фота з архіва і аўтара.

Птушка шчасця ад Пасла Яе Вялікасці Каралевы Вялікабрытаніі

Напярэдадні Дня Маці ў дзіцячы рэабілітацыйна-аздараўленчы цэнтр "Ждановічы", што пад Мінскам, наведвалі ўдзельнікі праекта "Адраджэнне. Дзеці — XXI стагоддзю" на чале з яго кіраўніком Наталляй Паляковай. Да дзяцей з Брагінскага, Кармянскага, Ельскага раёнаў Гомельскай, Слаўгарадскага Магілёўскай і Дзятлаўскага Гродзенскага вобласці прыехалі члены Клуба жонак паслоў і дыпламатаў. Цікава, што жанчыны ўзялі ў гэтую паездку сваіх дзяцей.

Ждановічы наведаў таксама пасол Яе Вялікасці Каралевы Вялікабрытаніі Браян Бэнэт. Яго знаёмства з Наталляй Паляковай адбылося ў дзіцячым хоспісе, і ўжо шмат гадоў спадар пасол удзельнічае ў мерапрыемствах праекта "Адраджэнне. Дзеці — XXI стагоддзю". Спідар Бэнэт

кажа наконт гэтага: "Чарнобыльска бяды і дзеці, якія пацярпелі ад яе, за час маёй працы ў Беларусі сталі не толькі часткай прафесійнай дзейнасці, але і складаючай майго чалавечага жыцця".

Нядаўна Клуб жонак паслоў і дыпламатаў узначаліла Зейнаб Эльгодж, жонка пасла Лівіі ў Беларусі. Спідарыня Эльгодж мае адукацыю настаўніцы малодшых класаў. Да Мінска яны з мужам працавалі ў Маскве і Кіеве. Зейнаб выхоўвае пяць дзяцей, старэйшая пасля Лінгвістычнага ўніверсітэта ўжо ад'ехала працягваць адукацыю ў Лівію. Двое сыноў — студэнты мінскіх ВНУ, астатнія — школьнікі. Усе добра ведаюць беларускую, рускую мовы і вельмі цыняць спакой, які пануе ў беларускім грамадстве. Тэма пацярпелых ад выбуху на Чарнобыльскай АЭС для

Зейнаб не новая. Калі адбылася аварыя, яе сям'я жыла ў Маскве. Пасля прыезду ў Беларусь разам з Клубам жонак паслоў і дыпламатаў два разы бывала ў забруджаных раёнах Беларусі. Клуб жонак паслоў і дыпламатаў традыцыйна займаецца дабрачыннасцю.

Гасцей з Мінска ў Ждановічах сустрэлі апладысмантамі і выставай дзіцячых работ. Тут былі і малюнкi, і вырабы з саломкі, аплікацыі. Ідэя сустрэчы была ў тым, каб жонкі і дзеці дыпламатаў пазнаёміліся з малымі з забруджаных раёнаў. Спідарыні рабілі падарункі маці, стварылі разам "Горад маці свету". Было цікава паглядзець, як вельмі розныя жанчыны, а прыехала ў Ждановічы 18 жонак паслоў і дыпламатаў з 16 краін, з задавальненнем засвойвалі невядомыя для многіх рамэствы. Трошкі пазней да іх

далучыўся спадар Браян Бэнэт, пасол Яе Вялікасці. На гэты раз ён паспрабаваў сябе, і даволі ўдала, у саломцы. У спадара пасла атрымалася прыгожая птушка шчасця.

Госці, зразумела, прыехалі не з пустымі рукамі. Прадпрыемства "Белтэлекам" падарыла ўсім тэлефонныя карткі, каб яны змаглі патэлефанаваць дадому і павішаваць маці са святам. Клуб жонак паслоў падарыў кнігі

для бібліятэкі. Многія дзеці атрымалі асабістыя падарункі. Галоўнае ж тое, што для дзяцей — ахвяр Чарнобыля — свет за межамі Беларусі стаў бліжэй, а людзі, якія прадстаўляюць замежныя краіны, больш даведліся пра Беларусь.

Алена СПАСЮК.
НА ЗДЫМКАХ: усе госці на сцэне аздараўленчага цэнтра "Ждановічы".
Фота Івана ПЛЕБАНОВІЧА.

Адраджэнне Нясвіжа — важнейшая дзяржаўная справа

Як вядома, сёння ў Спіс сусветнай культуры і прыроднай спадчыны ЮНЕСКА ад Беларусі ўключаны 4 аб'екты — Белавежская пушча, Мірскі замак, комплекс рэзідэнцыі Радзівілаў у Нясвіжы і Дуга Струве. Нясвіж — раённы цэнтр Мінскай вобласці, размешчаны ў 112 кіламетрах ад сталіцы Беларусі горада Мінска. Першыя дакладныя пісьмовыя звесткі пра гэта пасяленне датуюцца 1446 годам. З 1513 года належаў княжацкай дынастыі Радзівілаў, у 1547 годзе стаў цэнтрам Нясвіжскага княства, з 1586-га — ардынацыяй нясвіжскіх князёў Радзівілаў. Нясвіж сярэдзіны XVI стагоддзя як рэзідэнцыю князёў Радзівілаў з казачна багатым дваром называюць некаранаванай сталіцай Вялікага княства Літоўскага. Род Радзівілаў імкнуўся да росквіту сваёй сталіцы, да стварэння непаўторнага культурнага асяродка еўрапейскага кшталту. І гэта Радзівілам удалося.

У 1533 годзе на месцы старажытнага гарадзішча былі пабудаваны драўляны замак, замест яго ў канцы XVI стагоддзя ўзведзены мураваны. Бібліятэка, друкарня, мастацкая галерэя, залы музея, архіў Вялікага княства Літоўскага, парк, тэатр, балет і капэла, музычная школа Радзівілаў у XVI-XVIII стагоддзях стварылі бліскучую славу іх уладальнікам. У 1586 годзе горад атрымаў Магдэбургскае права.

Менавіта тут у другой палове XVI — пачатку XVII стагоддзя ўзніклі розныя архітэктурныя і горадабудаўнічыя прыёмы, якія пазней адлюстраваліся ў помніках дойлідства і сталі характэрнымі для забудовы беларускіх гарадоў. У гэты перыяд адбываецца бурны эканамічны росквіт Нясвіжа. Рэнесансная планіроўка горада з невялікімі зменамі захавалася да нашага часу.

Адна з галоўных славатасцяў горада — палацава-паркавы ансамбль князёў Радзівілаў, які размешчаны ў пойме ракі Ушы. Як помнік гісторыі, архітэктуры і паркавага мастацтва ансамбль узяты пад дзяржаўную ахову. У яго ўваходзяць: палацава-замкавы комплекс з фартыфікацыйнымі збудаваннямі вакол яго (земляныя валы вышынёй каля 20 метраў, умацаваныя каменем, з баявымі галерэямі і вартавымі вежамі, з бастыёнамі па вуглах, равы са штучным рэгуляваннем узроўня вады ў іх); сістэма штучных вадаёмаў уздоўж ракі Ушы, створаная з дапамогай дамбаў і шлюзаў; пейзажны парк (Стары, Замкавы, Японскі, Англіійскі, Новы, Альба), плошча якіх — каля 300 гектараў.

Уезд на тэрыторыю замкавага дзяцінца ажыццяўляўся па пандусах, размешчаных з вонкавага боку ніжніх валоў. Праз роў з вадой быў перакінуты драўляны мост з двума пад'ёмнымі мастамі, за драўляным мостам — узваяная брама і двухпавярховы будынак, які да яе прымыкаюць. Над брамай узвышаецца чатырох'ярусная вежа. У супрацьлеглым баку — трохпавярховы будынак палаца, злева — будынак арсенала, справа — камяніца, да якой прымыкае шасці'ярусная дзорная вежа. На тэрыторыі замка некалі была плякарня, ліцейная, майстэрня па вытворчасці зброі і іншыя збудаванні, неабходныя для абароны пры асадзе.

Пластыка архітэктурных фасадаў і інтэр'ераў замкавых збудаванняў вырашана па канонах мастацтва Рэнесансу. У сярэдзіне XVII стагоддзя чатыры асобныя будынкі злучылі галерэямі і ўтварылі замкнуты контур вакол дзяцінца. У XVIII стагоддзі аб'ёмы замкавых

збудаванняў павялічваюцца, праводзіцца мадэрнізацыя асобных фасадаў і інтэр'ераў у духу новых стылявых накірункаў барока.

З а шматвяковую гісторыю нясвіжскімі князямі Радзівіламі ў замку была сабрана багацейшая калекцыя заходняга і ўсходняга мастацтва. 168 памяшканняў замка ўпрыгожвалі каля тысячы твораў жывапісу розных эпох, вялікая калекцыя зброі і рыцарскіх даспехаў, габеленаў, прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. У бібліятэцы замка захоўваліся вельмі рэдкія рукапісныя выданні і першадрукі. У канцы XVIII стагоддзя замкавая бібліятэка налічвала каля 20 тысяч тамоў.

З канца XVI па XVIII стагоддзі Нясвіж уяўляў сабой культурны і палітычны цэнтр Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Тут былі сканцэнтраваны вялізныя багаці, магутныя ваенныя сілы, культурнае і палітычнае жыццё. У 1562 годзе Сымонам Будным у нясвіжскай друкарні была выдадзена першая беларуская кніга на тэрыторыі Беларусі. Другім у Еўропе быў храм у стылі барока, пабудаваны ў Нясвіжы. У той час замак называлі другім Версалем.

нары, сімпозіумы па пытаннях мастацтва, гісторыі, культуры, арганізуюцца сустрэчы і перагаворы на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў. Традыцыйна гэтыя функцыі замак Радзівілаў выконваў на працягу чатырох стагоддзяў.

Улічваючы значны аб'ём рэстаўрацыйнага аднаўлення ансамбля, выдзелены этапы работ. Напрыклад, у 2007 годзе павінна быць завершана вытворчасць комплексу будынкаў — гэта узваяная брама з двума корпусамі, што прымыкаюць да яе, астатнія часткі ансамбля будуць падлягаць рэстаўрацыі пазней. Такім чынам, гэта дасць магчымасць у працэсе вядзення рэстаўрацыйнай вытворчасці праводзіць эскурсійную дзейнасць у тых частках палацава-паркавага ансамбля, якія ўжо адрэстаўраваны.

Архітэктура знешняга аблічча помніка і яго інтэр'еры аднаўляюцца ў залежнасці ад ступені захаванасці арыгінальных кампанентаў XVI-XIX стагоддзяў, якія прадстаўляюць стылі эпохі Рэнесансу барока, класіцызму. Ачышчаны ад пазнейшых насленняў фартыфікацыйныя збудаванні могуць быць прадстаўлены як унікальны прыклад ваеннага інжынернага мастацтва XVI стагоддзя на тэрыторыі Еўропы. Добраўпарадкаванне ўнутраных двароў намячана выканаць на аснове наяўных архіўна-бібліяграфічных дадзеных, выкарыстоўваючы традыцыйныя прыёмы і матэрыялы.

Музеіфікацыю памяшканняў прадугледжваецца ажыццяўляць зыходзячы з іх першапачатковага прызначэння. Рэстаўрацыі і аднаўленню належаць княжацкія апартаменты палаца, рыцарская і палітычная зала, арсенал, бібліятэка, архіў, салоны і залы — бальная, тэатральная, абедзенная. У памяшканнях, дзе была падсобная, гаспадарчыя і дапаможныя службы, размешчана адміністрацыйныя памяшканні.

Сярод помнікаў айчынай архітэктуры, якія з'яўляюцца першачарговымі кандыдатамі на ўключэнне ў прэстыжны спіс ЮНЕСКА, І. Чарняўскі назваў Брэсцкую крэпасць, палацава-паркавы ансамбль у Гомелі, а таксама Сафіійскі сабор і Спаса-Праабражэнскую царкву ў Полацку (Віцебская вобласць). «Перспектыўнымі кандыдатамі з'яўляюцца Каложская царква ў Гродне, культурныя будынкі абарончага тыпу ў Мураванцы (Шчучынскі раён Гродзенскай вобласці), Сынковічах (Зеленскі раён Гродзенскай вобласці), Камаях (Пастайскі раён Віцебскай вобласці) і Чарнаўчыцах (Брэсцкі раён), драўляныя храмы Палесся і частка сталічнага праспекта Незалежнасці ад аднайменнай плошчы да праспекта Машэрава і вуліцы Казлова», — адзначыў І. Чарняўскі.

Аўгустоўскі канал прадстаўляе сабой сістэму водных шляхоў, рэк, азёр і спалучаных з імі судходных шлюзаў. Сёння збудлена першпачатковае прызначэнне канала, які быў пракладзены як транспартная артэрыя, якая злучала рэкі Вісла і Нёман аж да Балтыйскага мора. Свае вытокі канал бярэ на польскай тэрыторыі ў возеры Сервы ля горада Аўгустоў. Агульная працягласць канала складае 102 кіламетры, 21 з іх праходзіць па Беларусі.

трацыя і гаспадарча-тэхнічны персанал запаведніка, гардэробы, кавярня, кнігарня, турбюрэ, гасцініца.

Для каардынацыі рашэння рэстаўрацыйных работ ансамбля ў Нясвіжы створаны рэспубліканскі штаб на чале з намеснікам прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь. З дапамогай шэрагу міністэрстваў і ведамстваў выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ плануецца завяршыць да 2010 года.

З мэтай прыцягнення пазабуджэтых асігнаванняў Нацыянальным музеем-запаведнікам «Нясвіж» адкрыты дабрачынным валютны і рублёвы рахункі.

Адраджэнне з гістарычнага небыцця былой славы Нясвіжа, даследаванне і рэстаўрацыя шэрагу аб'ектаў рэгіёна, прыстасаванне і суднаснае іх выкарыстанне ў наш час з'яўляецца карыснай і важнай дзяржаўнай справай. Аднаўлены старажытны горад можа служыць своеасаблівай візітнай карткай Рэспублікі Беларусь, садзейнічаць пашырэнню ведаў пра нашу краіну ў свеце, павышэнню яе міжнароднага прэстыжу як дзяржавы, размешчанай у цэнтры Еўропы, якая мае багатую гістарычную спадчыну, непаўторныя культурныя традыцыі.

Васіль АБЛАМСКІ, начальнік упраўлення Міністэрства культуры па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Рэспублікі Беларусь.
НА ЗДЫМКАХ: замак князёў Радзівілаў у Нясвіжы.
Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

P.S. Беларусь і

Польшча плануецца накіраваць у Камітэт па ахове сусветнай культурнай спадчыны ў Дурбане (ПАР) матэрыялы на ўключэнне ўнікальнага гідратэхнічнага будынка першай трэці XIX стагоддзя Аўгустоўскага канала ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны ЮНЕСКА. Аб гэтым паведаміў намеснік кіраўніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Ігар Чарняўскі.

Сярод помнікаў айчынай архітэктуры, якія з'яўляюцца першачарговымі кандыдатамі на ўключэнне ў прэстыжны спіс ЮНЕСКА, І. Чарняўскі назваў Брэсцкую крэпасць, палацава-паркавы ансамбль у Гомелі, а таксама Сафіійскі сабор і Спаса-Праабражэнскую царкву ў Полацку (Віцебская вобласць). «Перспектыўнымі кандыдатамі з'яўляюцца Каложская царква ў Гродне, культурныя будынкі абарончага тыпу ў Мураванцы (Шчучынскі раён Гродзенскай вобласці), Сынковічах (Зеленскі раён Гродзенскай вобласці), Камаях (Пастайскі раён Віцебскай вобласці) і Чарнаўчыцах (Брэсцкі раён), драўляныя храмы Палесся і частка сталічнага праспекта Незалежнасці ад аднайменнай плошчы да праспекта Машэрава і вуліцы Казлова», — адзначыў І. Чарняўскі.

Восем мэт у галіне развіцця, якія сфармуляваныя ў Дэкларацыі тысячагоддзя:

1. Ліквідацыя надзвычайнай галечы і голаду.

2. Забеспячэнне ўсеагульнай пачатковай адукацыі.

3. Садзейнічанне забеспячэнню роўнасці мужчын і жанчын і пашырэнню правоў і магчымасцяў жанчын.

4. Скарачэнне дзіцячай смяротнасці.

5. Паляпшэнне аховы мацярынства.

6. Барацьба з ВІЧ/СНІдам, малярыяй і іншымі захворваннямі.

7. Забеспячэнне экалагічнай устойлівасці.

8. Фарміраванне глабальнага партнёрства ў мэтах развіцця.

Беларусь — сузаснавальнік ААН

26 чэрвеня 1945 года на ўстаноўчай канферэнцыі ў Сан-Францыска (ЗША) Беларусь у ліку 51 дзяржавы-заснавальніц падпісала Статут Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Ганаровае права стаць сузаснавальнікам ААН — сведчанне прызнання ўкладу беларускага народа ў перамогу над фашызмам у гады Другой сусветнай вайны, даніна памяці мільёнам загінуўшых і тым, хто выстаяў у барацьбе за права беларусаў існаваць як нацыя.

Беларусь неаднойчы выбіралася членам Савета Бяспекі, Эканамічнага і Сацыяльнага Саветаў і шэрагу яго функцыянальных камісій. З 1958 года ў Нью-Йорку пачало працаваць Пастаяннае Прадстаўніцтва Беларусі пры ААН, якое стала першай беларускай дыпламатычнай установай за мяжой.

У ліку задач, якія былі ўскладзены на Прадстаўніцтва, — абарона нацыянальных інтарэсаў, забеспячэнне бесперапыннай сувязі ўрада з Сакратарыятам ААН, яе асноўнымі органамі і ўдзел у рабоце міжрадавых структур, якія размяшчаюцца ў штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку.

Пасля абвяшчэння незалежнасці Рэспублікі Беларусь менавіта з трыбуны ААН былі заяўлены свету важнейшыя прынцыпы і прыярытэты знешняй палітыкі маладой суверэннай рэспублікі. Іх спектр вельмі разнастайны: разбраенне і канверсія ваеннай вытворчасці, раўнапраўнае эканамічнае партнёрства і навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва, узаемадзеянне ў галіне аховы прыроды і сацыяльна-гуманітарнай сферы.

З адкрыццём у 1992 годзе Прад-

стаўніцтва ААН у Беларусі сістэма ААН аказвае незалежнай Беларусі дапамогу ў вырашэнні сацыяльна-геапалітычных праблем і рэалізацыі магчымасцяў.

Беларусь актыўна прымае ўдзел у распрацоўцы праграмных дакументаў важнейшых міжнародных форумаў, праводзіць мерапрыемствы па рэалізацыі іх рашэнняў. Краіна вядзе актыўную работу ў шэрагу рабочых груп Генеральнай Асамблеі па ўзмацненні ролі Арганізацыі і сістэмы ААН у цэлым.

Сёння Беларусь плённа супрацоўнічае больш чым з 50 устаноўмі і структурамі сістэмы ААН. Пад эгідай Прадстаўніцтва ААН у Беларусі працуюць 11 арганізацый, праграм і фондаў: Праграма развіцця ААН (ПРААН), Дзіцячы фонд ААН (ЮНІСЕФ), Упраўленне Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў (УВКБ ААН), Аб'яднаная праграма ААН па ВІЧ/СНІДзе (ЮНЭЙДС), Фонд ААН у галіне насельніцтва (ЮНФПА), Сусветны банк, Міжнародная фінансавая карпарацыя, Міжнародны валютны фонд (МВФ), Міжнародная арганізацыя працы (МАП), Сусветная арганізацыя аховы здароўя (САЗ) і Дэпартамент грамадскай інфармацыі ААН.

Сярод прыярытэтных накірункаў супрацоўніцтва Беларусі і ААН — падтрымка міжнароднай сістэмы бяспекі і разбраенне, стварэнне спрыяльных міжнародных умоў для падтрымкі ўстойлівага развіцця, узмацненне сістэмы экалагічнай бяспекі, абарона правоў чалавека, замацаванне прававых асноў ААН...

Падрыхтавала Кацярына НЕМАГАЙ.

Агульныя мэты агенцтваў сістэмы ААН

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый прадстаўлена ў Беларусі 11 агенцтвамі, праграмамі і фондамі. Усе яны складаюць адзіную сістэму. Іх аб'ядноўваюць агульныя мэты і прынцыпы працы, што грунтуюцца на асноватворных каштоўнасцях ААН.

Шырокае кола задач, якія вырашаюць агенцтвы сістэмы ААН у Беларусі, стварае аснову для скаардынаванай дзейнасці, якая ажыццяўляецца па розных накірунках.

Праграма развіцця ААН (ПРААН) працуе ў Беларусі з 1992 года. Сярод найбольш значных ініцыятыў, якім аказала падтрымку ПРААН у апошнія гады, — прыняцце новай Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 2004-2020 гады і Нацыянальнай праграмы па прафілактыцы ВІЧ/СНІДу, далучэнне краіны да Кіецкага пратакола ў 2005 годзе, падрыхтоўка асноўных напрамкаў Нацыянальнай стратэгіі прадукцыйнага развіцця і распрацоўка Нацыянальнай стратэгіі па інфармацыйных і камунікатывых тэхналогіях.

У стадыі рэалізацыі знаходзіцца 16 праектаў са 105 ухваленых у рамках праграмы "Супрацоўніцтва для рэабілітацыі" (CORE) для рэгіёнаў і насельніцтва, якія пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Пры дапамозе ПРААН запущана рэспубліканская праграма па выкарыстанні біямасы для атрымання пеллавай і электрычнай энергіі, у Беларусі прыйшла Праграма малых грантаў Глобальнага экалагічнага фонду (пяць праектаў няўрадавых арганізацый ужо атрымліваюць фінансаванне ў яе рамках), а таксама быў значна павялічаны патэнцыял развіцця агра- і экатурызму ў рэгіёне "Белавежская пушча". Працягваецца рэалізацыя супольнай беларуска-ўкраінска-малдаўскай праграмы па бара-

Заканчэнне на 10-й стар.

Восьмым Генеральным сакратаром ААН стаў паўднёвакарэйскі дыпламат Пан Гі Мун

13 кастрычніка Генеральная Асамблея ААН у Нью-Йорку прызначыла міністра замежных спраў Паўднёвай Карэі Пан Гі Муна наступным пасля Кофі Анана Генеральным сакратаром арганізацыі.

Пан Гі Мун нарадзіўся ў 1944 годзе, скончыў факультэт міжнародных адносін Сеульскага ўніверсітэта і школу дзяржаўнага кіравання імя Джона Кенэдзі пры Гарвардскім універсітэце. Міжнароднай палітыкай займаецца працяглы час. Пан Гі Мун быў паслом у Аўстрыі, кіраўніком Пастаяннага Прадстаўніцтва Паўднёвай Карэі пры ААН. Перад

прызначэннем на пасаду міністра замежных спраў працаваў дарэдам прэзідэнта па пытаннях знешняй палітыкі.

Пан Гі Мун заявіў, што рэфармы павінны праводзіцца не для таго, каб "дагадзіць некаму, а таму, што мы цэнім тое, дзеля чаго існуе арганізацыя. Мы рэфармуем ААН, бо верым у яе будучыню".

Роля Генеральнага сакратара

ЯК ПРЫЗНАЧАЕЦЦА ГЕНЕРАЛЬНЫ САКРАТАР?

Генеральны сакратар прызначаецца Генеральнай Асамблеяй па рэкамендацыі Савета Бяспекі. Таму лобы з пяці пастаянных членаў-удзельнікаў Савета Бяспекі можа пакаласці вета на прапанаваную кандыдатуру на пасаду Генеральнага сакратара.

Спадар Кофі Анан — сёмы Генеральны сакратар ААН — уступіў на сваю пасаду 1 студзеня 1997 года. Яго папярэднікамі былі:

Бутрас Бутрас-Галі (Егіпет), які займаў гэту пасаду са студзеня 1992 года па снежань 1996 года;

Хаўер Перас дэ Куэльяр (Перу), з'яўляўся Генеральным сакратаром са студзеня 1982 года па снежань 1991 года;

Курт Вальдхайм (Аўстрыя), займаў гэту пасаду са студзеня 1972 года па снежань 1981 года;

У Тан (Бірма, зараз М'янма), які займаў гэтую пасаду з лістапада 1961 года, калі ён быў прызначаны выконваючым абавязкі Генеральнага сакратара (афіцыйна быў прызначаны Генеральным сакратаром у лістападзе 1962 года) па снежань 1971 года;

Дэг Хамаршэльд (Швецыя), выконваў функцыі Генеральнага сакратара з красавіка 1953 года да моманту яго гібелі ў авіяцыйнай катастрофе ў Афрыцы ў верасні 1961 года;

Тругве Лі (Нарвегія), займаў гэту пасаду з лютлага 1946 года да выхату ў адстаўку ў лістападзе 1952 года.

— Заканчэнне на 11-й стар. —

Візітоўка

Джыхан Султанаглу, прадстаўнік ААН/ПРААН у Рэспубліцы Беларусь

21 красавіка 2004 года прадстаўнік ААН/ПРААН у Рэспубліцы Беларусь спадарыня Джыхан Султанаглу ўручыла свае даверчыя граматы Сяргею Сідорскаму, прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь.

Спадарыня Султанаглу выдатна скончыла Калумбійскі ўніверсітэт (Нью-Йорк, ЗША). Атрымала

ступень магістра па спецыяльнасці "міжнародная эканоміка, палітычнае і эканамічнае развіццё" ў Школе міжнародных адносін і ступень бакалаўра па спецыяльнасці "эканоміка" ў каледжы Барнара.

У сістэме Праграмы развіцця ААН (ПРААН) з 1981 года. У 1981-1985 гадах працавала ў Прадстаў-

ніцтвах ПРААН у Тайландзе і Малаві. З 1986 па 1995 год — у штаб-кватэры ПРААН у Нью-Йорку (апошняя пасада — намеснік дырэктара Офіса адміністратара ПРААН). У 1996-2000 гадах — намеснік прадстаўніка ПРААН у Марока.

З верасня 2000 года — прадстаўнік ААН/ПРААН у Рэспубліцы Літва. З красавіка 2004 года — прадстаўнік ААН/ПРААН у Беларусі. Спадарыня Джыхан Султанаглу — грамадзянка Турцыі. Валодае англійскай і французскай мовамі.

2005 год стаў знамянальным для Праграмы развіцця ААН у Беларусі. Сума капіталу, прыцягнутая праектамі на працягу года, самая вялікая з моманту адкрыцця ў 1992 годзе Прадстаўніцтва ПРААН у Беларусі, складала 7,3 мільёна долараў ЗША. Пры гэтым аб'ём фінансавання донарамі праграм, якія ажыццяўляюцца ПРААН у краіне, за апошнія тры гады вырас у чатыры разы, што дэманструе сабой прыклад паспяховага партнёрства ПРААН, урада Беларусі, няўрадавых арганізацый, міжнародных і рэгіянальных донараў у прыярытэтных абласцях.

Джыхан СУЛТАНАГЛУ:

"Беларусь павінна ставіць перад сабой новыя амбіцыйныя мэты ў развіцці"

У Прадстаўніцтве ААН у Беларусі прайшла прэзентацыя рэгіянальнага даклада "Нацыянальныя мэты развіцця тысячагоддзя: платформа для дзеяння". У дакладзе разглядаюцца тэндэнцыі развіцця 32 краін і тэрыторыі Цэнтральнай і Усходняй Еўропы і СНД.

Традыцыйна асноўная ўвага даклада прыцягнута да такіх пытанняў, як ліквідацыя крайняй беднасці, забеспячэнне ўсеагульнай пачатковай адукацыі, садзейнічанне гендэрнай роўнасці і пашырэнне правоў і магчымасцяў жанчын, скарачэнне дзіцячай смертнасці, ахова мацярынства, забеспячэнне экалагічнай устойлівасці, барацьба з ВІЧ, туберкулёзам.

Джыхан Султанаглу, прадстаўнік ААН/ПРААН у Беларусі, адзначыла, што Беларусь ужо дасягнула шэрагу мэт, якія ставіла перад сабой у 2000 годзе, калі праходзіў Саміт тысячагоддзя. Прыкладам можа быць задача скарачэння беднасці. Так, у дакладзе наша краіна названа выключэннем — у Беларусі толькі адзін працэнт насельніцтва жыве менш чым за 2,15 долара ў дзень. Зараз акцэнт робіцца на скарачэнне колькасці людзей, даходы якіх не дасягаюць пражытачнага мінімуму, устаноўленага ў нашай краіне. Зыходзячы з даклада, гэта звязана з павышэннем унутранага валавога прадукта. Хочацца заўважыць, што сярод краін СНД толькі Беларусь і Армения здолелі пераадолець падзенне УВП, якое адбылося пасля развалу СССР.

Д. Султанаглу нагадала, што ў Праграме сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 2006-2010 гады пастаўлена задача скарачэн-

ня малазабяспечанасці за гэты перыяд лшчэ на палову. Калі мэта будзе дасягнута, Беларусь зробіць сур'ёзны крок да ліквідацыі беднасці.

Сярод іншых дасягненняў нашай краіны ў дакладзе адзначаны поспехі ў сферы адукацыі і гендэрнай палітыкі. Ужо даўно прызнана, што ў Беларусі жанчыны маюць шырокі доступ да адукацыі. Аднак, часам маючы нават больш высокі ў параўнанні з мужчынам яе ўзровень, жанчына рэалізуе сябе ў менш аплачваемых сферах. І ў Беларусі, як у многіх краінах Еўропы, сярэдняя зарплата жанчын складае 79,4 працэнта ад сярэдняй зарплаты мужчын. "Мужчынскія" прафесіі карыстаюцца павялічаным попытам, а так званыя жаночыя незапатрабаваны. Тым не менш калі ў 1991 годзе сярод беспрацоўных было 80 працэнтаў жанчын, то напрыканцы 2005 года — 69,3 працэнта.

Робячы абагульненні, Д. Султанаглу засяродзіла ўвагу на працягласці жыцця ў Беларусі. Галоўная праблема тут — розніца паміж тым, колькі ў сярэднім жывуць мужчыны і жанчыны (62 і 74 гады суадносна). Такая тэндэнцыя характэрна і для Расіі, і для Украіны. Між тым, да прыкладу, у ЗША і Японіі розніца паміж працягласцю жыцця мужчын і жанчын складае каля 4-5 гадоў.

Смяротнасць дзяцей да 5 гадоў у Беларусі не перавышае паказчыкі ў развітых еўрапейскіх краінах. Менавіта гэты фактар, дарэчы, з'яўляецца адным з асноўных паказчыкаў дабрабыту грамадства, бо адлюстроўвае не толькі ўплыў біялагічных фактараў рызык на смяротнасць, але і ўзровень іх сацыяльнага камфорту.

У дачыненні да Беларусі

Д. Султанаглу заўважыла, што ў сельскай мясцовасці паказчык дзіцячай смяротнасці амаль у два разы вышэй, чым у гарадской. А звязана гэта з недастаткова развітай сістэмай абслугоўвання на вёсцы. Канешне, Беларусь не ідзе ні ў якое параўнанне з краінамі поўдня СНД, дзе, як у Азербайджане каля 55 працэнтаў, у Арменіі 37 працэнтаў цяжарных жанчын не атрымліваюць пераароднай апекі. У Беларусі ж стымулюецца, у тым ліку матэрыяльна, своечасовы зварот цяжарных да ўрача. Тым не менш выпадкі смяротнасці жанчын ад родаў часцей за ўсё здараюцца там, дзе няма абсталявання для правядзення паталагічных родаў.

Мерапрыемствы па прафілактыцы ВІЧ/СНІДу, якія праводзіліся ў краіне ў апошнія гады, змаглі замарудзіць тэмпы распаўсюджвання хваробы. Колькасць моладзі 15-19 гадоў, якая мае станоўчую рэакцыю на ВІЧ, знізілася з 24,5 працэнта ў 1996 годзе да 5,5 працэнта ў 2004 годзе. На жаль, эксперты, якія працуюць у гэтай галіне, заўважаюць новую вельмі сумную тэндэнцыю — у агульнай структуры захворвання расце колькасць тых, хто заразіўся хваробай палавым шляхам. А гэта азначае, што група рызык пашыраецца.

Робячы высновы наконт ацэнкі намаганняў Беларусі ў дасягненні мэт тысячагоддзя, можна сказаць адно — краіна рухаецца да лепшага жыцця. З гэтым згаджаюцца аўтары даклада і Д. Султанаглу, якая заўважыла: "Галоўнае цяпер — не супакойвацца і ставіць перад сабой новыя амбіцыйныя мэты". ААН жа ў сваю чаргу абяцае ў гэтым усялякую падтрымку.

Алена СПАСЮК.

Агенцтвы сістэмы ААН

Пачатак на 9-й стар.

цебе з незаконным абаротам і гандлем наркотыкамі (БУМАД).

Вельмі паспяховымі аказаліся ўжо завершаныя праекты ПРААН па садзейнічанні пашырэнню грамадскага ўплыву жанчын і па барацьбе з гандлем жанчынамі.

Прадстаўнік ААН/ПРААН у Беларусі — Джыхан Султанаглу.

Адрес: 6-ты паверх, 17, вул. Кірава, Мінск, 220050, Беларусь

Тэл.: (375 17) 227-48-76

www.undp.by

Прадстаўніцтва Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЕФ) у Беларусі пачало сваю дзейнасць у 1997 годзе. Асноўныя праграмы, якія ажыццяўляюцца пры падтрымцы ЮНІСЕФ у краіне, — "Развіццё дзяцей у раннім узросце", "Абарона правоў дзяцей", "Здароўе і развіццё моладзі, прафілактыка ВІЧ/СНІДу". Праводзіцца інфармаванне і кансультацыі па пытаннях рэпрадуктыўнага здароўя і здаровага ладу жыцця, прафілактыкі ВІЧ/СНІДу, правоў дзяцей, прадукцыі гвалту ў дачыненні да дзяцей і гэтак далей.

Прадстаўнік Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЕФ) у Беларусі — Браніслаў Екіч

Адрес: 3-ці паверх, 17, вул. Кірава, Мінск, 220050, Беларусь

Тэл.: (375 17) 210-55-89

www.unicef.org

Пры дапамозе **Міжнароднай арганізацыі працы (МАП)** заснаваны і функцыянуе Рэспубліканскі інфармацыйны цэнтр па гігіене і бяспекцы працы на прадпрыемствах. У рамках праекта па змяншэнні беспрацоўя праводзілася падрыхтоўка і перападрыхтоўка незанятага насельніцтва краіны з выкарыстаннем спецыяльна распрацаванага прынцыпу модульнага навучання. МАП аказала значную кансультацыйную дапамогу ў распрацоўцы канцэпцыі пенсійнай рэформы і адпаведнага заканадаўства.

Нацыянальны карэспандэнт МАП у Беларусі — Мікалай Талмачоў

Адрес: 40б, 23/2, пр. Пераможаў, Мінск, 200004, Беларусь

Тэл.: 206-37-98

www.un.by/ilo/

З 1995 года ў Беларусі працуе **Упраўленне Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў (УВКБ ААН)**. Па стане на 1 кастрычніка 2006 года 796 чалавек атрымалі статус бежанца ў Беларусі. УВКБ ААН спрыяла стварэнню ў краіне сістэмы органаў і працэдур набывання статуса бежанца, судовага абскарджання рашэнняў аб адмове ў набыванні статусу, прыёму і інтэграцыі бежанцаў. УВКБ ААН садзейнічала прыняццю такой рэдакцыі закона "Аб бежанцах", якая адпавядае стандартам, прадугледжаным міжнароднай Канвенцыяй аб статусе бежанцаў 1951 года.

Прадстаўнік УВКБ ААН у Беларусі — Ляў Тадаровіч

Адрес: 6А, Партызанскі праспект, Мінск, 220033, Беларусь

Тэл.: (375 17) 298-33-37

www.unhcr.ch

Агенцтвы **Групы Сусветнага банка — Міжнародны банк рэканструкцыі і развіцця (МБРР) і Міжнародная фінансавая карпарацыя (МФК)** — аказваюць Беларусі дапамогу ў скарачэнні беднасці і забеспячэнні трывалага эканамічнага развіцця ў выглядзе пазык, грантаў, інвестыцый і тэхнічнай дапамогі. Сёння ў краіне ажыццяўляюцца два праекты МБРР — "Рэабілітацыя раёнаў, пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС" і "Мадэрнізацыя аб'ектаў сацыяльнай сферы". МФК спрыяе развіццю беларускага бізнесу, інвесціравала больш за 70 мільёнаў долараў у фінансавы сектар і харчовую прамысловасць. Яшчэ адзін напрамак дзейнасці МФК — развіццё малага і сярэдняга бізнесу.

Прадстаўнік Групы Сусветнага банка ў Беларусі — Крэйг Бал

Адрес Прадстаўніцтва МБРР: 2А, вул. Герцава, Мінск, 220030, Беларусь

Тэл.: (375 17) 226-52-84

www.worldbank.org/by/

Адрес Прадстаўніцтва МФК: 6А,

пр. Партызанскі, Мінск, 220033, Беларусь

Тэл.: (375 17) 228-17-79

www.ifc.org/ifcext/eca.nsf/Content/Belarus_russian

Міжнародны валютны фонд (МВФ) садзейнічае Беларусі ў дасягненні макраэканамічнай стабільнасці і пераходу ад цэнтралізаванай эканомікі да рыначнай. Гэта робіцца праз кансультацыйную дапамогу і магчымасць прыцягнення крэдытаў.

Дарадца МВФ у Беларусі — Юлія Лыскова

Адрес: вул. Валадарскага, 6 (1-ы паверх), Мінск, 220030, Беларусь

Тэл.: (375 17) 220-25-33

www.imf.org/minsk/

Бюро **Сусветнай арганізацыі аховы здароўя (САЗ)** функцыянуе ў Беларусі з 1994 года. За гэты час рэалізавана больш за 20 праектаў. Лепшым праектам у еўрапейскім рэгіёне ў 1998 годзе стаў "Прапаганда, захаванне і падтрымка груднога выкармлівання". Бюро працуе па такіх прыярытэтных накірунках, як рэфармаванне сістэмы аховы здароўя, пераадоленне вынікаў чарнобыльскай катастрофы, барацьба з інфекцыйнымі і неінфекцыйнымі хваробамі. Штогод праводзіцца навучальныя семінары для ўрачэй, псіхолагаў, валанцёраў.

Кіраўнік Бюро САЗ па каардынацыі і сувязях з Беларуссю — Рыгор Зайцаў

Адрес: 401, 28, вул. Фабрыцыуса, Мінск, 220000, Беларусь

Тэл.: (375 17) 222-04-19

www.un.by/who/

Аб'яднаная праграма ААН па ВІЧ/СНІДу (ЮНЭЙДС) каардынуе намаганні асобных агенцтваў сістэмы ААН па барацьбе са СНІДам; садзейнічае прыцягненню неабходных фінансавых рэсурсаў і аказвае кансультацыйныя паслугі ў распрацоўцы нацыянальных стратэгіяў прафілактыкі і лячэння ВІЧ/СНІДу.

Каардынатар ЮНЭЙДС у Беларусі — Элеанора Гвоздзева

Адрес: 6-ты паверх, 17, вул. Кірава, Мінск, 220050, Беларусь

Тэл.: (375 17) 227-45-27

www.un.by/unacids/

Фонд ААН у галіне народанасельніцтва (ЮНФПА) дзейнічае ў Беларусі з 1994 года. Фонд аказвае дапамогу пры перапісах насельніцтва і ажыццяўленні іншых мерапрыемстваў у галіне народанасельніцтва і рэпрадуктыўнага здароўя. Разам з міністэрствамі аховы здароўя, адукацыі і міжнародным грамадскім аб'яднаннем "Надзея-экспрэс" ажыццяўляе праект "Пашырэнне доступу моладзі да паслуг і інфармацыі ў сферы рэпрадуктыўнага здароўя". З дапамогай ЮНФПА праводзіцца навучанне здароваму ладу жыцця ў школах, адкрыццё гарадскіх і абласных цэнтраў здароўя для кансультавання і лячэння моладзі.

Каардынатар праграм ЮНФПА — Таццяна Галічнік

Адрес: 6-ы паверх, 17, вул. Кірава, Мінск, 220050, Беларусь

Тэл.: (375 17) 227-45-27

www.un.minsk.by/unfpa/

Дэпартамент грамадскай інфармацыі (ДІГ ААН) займаецца інфармаваннем грамадскасці аб дзейнасці і мэтах Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. На працягу 11 гадоў выпускае "Бюлетэнь ААН", з 1997 года выходзіць "Штогоднівы дайджэст ААН", бюлетэні "Працоўны тыдзень ААН у свеце" і "Працоўны тыдзень сістэмы ААН у Беларусі", дае неабходную інфармацыю для СМІ, дапамагае журналістам рыхтаваць тэкставыя, аўдыё- і відэамагнеты.

Прадстаўнік ДІГ ААН — Віктар Радзівіноўскі

Адрес: 6-ты паверх, 17, вул. Кірава, Мінск, 220050, Беларусь

Тэл.: (375 17) 227-38-17

www.un.minsk.by/dpi/

Адзінае разуменне сітуацыі і мэт дазваляе гэтым установам эфектыўна каардынаваць свае намаганні і дапаўняць адна другую пры вырашэнні комплексных праблем, якія патрабуюць узгодненых дзеянняў па шматлікіх накірунках.

Падрыхтавала Кацярына НЕМАГАЙ.

Роля Генеральнага сакратара

— Пачатак на 9-й стар. —

АБАВЯЗКІ ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА

З'яўляючыся ў поўнай ступені дыпламатам і змагаром за правы, грамадзянскім служачым і галоўнай адміністрацыйнай службовай асобай, Генеральны сакратар уяўляе сабой сімвал ідэалаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і з'яўляецца выразнікам інтарсаў народаў свету, у прыватнасці, самых бедных і ўразлівых пластоў насельніцтва. Цяперашнім, сёмым па ліку, Генеральным сакратаром з'яўляецца спадар Кофі Анан, Гана, які прыступіў да выканання сваіх абавязкаў 1 студзеня 1997 года і цяпер рытуецца склаці свае паўнамоцтвы.

У Статуце Генеральны сакратар называецца "галоўнай адміністрацыйнай службовай асобай" Арганізацыі, якая дзейнічае ў гэтай якасці і выконвае "таксама іншыя функцыі, якія ўскладаюцца" на яе Саветам Бяспекі, Генеральнай Асамблеяй, Эканамічным і Сацыяльным Саветам і іншымі органамі ААН.

Генеральны сакратар не справіўся б са сваімі абавязкамі, калі б не ўлічваў інтарсы дзяржаў-удзельніц, аднак ён павінен таксама падтрымліваць прынцыпы і маральны аўтарытэт Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і выступаць і дзейнічаць у абарону міру, нават рызыкуючы аспрэчваць меркаванні дзяржаў-удзельніц або не згаджацца з імі.

НЕКАТОРЫЯ ФУНКЦЫІ ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА:

прыцягваць увагу Савета Бяспекі да любой праблемы, якая, па меркаванні Генеральнага сакратара, можа ствараць пагрозу для міжнароднага міру;

прапаноўваць Генеральнай Асамблеі або любым іншым органам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый пытанні для абмеркавання; дзейнічаць у якасці "арбітра" ў спрэчках паміж дзяржавамі-удзельніцамі.

Адным з найбольш важных накірункаў дзейнасці Генеральнага сакратара з'яўляецца скарыстоўванне яго "добрых паслуг" — захадаў, якія робяцца як публічна, так і ў канфідэнцыяльным парадку на аснове яго незалежнасці, аб'ектыўнасці і добрасумленнасці для прадукцыйнага ўзнікнення, эскаляцыі або пашырэння маштабаў міжнародных спрэчак. Пасля таго, як спадар Анан стаў Генеральным сакратаром, ён выкарыстаў свае "добрыя паслугі" ў самых розных сітуацыях, у тым ліку на Кіпры, ва Усходнім Ціморы, Іраку, Лівіі, у Нігерыі і Заходняй Сахары.

Акрамя таго, кожны Генеральны сакратар вызначае сваю ролю з улікам асаблівасцяў перыяду яго знаходжання на гэтай пасадзе.

КОФІ АНАН: ПЛЁН НАМАГАННЯЎ

Намаганні спадара Анана былі засяроджаны на наступных абласцях:

Рэформа. Хутка пасля свайго ўступлення на пасаду спадар Анан прапанаваў комплекс радыкальных рэформ, закліканых садзейнічаць забеспячэнню таго, каб Арганізацыя Аб'яднаных Нацый адпавядала патрабаванням часу і адаптавала сваю дзейнасць з улікам новай эры глабалізацыі.

Мерапрыемствы па рэформе

Арганізацыі, якія адносяцца да сферы паўнамоцтваў Генеральнага сакратара, былі ў значнай меры здзейснены або ажыццяўляюцца зараз. Па сваім характары гэтыя мерапрыемствы з'яўляюцца як адміністрацыйнымі, як, напрыклад, бюджэт з нулявым ростам і мэтанакіраваныя намаганні па ўдасканаленні практыкі кіравання, так і арганізацыйнымі мерапрыемствамі, у якіх асноўны ўпор робіцца на забеспячэнне таго, каб Арганізацыя Аб'яднаных Нацый магла прымаць больш эфектыўныя меры ў сувязі з усё большымі і большымі патрабаваннямі, якія да яе прад'яўляюцца, асабліва ў такіх абласцях, як развіццё і падтрыманне міру.

Афрыка. Генеральны сакратар імкнецца надаваць неаслабную ўвагу Афрыцы і забяспечваць мабільнасцю міжнароднай падтрымкі для намаганняў краін Афрыкі з тым, каб стварыць магчымасці для дасягнення міру і больш высокага ўзроўню развіцця. Яго падыход адлюстраваны ў дакладзе 1998 года "Прычыны канфліктаў і садзейнічанне забеспячэнню трывалага міру і ўстойлівага развіцця ў Афрыцы", у якім утрымліваецца ўсёабдымны комплекс "рэальных і дасягальных" мер, накіраваных на скарачэнне палітычнай напружанасці і маштабнае насілля ў афрыканскіх дзяржавах і паміж імі, а таксама на вырашэнне такіх ключавых пытанняў развіцця, як запазычанасць, кіраванне і распаўсюджванне захворванняў, такіх, як СНІД.

Аперацыі па падтрыманні міру. У 90-х гадах рэзка ўзраслі маштабы міратворчай дзейнасці і дзейнасці па падтрыманні міру Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і карэнным чынам змяніўся сам характар канфліктаў: першым чынам, зменшылася колькасць канфліктаў паміж дзяржавамі і ўзрасла ступень жорсткасці канфліктаў у дзяржавах. Няпросты вопыт, назапашаны ў справе рэагавання на падобныя складаныя гуманітарныя надзвычайныя сітуацыі, навучыў Генеральнага сакратара надаваць асаблівую ўвагу забеспячэнню таго, каб ААН у выпадку атрымання ёю просьбы аб правядзенні аперацыі па падтрыманні міру была ў поўнай меры гатова зрабіць гэта — як у ваенных і фінансавых, так і ў палітычных адносінах.

Акрамя мер, прадугледжаных у плане рэформы, гэтым намаганням спрыялі **тры ключавыя даклады**.

Першым дакладам, які быў падрыхтаваны па просьбе Генеральнай Асамблеі і прадстаўлены Генеральным сакратаром у лістападзе 1999 года, стаў даклад, дзе разглядаліся звесткі, здзейсненыя ў адносінах баснійскіх мусульман у 1995 годзе ў Срэбраніцы, абвешчанай ААН "бяспечным раёнам".

Другі даклад быў падрыхтаваны па просьбе Генеральнага сакратара і прадстаўлены ў снежні 1999 года. Ён уяўляў сабой незалежнае расследаванне дзеянняў ААН падчас генацыду ў Руандзе ў 1994 годзе, праведзенае пад кіраўніцтвам былога прэм'ер-міністра Швецыі Інгвара Карлсана.

Трэці даклад, падрыхтаваны ў жніўні 2000 года названай Ге-

неральным сакратаром групай высокага ўзроўню пад старшынствам былога міністра замежных спраў Алжыра Лахдара Брахімі, быў прысвечаны ўсёабдымнаму агляду дзейнасці ААН па падтрыманні міру і бяспекі.

"Глобальны дагавор". У студзені 1999 года на Сусветным эканамічным форуме ў Давосе, Швейцарыя, Генеральны сакратар прапанаваў заключыць "Глобальны дагавор" паміж ААН і міжнароднымі дзелавымі коламі. Мэта дагавора — забеспячэнне таго, каб народы свету маглі карыстацца перавагамі глабалізацыі і каб функцыянаванне глабальнага рынку вызначалася такімі каштоўнасцямі і практыкай, якія маюць асноватворнае значэнне для задавальнення сацыяльна-эканамічных патрэб. У аснове дагавора ляжалі дзве ключавыя прынцыпы, запазычаных з Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, асноватворныя прынцыпы Міжнароднай арганізацыі працы, якія вызначаюць права на працу, і прынцыпаў Рыо-дэ-Жанейра, што тычацца навакольнага асяроддзя і развіцця, якія карыстаюцца ўсеагульнай падтрымкай сярод урадаў краін свету.

Генеральны сакратар звярнуўся да прадпрыемстваў прыватнага сектара з прапановай улічваць гэтыя прынцыпы і выкарыстоўваць іх у карпаратыўнай практыцы. Акрамя таго, ён настойліва рэкамендуе кіраўнікам арганізацый, якія займаюцца пытаннямі працы, і арганізацый грамадзянскага грамадства стаць удзельнікамі Дагавора і выкарыстоўваць яго ў якасці форуму для правядзення дыялогу па розных спрэчных пытаннях, звязаных з глабалізацыяй і развіццём. Першая сустрэча, у якой прынялі ўдзел кіраўнікі ўсіх трох сектараў, адбылася ў ліпені 2000 года.

Даклад Тысячагоддзя. У красавіку 2000 года, падчас падрыхтоўкі да Саміта тысячагоддзя, які адбыўся ў верасні 2002 года і лічыўся самай значнай сустрэчай кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў, быў выдадзены Даклад Генеральнага сакратара "Мы, народы: роля Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у XXI стагоддзі". Даклад дае самае яркае ўяўленне аб місіі ААН за ўсю яе 55-гадовую гісторыю і заклікае дзяржавы-удзельніцы звярнуць свае намаганні на дзеянні па знішчэнні беднасці і няроўнасці, удасканаленні сістэмы адукацыі, зніжэнні захворванняў на ВІЧ/СНІД, ахове навакольнага асяроддзя і абароне народаў ад канфліктаў і гвалту. Асабліва ўвага ў Дакладзе Генеральнага сакратара нададзена глабалізацыі, якая, па яго меркаванні, з'яўляецца рухаючай сілай, што прадстаўляе магчымасці і кідае выклікі народам. Яна павінна стаць пазітыўнай сілай для ўсіх.

Даклад "Пры большай свабодзе". У сакавіку 2005 года Генеральны сакратар Кофі Анан прадставіў Генеральнай Асамблеі гістарычны даклад "Пры большай свабодзе: да развіцця, бяспекі і правоў чалавека для ўсіх". Ён рэкамендаваў дзяржавам прыняць пакет рашэнняў, накіраваных на дасягненне развіцця, забеспячэнне бяспекі і правоў чалавека, а таксама рэфармаванне ААН.

Бізнес

Сацыяльны брэнд года

У вядомага ў Беларусі курсу "Брэнд года" з'явілася новая намінацыя "Сацыяльна адказны брэнд". Ініцыятарамі новаўвядзення выступілі аргкамітэт конкурсу і ініцыятыва "За сацыяльную адказнасць бізнесу". Падтрымку ў рэалізацыі праекту аказала Прадстаўніцтва ПРААН у Рэспубліцы Беларусь. Плануецца, што намінацыя не толькі стане значным стымулам для папулярнасці адказнага бізнесу сярод

айчынных вытворцаў, але і зробіць больш вядомымі маркі, якія ўжо карыстаюцца народным даверам.

Так, прадпрыемствамі, якія заслужылі любоў спажываўца ў 2005 годзе, былі афіцыйна прызнаны тры беларускія брэнды: ААТ "Белпрамбудбанк", міжнародны аўтамабільны холдынг "Атлант-М" і ЗАТ "Мінскі транзітны банк".

Іна БАНДАРОВІЧ.

Мяжа

Міжнародныя стандарты Еўрасаюза ўкараняюць беларускія памежнікі

У Беларусі рэалізуецца праект Еўрапейскага Саюза па ўзмацненні кіравання мяжой ("Botbel"). Яго асноўнымі мэтамі з'яўляюцца барацьба з міжнародным тэрарызмам, арганізаванай злачыннасцю (гандаль людзьмі, незаконнае абарачэнне наркотыкаў, нелегальнае перамяшчэнне радыеактыўных матэрыялаў і зброі масавага знішчэння, нелегальная міграцыя праз Беларусь у дзяржавы Еўрапейскага Саюза), а таксама фарміраванне сучаснай сістэмы кіравання мяжой, якая адпавядае стандартам Еўрапейскага Саюза, развіццё трансгранічнага супрацоўніцтва Беларусі і краін Еўрасаюза па ключавых напрамках у сферы правадзяння і ўнутраных спраў.

У адпаведнасці з пагадненнем аб стварэнні Саюзнай дзяржавы, на расійска-беларускай мяжы адсутнічаюць пагранічны і мытны кантроль, што спрыяе росту трансгранічнай злачыннасці і незаконнай міграцыі ў Беларусь. Праблемы, звязаныя з адсутнасцю ўнутранай мяжы Саюзнай дзяржавы, аналагічныя тым, якія існуюць у краінах, аб'яднаных Шэнгенскім пагадненнем. Паэтапнае скасаванне памежнага кантролю на ўнутраных межах краін Шэнгенскай зоны патрабуе ўкаранення кампенсацыйных мер, сярод якіх — узмацненне патэнцыялу памежных органаў транзітных краін і паліпшэнне якасці ўзаемадзеяння з імі.

Праграма "Узмацненне кіравання мяжой у Рэспубліцы Беларусь" накіравана на рэалізацыю доўгатэрміновага супрацоўніцтва паміж ЕС і Дзяржаўным камітэтам памежных войскаў краіны. Дадзены праект з'яўляецца працягам мерапрыемстваў Еўрапейскага Саюза па інтэграванні памежных войскаў Рэспублікі Беларусь у адзіную сістэму агульнаеўрапейскага правадзяння і ўнутраных спраў.

У сакавіку мінулага года Еўрапейская Камісія і Праграма развіцця ААН/ПРААН у Рэспубліцы Беларусь падпісалі дамову аб сумесным фінансаванні праграмы. Яе рэалізацыя ажыццяўляецца ў адпаведнасці з правіламі і працэдурамі ПРААН.

Адным з кампанентаў прагра-

мы з'яўляецца развіццё базы кіналагічнага цэнтра ў Смаргоні.

Выкарыстанне сабак для аховы дзяржаўнай мяжы, а таксама для выяўлення выбуховых рэчываў і наркотыкаў — адна з умоў эфектыўнай дзейнасці службы памежнага кантролю, якая адпа-

вядзе практыцы краін Еўрасаюза. Сумесныя навучальныя семінары і мерапрыемствы па абмену вопытам спрыяюць больш эфектыўнаму ўжыванню сабак у паветраных, наземных, чыгуначных пунктах пропуску і на "зьялёнай" мяжы, развіццё трансгранічнага супрацоўніцтва паміж беларускім кіналагічным цэнтрам у Смаргоні і аналагічнымі цэнтрамі ў краінах ЕС.

Сяргей ДЗЕНІСЕНКА. Фота аўтара.

Лад жыцця

Быць здаровым — гэта стыльна

На 1 кастрычніка 2006 года агульная колькасць зарэгістраваных у Беларусі выпадкаў ВІЧ-інфекцыі дасягнула 7 566, што складае 77,6 на 100 000 насельніцтва. З іх 552 выпадкі выяўлены за бягучы год. За аналагічны перыяд мінулага года іх было 536. Такім чынам, колькасць хворых расце. У тых жа, хто здаровы, заўсёды мала часу задумацца, а як складваецца сітуацыя вакол мяне?

І я задалася пытаннямі. **Першае з іх: хто ў Беларусі займаецца праблемамі ВІЧ/СНІДу?**

Існуе міжнародная арганізацыя Глобальны фонд для барацьбы са СНІДам, туберкулёзам, малярыяй. Першапачаткова фонд быў зарэгістраваны як швейцарская арганізацыя. Улічваючы характар і аб'ём яго актыўнасці (партфель фонду ўключае 300 праграм у 130 краінах агульным коштам больш за тры мільярдныя долараў ЗША), урад Швейцарыі прадставіў яму ў снежні 2004 года прывілеі і гарантыі міжнароднай арганізацыі. У выніку перамоў паміж Глобальным фондам і ўрадам Рэспублікі Беларусь Праграма развіцця ААН у Беларусі была названа асноўным атрыманым грантам гэтага фонду. 29 чэрвеня 2004 года было падпісана пагадненне паміж Глобальным фондам і Праграмай развіцця ААН аб атрыманні гранта ў памеры 17 мільянаў долараў на пяць гадоў для барацьбы са СНІДам. Такім чынам, ужо другі год рэалізуецца праект "Прафілактыка і лячэнне ВІЧ/СНІДу ў Рэспубліцы Беларусь". Дзейнасць ідзе па сямі асноўных напрамках.

Маё наступнае пытанне: што гэта дае?

Адзін з напрамкаў называецца "Прафілактыка распаўсюджвання ВІЧ сярод спажываючых ін'екцыйных наркотыкаў". Супольна з выканкамамі і гарадскімі ўладамі былі створаны і зараз падтрымліваюцца 56 пунктаў абмену шпрыцаў для наркаманаў. Там жа ёсць бясплатная літаратура, стэрыльныя сурвэткі, вітаміны.

— Плануем ахапіць 60 працэнтаў наркаспажываючых, — кажа Ганна Чарнышова, каардынатар праектаў Праграмы развіцця ААН у Беларусі. — Дзякуючы дзейнасці гэтых пунктаў, на сённяшні дзень ахоплены каля 27 працэнтаў (13 600 з 50 000) хворых. У якасці эксперымента, хочам паспрабаваць працаваць з тымі, хто жадае вылучыцца ад наркаманіі. Плануем накіроўваць іх у рэабілітацыйныя цэнтры. Менеджэр пункта накіроўвае ў наркалагічны дыспансер, дзе

праводзіцца курс дэтаксацыі на працягу аднаго-двух тыдняў. Такім чынам арганізм ачышчаецца, потым — медыкаментознае лячэнне, і ў чалавека з надломленым лёсам з'яўляецца магчымасць выйсця з заганага кола. Па ўсёй тэрыторыі Беларусі такіх цэнтраў 12, большасць з іх грунтуецца на хрысціянскіх абшчынах. Праз звяртанне да бога, чытанне Свяшчэннага Пісання, працэрапію больш эфектыўна ўдаецца дапамагчы чалавеку, які атрымаў дыягназ "ВІЧ".

У рамках праекта вялікая ўвага надаецца яшчэ аднаму напрамку пад назвай "Антырэтравіруснае лячэнне і аказанне псіхалагічнай дапамогі людзям, якія жывуць з ВІЧ/СНІДам".

І я задаюся наступным пытаннем: што ўжо зроблена?

— Удалося арганізаваць лячэнне 500 чалавек з дыягназам "ВІЧ", хаця два гады таму лячэнне атрымлівалі толькі дзевяць чалавек, — гаварыць Анна.

Чым больш людзей лечыцца, тым танней абыходзіцца прэпараты. ААН мае доступ да сусветных тэндараў, таму заключаючы кантракт з імі, купля прэпаратаў абыходзіцца танней у 10-13 разоў. Беларусь, у прыватнасці, набывае медыкаменты праз галандскую фірму. На закупку суперсучаснага дыягнастычнага абсталявання з гранта ўжо выдаткавана 800 тысяч долараў.

Праграмай прафілактыкі перадачы ВІЧ ад хворай маці дзіцяці ахоплены 98 працэнтаў цяжарных жанчын. На 28-м тыдні маці назначаецца спецыяльны курс прэпаратаў, тады рызыка таго, што дзіця народзіцца хворым, зніжаецца да аднаго-трох працэнтаў.

Чарговае пытанне — а як жа папярэджваецца распаўсюджванне ВІЧ сярод моладзі?

— У нашай краіны ёсць унікальны вопыт, — кажа Анна Чарнышова, — правядзенне 1 снежня, у Міжнародны дзень барацьбы са СНІДам, адзінага "Урока ў імя жыцця" на тэму "ВІЧ/СНІД і яго ўплыў на жыццё грамадства". У гэтым годзе ў многіх навучальных установах мы пакажам фі-

льм "Урок у імя жыцця-2" па праблемацы ВІЧ/СНІДу.

Ці бачылі вы чырвоную стужку, згорнутую пачкай на рэкламных шчытах? У матэрыяле ўрока для 9-11 класаў расказвалася пра яе. Яна прысутнічае на эмблемах усіх арганізацый, звязаных з праблемай ВІЧ/СНІДу. Тыя, хто неабякава ставіцца да гэтай праблемы, носіць на адзенні такі міжнародны сімвал барацьбы са СНІДам. Гэты значок быў прышпілены да лацкана пінжака прынцэсы Дзіяны, якая прымала ўдзел не толькі ў добрачынных вечарах і Днях барацьбы са СНІДам, але і ў лёсе асобных ВІЧ-інфіцыраваных. Сімвал сусветнага антыснідаўскага руху прыдумаў мастак Франк Мур у красавіку 1991 года. Першапачаткова пунсовая стужка азначала прыналежнасць да кола людзей, якія згуртаваліся вакол праблемы СНІДу. У лістападзе 1991 у Вялікабрытаніі на канцэрце, прысвечаным памяці Фрэдзі Мэркуры, пунсовую стужку надзелі 79 тысяч паклоннікаў музыканта, які, як вядома, таксама стаў ахвярай СНІДу.

Дзеля зніжэння негатыўнага стаўлення да ВІЧ-інфіцыраваных на тэлеканале ЛАД здзяйсняецца спецыяльны праект — запушчана серыя відэасюжэтаў. Іх мэта — папулярызацыя сямейных каштоўнасцяў, прывіце моды на адказныя паводзіны, каханне, абарону адзін аднаго, заахвочванне ў маладога чалавека здаровых амбіцый.

— Праграма "Прафілактыка і лячэнне ВІЧ/СНІДу ў Рэспубліцы Беларусь" — самая вялікая і складаная комплексная праграма, — кажа Ганна Чарнышова. — На сённяшні дзень у яе рэалізацыі бяруць удзел 68 арганізацый. Гэта 32 аддзяленні Чырвонага Крыжа (пункты абмену шпрыцаў і дапамогі ВІЧ-інфіцыраваным людзям), 24 дзяржаўныя арганізацыі (паліклінікі, наркалагічныя дыспансеры), тэрытарыяльныя медыцынскія аб'яднанні, дзве структуры БРСМ, 10 грамадскіх арганізацый — факты кажуць аб маштабным характары праграмы.

Настасся МЯРКУЛАВА.

Бізнес-клуб

Малыя гранты — шанец для пачынаючых

У офісе Прадстаўніцтва ПРААН у Беларусі адбылося падпісанне кантракта на выкананне праектаў Праграмы малых грантаў (ПМГ) Глобальнага экалагічнага фонду (ГЭФ) і ПРААН у Рэспубліцы Беларусь. У цырымоніі прынялі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях, Камітэта па энергаэфектыўнасці, навуковых устаноў і няўрадавых арганізацый...

Малыя гранты — гэта яшчэ адна прыступка ў фарміраванні актыўнага супрацоўніцтва Беларусі з ПРААН у галіне захавання разнастайнасці расліннага і жывёльнага свету, прадукцыйнага ўстойлівага развіцця і спрыяння дабрабыту мясцовага насельніцтва. Так сфармулявала асноўную ідэю супрацоўніцтва з Беларуссю падчас афіцыйнага падпісання пяці першых кантрактаў прадстаўнікі ААН у Беларусі Джыхан Султанаглу. Дарэчы, у свеце праграма малых грантаў падтрымліваецца ўрадамі больш чым 90 краін, да якіх цяпер далучылася і Беларусь. Гранты, якія дасягаюць каля 50 тысяч долараў ЗША, выдаюцца толькі няўрадавым арганізацыям і мясцовым грамадскім аб'яднанням, што займаюцца пытаннямі аховы навакольнага асяроддзя. Джыхан Султанаглу заўважыла, што пры пэўнай падтрымцы многія арганізацыі, выкарыстоўваючы гэтыя на першы погляд невялікія сродкі, дабіваюцца поспеху ў сваіх пачыненнях.

Пяць праектаў, якія былі распрацаваны беларускім бокам і падтрыманы ААН, з'яўляюцца, на думку Д. Султанаглу, высакаякаснымі, павінны і могуць аказаць прыкметны

ў Барысаўскім раёне Мінскай вобласці. Яго мэтай стане інвентарызацыя, пераўпакаванне ў спецыяльную тару і размяшчэнне ў новых складскіх памяшканнях непраддатных пестыцыдаў у аб'ёме каля 200 тон, а таксама ачышчэнне мясцовасці, на якой яны раней захоўваліся. Праект не толькі накіраваны на рэалізацыю палажэнняў Стасгольмскай канвенцыі па ўстойлівых арганічных забруджвальніках, але таксама ўнесе ўклад у выкананне дзяржаўнай праграмы па іх утылізацыі.

Важна, што сярод прынятых праектаў — ініцыятывы, накіраваныя на экалагічную адукацыю моладзі, падтрымку маладзёжнага экалагічнага руху. Так, грамадская арганізацыя "Экасвет", якая здзейсніла не адзін экалагічны праект, яшчэ да падпісання кантракта пачала сваю дзейнасць па падтрымцы міжнароднага руху ў абарону міжнародных вадатакаў. Фёдар Аўсейчык, які ўзначальвае "Экасвет", расказаў, што іх арганізацыя з 1995 года займаецца прапагандай энергазберажэння, у тым ліку сярод школьнікаў, і развівае экалагічны турызм. На іх рахунку — семінары ў Белавежскай пушчы, некалькі фільмаў. Праект, на які "Эка-

ўплыў на жыццё мясцовых жыхароў і экалагічную абстаноўку ў цэлым.

Арганізацыі, якія атрымалі гранты, паказалі, што ў стане вырашаць паднятыя ім праблемы не толькі добра распрацаванымі праектамі, але і сабранымі пры ўдзеле Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы прыроды Беларусі і мясцовых органаў улады 200 тысячамі долараў ЗША ў якасці дафінансавання.

Хто ж тыя, хто атрымаў прызнанне? Два праекты разлічаны на адзін і тры на два гады. Самы буйны накіраваны на развіццё экалагічна чыстай сельскагаспадарчай вытворчасці ў Нацыянальным парку "Нарачанскі". Для гэтага грамадскае аб'яднанне "Жанчыны за адраджэнне Нарачанскага краю", якое выступіла ініцыятарам праекта, плануе стварыць на базе Свірскага сельскагаспадарчага ліцэя мадэль экалагічнай фермы плошчай 20 гектараў.

Другі праект будзе ажыццяўляць-

вет" зараз атрымаў грант, навучальны і накіраваны на экалагічную адукацыю дзяцей, якія ў Віцебскай вобласці зоймаюцца даследаваннем ракі Ула і акаляючага асяроддзя. Гэта месца выбрана з прычыны свай унікальнай чысціні. Да таго ж Ула з'яўляецца прытокам Заходняй Дзвіны, ракі, што аб'ядноўвае некалькі краін. У "Экасвеце" добра разумеюць, што дзеці павінны ўсвядоміваць, як вельмі важна ўнесці свой уклад у развіццё роднага краю.

Яшчэ два праекты — па распрацоўцы мадэлі ўстойлівага землекарыстання для сельскагаспадарчых вытворчасці ў Нацыянальным парку "Нарачанскі" і прыцягненні мясцовага насельніцтва і школьнікаў Палескага рэгіёна ў практычную дзейнасць па захаванні біяразнастайнасці — знаходзяцца на разгледзе ў Камісіі па пытаннях міжнароднага тэхнічнага супрацоўніцтва. Такім чынам праграма малых грантаў пашыраецца ў Беларусі.

Алена СПАСЮК.

“Віншую паважанах чытачоў газеты “Голас Радзімы” з 61-й гадавінай стварэння ААН, адным з заснавальнікаў якой з’яўляецца Беларусь, жадаю вам поспехаў ва ўсіх сферах дзейнасці на карысць краіны і міжнароднай супольнасці, здароўя і дабрабыту”.

Кіраўнік Прадстаўніцтва УВКБ ААН у Рэспубліцы Беларусь Ілья ТАДАРОВІЧ.

ВАЖНАСЦЬ ПРАБЛЕМЫ

Адным з буйных падраздзяленняў у сістэме ААН з’яўляецца Упраўленне Вярхоўнага камісара па справах бежанцаў (УВКБ ААН), створанае ў 1950 годзе для вырашэння адной з глабальных праблем — праблемы бежанцаў і прымусовых перасяленцаў. Па словах былога Генеральнага сакратара ААН Кофі Анана, “праблема прымусовых перасяленцаў — найбольш вострая з праблем, з якімі на працягу свайго існавання сутыкаецца Арганізацыя Аб’яднаных Нацый”.

УВКБ ААН

У 116 краінах свету працуюць 262 офісы УВКБ ААН. Лік супрацоўнікаў УВКБ ААН складае 6 689 чалавек, з іх колькасць супрацоўнікаў на месцах — 5 607. На аднаго супрацоўніка прыходзіцца 3 102 бежанцы. Агульны бюджэт УВКБ ААН на 2006 год складае 1,45 мільярд долараў ЗША.

ЭЛЕКТАРАТ УВКБ ААН

У пачатку 2006 года пад патранажам, апекай УВКБ ААН было 20,8 мільёна чалавек, якім Упраўленне аказвае міжнародную абарону, дапамогу і падтрымку. Гэта лічба ўключае 8,4 мільёна бежанцаў, 773 500 асоб, якія шукаюць прыстанішча, 1,6 мільёна рэпатрыянтаў (гэта тыя бежанцы, якія вярнуліся дадому) 6,6 мільёна асоб, перамяшчальных унутры краіны,

2,4 мільёна асоб без грамадзянства, 960 400 іншых.

Агульны лік падмандатных УВКБ ААН асоб узрос на 1,3 мільёна ў параўнанні з папярэднім годам, калі іх было 19,5 мільёна. Гэты рост тлумачыцца павелічэннем ліку асоб, перамяшчальных унутры краіны, і асоб без грамадзянства, якім УВКБ ААН стала аказваць дапамогу.

Прадстаўніцтва УВКБ ААН у Беларусі пачало сваю работу 11 гадоў назад, у 1995 годзе. Галоўная мэта яго дзейнасці, па словах кіраўніка Прадстаўніцтва спадара Ілья Тадаровіча, — умацаванне патэнцыялу дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь для стварэння сучаснай, адпаведнай міжнародным стандартам, нацыянальнай сістэмы прыстанішча. Дзякуючы канструктыўнай дзейнасці дзяржаўных органаў і эфектыўнай пастаяннай падтрымцы УВКБ ААН у Беларусі, па меркаванні спецыялістаў, створана лепшая на тэрыторыі СНД сістэма працы з бежанцамі, абароны іх правоў і законных інтарэсаў. Пастаянна ўдасканальваецца заканадаўства аб бежанцах, пазбягаючы прыняццю тры рэдакцыі Закона “Аб бежанцах”, апошняй з якіх практычна цалкам адпавядае міжнародным стандартам, палажэнням Канвенцыі 1951 года аб статусе бежанцаў, а ў асобных элементах нават пераўзыходзіць іх. Беларусь ратыфікавала галоўныя між-

Міжнародная абарона бежанцаў

народна-прававыя акты аб бежанцах і тым самым узяла на сябе абавязальства выконваць іх палажэнні, што выразна і паспяхова рэалізуецца на ўсіх узроўнях вырашэння праблем бежанцаў. Па стане на 1 кастрычніка 2006 года ў Рэспубліцы Беларусь 796 чалавек атрымалі статус бежанца.

Па словах першага намесніка кіраўніка Дэпартаменту па грамадзянстве і міграцыі Міністэрства ўнутраных спраў Аляксея Юрэвіча Бегуна, за год з Беларусі дэпартаваны 1 200 інашаземцаў. Пры гэтым неабходна падкрэсліць, што ні адзін бежанец або асоба, якая шукае прыстанішча, дэпартаваны не быў, што пацвярджае гуманны, адпаведны міжнародным стандартам характар абароны бежанцаў у Рэспубліцы Беларусь.

ПАДТРЫМКА НУА

Нараўне з умацаваннем патэнцыялу дзяржаўных органаў УВКБ ААН таксама

падтрымлівае няўрадавыя арганізацыі, якія непасрэдна працуюць з бежанцамі, і грамадскія арганізацыі саміх бежанцаў. Зараз у Беларусі такія арганізацыі бежанцаў — Гродзенскае грамадскае аб’яднанне грузін, міжнародная дабрачынная грамадская арганізацыя афганскіх бежанцаў “Афганская абшчына” і міжнароднае грамадскае аб’яднанне “Афганская абшчына, зямляцтва і бежанцы”.

ГРАМАДСКАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ АФГАНЦАЎ

— Арганізацыя “Афганская абшчына”, — кажа яе старшыня Сафі Сайфураханман, — створана ў 1997 годзе для аказання практычнай дапамогі бежанцам. Афшчына яна лічыць сваім складзе 149 чалавек, практычна — значна больш. Мы дапамагам афганскім бежанцам вырашаць іх надзённыя пытанні, задачы, праблемы. Галоўныя пытанні — гэта праблемы рэгістрацыі, прапіскі, візаў. Тым,

каму асабліва неабходна, аказваем матэрыяльную і фінансавую дапамогу. Сродкі збіраюць самі ўдзельнікі абшчыны. Садзейнічанне абшчыне ў вырашэнні шматлікіх пытанняў, асабліва пры звароце ў Мінгарвыканкам, МУС, у іншыя арганізацыі, аказвае Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў. Камітэт дапамагае пры правядзенні розных мерапрыемстваў, такіх, як удзел дыяспары ва Усебеларускім фестывалі нацыянальных культур, падтрымлівае наш дзіцячы мастацкі ансамбль. Мы ўдзячны старшыне Камітэта Леаніду Паўлавічу Гуляку, Юрыю Міхайлавічу Уральскаму і іншым супрацоўнікам Камітэта за ўважлівае, спачувальнае дачыненне да нашых зваротаў. Галоўная наша праблема — фінансавая. Нам патрэбна дзяржаўная падтрымка.

Аналагічныя задачы вырашае і іншая арганізацыя афганцаў “Афганская абшчына, зямляцтва і бежанцы”, створаная ў 2004 го-

дзе. Гэта дапамога афганскім бежанцам пры неабходнасці звароту ў розныя ўстановы па пытаннях віз, рэгістрацыі, прапіскі. Кіраўнік гэтай арганізацыі Джой Хайдар кажа:

— Галоўнае пытанне ў жыцці афганскіх бежанцаў — праблемы, звязаныя з адсутнасцю жылля, адкуль выцякае маса іншых праблем — рэгістрацыя, прапіска і гэтак далей. Складанымі застаюцца пытанні атрымання афганскай моладзю вышэйшай адукацыі. Неабходна ствараць умовы супрацоўніцтва з міжнароднымі арганізацыямі, раслабоджваць і ўкараняць практыку УВКБ ААН у іншыя сферы. Нам неабходна дзяржаўная падтрымка. Мы інфармуем аб праблемах бежанцаў Адміністрацыю Прэзідэнта з надзеяй на эфектыўнае вырашэнне сваіх праблем. Падтрымлівае сувязь з Камітэтам па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў, дзякуючы якому прымалі ўдзел у VI Усебеларускім фестывалі нацыянальных культур у Гродне.

Зразумела, многія правы бежанцаў, як і наогул правы чалавека, з’яўляюцца, паводле міжнароднага права, “правамі, якія развіваюцца” (“progressive rights”), і іх рэальнае ўвасабленне, напаяўненне, выкананне вызначаюцца эканамічнай сілай дзяржавы і ўзрастаюць разам з ёй.

Юрый МАРГУН,
супрацоўнік УВКБ ААН па інфармацыйнай дзейнасці.
НА ЗДЫМКУ: распаўсюджванне інфармацыі пра бежанцаў праводзіцца сярод дарослых і дзяцей (Ілья ТАДАРОВІЧ першы справа).
Фота аўтара.

Праблема гандлю людзьмі:

УСВЯДОМІЦЬ І СПЫНІЦЬ

У маі гэтага года Арганізацыя Аб’яднаных Нацый апублікавала чарговы даклад на тэму процідзеяння гандлю людзьмі. Даклад падрыхтаваны ўпраўленнем ААН па наркотыках і злачыннасці, а ў спіс “краін-лідэраў” па ліку ахвяр гандляроў рабамі ўваходзяць Албанія, Балгарыя, Малдова, Кітай, Літва, Румынія, Тайланд, Расія, Украіна. “Гандаль людзьмі стаў адной з найбольш прыбытковых сфер злачыннай дзейнасці ў свеце”, — лічыць пасол добрай волі ўпраўлення ААН па наркотыках і злачыннасці Джулія Орманд, ацэньваючы штогадовае абарачэнне рынку жывога тавару ў сем мільярд долараў. Ахвяры з краін СНД часцей за ўсё вывозяцца ў Германію, Бельгію, Грэцыю, Ізраіль, Італію, ЗША і Канаду. Асноўным міжнародным процідзеяннем гандлю людзьмі лічыцца Патакол па спыненні гандлю людзьмі, які дапаўняе Канвенцыю ААН па барацьбе з транснацыянальнай арганізаванай злачыннасцю. Патакол заклікае краіны паходжання, транзіту

і прызначэння разам змагацца з гандлем жывым таварам. Што яны і робяць — кожная на свой лад. У Беларусі праблема гандлю людзьмі надаецца значная ўвага як з боку дзяржавы, так і з боку грамадскіх арганізацый. Па даручэнні кіраўніка дзяржавы распрацаваны і рэалізуюцца адпаведныя праграмы, ажыццяўляецца міжнароднае супрацоўніцтва. У Беларусі гандаль людзьмі не набыў масавага характару. Паводле даклада ААН, наша рэспубліка знаходзіцца ў другой з трох груп дзяржаў, якія сутыкнуліся з такой з’явай. Гэта азначае, што праблема ў краіне ёсць, але разам з тым прымаюцца значныя меры па барацьбе з ёй. Аднак, як лічыць Аляксандр Лукашэнка, нават адзінкавыя выпадкі гандлю людзьмі трэба разглядаць як надзвычайнае здарэнне. Таму Дэкрэт №3 ад 3.09.2005 “Аб некаторых мерах па процідзеянні гандлю людзьмі” і прадугледжвае ўсталяванне цвёрдай адміністрацыйнай і крымінальнай адказнасці за здзяйсненне права-

парушэнняў у данай сферы. Беларускі прыклад паказальны тым, што стаўка была зроблена на ўзмацненне прававога рэжыму выезду грамадзян за мяжу і знаходжання там. У Беларусі таксама вялікую ўвагу праблема гандлю людзьмі надаюць і грамадскія няўрадавыя арганізацыі. Самы масавы і дзейсны праект за апошнія некалькі гадоў — праграма “Ла Страда: Прадухіленне гандлю жанчынамі ў краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы”. За пяць гадоў і восем месяцаў працы “Ла Страды” па гарачэй лініі было атрымана 11 185 тэлефонных званкоў, прадстаўлена 150 кансультацый па электроннай пошце. Часцей за ўсё жанчын цікавяць пытанні працаўладкавання за мяжой (49,5 працэнта ад агульнай колькасці званкоў), заключэнне і скасаванне шлюбаў з інашаземцамі, у тым ліку правы жонкі і дзяцей у міжнародных шлюбах (13,5 працэнта), а таксама інфармацыя аб карысных адрасах і тэлефонах за мяжой, куды можна звярнуцца ў выпадку ўзнікнення небяспекі.

Найбольш папулярнымі краінамі для выезду ў беларускіх жанчын з’яўляюцца наступныя: Германія (12,9 працэнта), Расія (8,3 працэнта), Вялікабрытанія (7,1 працэнта), ЗША (6,5 працэнта). Усяго геаграфія выезду ўключае 87 краін, у тым ліку досыць экзатычныя для Беларусі Буркіна-Фасо, Малі, Андора, Сальвадор, Мальта, Ямайка. У патэнцыяльную групу рызыкі ўваходзяць жанчыны ва ўзросце ад 21 да 40 гадоў, якія жадаюць выехаць за мяжу на заробкі або ў якасці жонкі, часта ўсведамляючы, што згаджаюцца на рызыкоўныя прапановы. “Ла Страда” таксама непасрэдна дапамагае жанчынам, якія пацярпелі ў выніку гандлю людзьмі. Па стане на верасень 2006 года супрацоўнікі атрымалі больш за 220 зваротаў ад пацярпелых і іх сваякоў. У кожным выпадку высокакваліфікаванымі спецыялістамі была аказана адпаведная дапамога. У 2004 годзе быў адкрыты міні-шэлцер (прытулак) для жанчын, якія сталі ахвярамі трафіка. Усе па-

слугі аказваюцца бясплатна пры захаванні прынцыпаў добраахвотнасці, ананімнасці і канфідэнцыяльнасці. Акрамя таго, створана і функцыянуе бібліятэка, якая ўтрымлівае больш за 600 тэматчных выданняў: кніг, зборнікаў, білетэню, справаздач. Пачынаючы з 2002 года, праводзіцца семінары для спецыялістаў розных прафесійнальных груп: настаўнікаў, сацыяльных педагогаў і сацыяльных работнікаў, псіхалагаў, прадстаўнікоў дзяржаўных структур (службаў занятасці, міграцыйных службаў і гэтак далей) і іншых асоб, якія могуць быць уцягнутыя ў вядзенне прэвентывнай дзейнасці. У 2005 годзе пры падтрымцы Швейцарскага офіса па супрацоўніцтве ў Беларусі і Міністэрства замежных спраў Каралеўства Нідэрланды быў выдадзены практычны дапаможнік “Прадухіленне гандлю людзьмі ў Рэспубліцы Беларусь” для правядзення інфармацыйна-адукацыйнай працы з групамі рызыкі. Вера БАБРОЎНІК.

Эд МЕЛКЕРТ, намеснік Генеральнага сакратара ААН:

“Ацэньваючы ход постчарнобыльскага аднаўлення, мы бачым перспектыву, якая абнадзейвае”

Думаю, я не здзіўлю вас, калі скажу, што кожны прадстаўнік майго пакалення дакладна памятае, дзе ён знаходзіўся, што рабіў і аб чым думаў, калі пачуў першыя навіны аб чернобыльскай бядзе. Мая родная краіна — Нідэрланды, і я памятаю ўсёспранікальнае пачуццё страху, якое ахапіла Еўропу ў той час. Думаю, не будзе перабольшаннем сказаць, што як толькі навіна пра Чарнобыль распаўсюдзілася досыць шырока, гэты страх аб'яднаў чалавечтва.

Мая родная краіна знаходзіцца ад Чарнобыля даволі далёка. Нягледзячы на тое, што радыяактыўныя ападкі аселі ў многіх іншых краінах, пакуты, прычыненыя Чарнобылем, у найбольшай ступені выпалі на долю Беларусі, Расійскай Федэрацыі і Украіны.

Наступствы Чарнобыля сталіся асабліва цяжкімі для Беларусі, дзсяткі тысяч чалавек былі адселены з найбольш забруджаных раёнаў; мільёны людзей падвергнуліся

заў вялікае негатывнае ўздзеянне на Беларусь, і для многіх яе жыхароў “нормальнае жыццё” не вярнулася ў сваё русла і праз дваццаць гадоў.

Ацэньваючы ход постчарнобыльскага аднаўлення, мы бачым перспектыву, якая абнадзейвае. Падставай таму з'яўляюцца новыя навуковыя даныя аб уздзеянні Чарнобыля на здароўе людзей і навакольнае асяроддзе. У верасні мінулага года чарнобыльскі форум, сумесная ініцыятыва васьмі арганізацый сістэмы ААН і ўрадаў Беларусі, Расіі і Украіны, апублікаваў свае вынікі, якія заснаваны на трохгадовых навуковых пошуках з удзелам 100 вядучых сусветных спецыялістаў у вобласці радыялогіі і медыцыны, многія з якіх прадстаўляюць Беларусь.

Даследаванні прывялі да высновы, якая абнадзейвае, — пераважная большасць з пяці мільёнаў чалавек, якія пражываюць на

з 2002 года, мы паступова прасоўваемся наперад у ажыццяўленні новага падыходу, сутнасць якога — забеспячэнне сацыяльнага і эканамічнага развіцця пацярпелых рэгіёнаў. Чарнобыльская стратэгія ААН сфакусіравана на трох прыярытэтных напрамках: сацыяльна-эканамічнае развіццё пацярпелых рэгіёнаў; прадстаўленне пэўнай інфармацыі; рэкамендацыі па выпрацоўцы дзяржаўнай палітыкі. Для падтрымкі гэтага новага этапу чарнобыльскай стратэгіі Праграма развіцця ААН стала каардынуючым органам ААН па чарнобыльскай праблематыцы.

Першы прыярытэты накірунак засноўваецца на ўсведамленні абмежаваных сацыяльных і эканамічных магчымасцяў насельніцтва пацярпелых раёнаў. Для вырашэння гэтай праблемы мы аказваем садзейнічанне ў стварэнні новых устойлівых крыніц існавання. У Беларусі, напрыклад, у рамках праграмы “Супрацоўніцтва для рэабілітацыі”, мы прадстаўляем арганізаваную падтрымку і садзейнічанне ў развіцці прадпрыемстваў. Мэта нашых намаганняў — дапамагчы людзям знайсці апору на ўласныя сілы ў забеспячэнні годнага ўзроўню жыцця. Стварэнне цэнтраў для моладзі і медыцынскіх участкаў, развіццё сельскіх школ і падключэнне да газаровага, развіццё новых відаў прадпрыемстваў — усё гэта можа спрыяць (і на самой справе спрыяе) абуджэнню ініцыятывы і ўпэўненасці ў сваіх сілах.

Другім жыццёва важным элементом з'яўляецца інфармацыя, якая дапамагае грамадзянам павольна паглядзець на сваё жыццё і

накіраваць яго ў новае русла. У пэўнай ступені з-за павышанай сакрэтнасці, якая ахутвала Чарнобыль у савецкія часы, многія жыхары пацярпелых тэрыторый па-ранейшаму не давяраюць афіцыйным заявам. Таму нашым шчырым жаданнем з'яўляецца прадстаўленне ўсёй магчымай інфармацыі ўсім зацікаўленым асобам і арганізацыям.

З улікам медыцынскіх сімптомаў стрэсу, да якога схільныя многія жыхары пацярпелых раёнаў, боязь радыяцыі сама па сабе з'яўляецца пагрозай здароўю. Нядаўнія сацыялагічныя даследаванні, праведзеныя ПРААН, паказалі, што насельніцтва, якое пацярпела, вельмі заклапочана станам свайго здароўя і эканамічнымі перспектывамі. Для пераадолення гэтага страху неабходна дакладная і пэўная інфармацыя аб бяспечным ладзе жыцця ва ўмовах нізкай радыяцыі і аб здаровым ладзе жыцця ў цэлым.

Неабходнасць ў прадстаўленні такой інфармацыі падштурхнула ПРААН і іншыя арганізацыі сістэмы ААН да сканцэнтравання сваіх намаганняў на вызначэнні тых пытанняў, якія ў вялікай ступені хваляюць насельніцтва, што пражывае на чарнобыльскіх тэрыторыях. Вынікі навуковых пошукаў у рамках чарнобыльскага форуму будучы выкладзены даступнай мовай, а нашы праекты забяспечаць надзейныя каналы іх распаўсюджвання.

Трэцім накірункам з'яўляецца сацыяльна-эканамічнае развіццё пацярпелых раёнаў, якое ў значнай ступені залежыць ад дзяржаўнай палітыкі ў гэтай вобласці і прадуманых практычных мер, якія ажыццяўляюцца на мясцовым, рэгіянальным і нацыянальным узроўнях.

Міжнародная супольнасць павярджае сваю гатоўнасць садзейнічаць народу Беларусі ў пераадоленні цяжкасцяў на шляху аднаўлення. Мы таксама гатовы

аказаць кансультацыйную дапамогу ў распрацоўцы адпаведных нацыянальных стратэгий і праграм.

Па ўсіх трох накірунках, якія ўтвараюць новую чарнобыльскую стратэгію ААН, — сацыяльна-эканамічнае развіццё на мясцовым узроўні, прадстаўленне дакладнай інфармацыі і рэкамендацыі па распрацоўцы дзяржаўнай палітыкі — мы будзем імкнуцца да кардынальнай міжнароднай дапамогі ў мэтах максімальна эфектыўнага выкарыстання пэўных сродкаў. Прымаючы да ўвагі той факт, што Беларусь атрымала каля 400 мільёнаў долараў міжнароднай чарнобыльскай дапамогі на працягу апошніх пяці гадоў, не сакрэт, што апошнім часам меры дапамогі памяншаюцца. Таму недадушчэнне нерацыянальнага выдаткавання рэсурсаў і дубліравання намаганняў з'яўляецца асабліва неабходным.

Мы ўпэўнены, што чарнобыльскае дзейнасць выйшла на правільны шлях — шлях развіцця. Такі падыход ужо прыносіць свой першы плён у якасці новых абавязальніцтваў з боку асноўных донараў. Яшчэ больш важным з'яўляецца тое, што гэты шлях прапануе такія падыходы да вырашэння чарнобыльскага праблем, які калі яго рэалізаваць паслядоўна ўсімі групамі, адкрые для мільёнаў людзей перспектыву “нормальнага жыцця”, трагічна парушанага дваццаць гадоў назад.

Такім чынам, наша памяць аб журботным мінулым суседнічае з нашай надзеяй на будучае; міжнародная супольнасць стаіць плячо ў плячо з людзьмі, якія пацярпелі ад Чарнобыля.

НА ЗДЫМКАХ: Эд МЕЛКЕРТ (у цэнтры) у Веткаўскім раёне.
Фота з архіва ПРААН.

ўздзеянню нізкіх доз радыяцыі. Урады пацярпелых краін вылучылі велізарныя рэсурсы на рэабілітацыю насельніцтва ад наступстваў аварыі, але вырашэнне звязаных з ёй сур'ёзных праблем усё яшчэ стаіць на парадку дня, нават праз два дзесяцігоддзі.

Прысутнасць прадстаўнікоў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый тут, у Беларусі, з'яўляецца прызнаннем таго, што Чарнобыль ака-

чарнобыльскіх тэрыторыях, могуць весці жыццё, свабоднае ад страху перад радыяцыяй. Яны таксама паказалі, што многія тэрыторыі, якія раней лічыліся “забруджанымі”, сёння прыдатныя для пражывання і апрацоўкі.

Вынікі чарнобыльскага форуму даюць дадатковы стымул да працягу пераарыентацыі чарнобыльскай дзейнасці ААН. Пачынаючы

Лепш адзін раз убачыць
Тое, што зроблена ў рамках міжнароднай праграмы CORE на тэрыторыі Беларусі, якая дапамагае дзякуючы гэтай праграме ўжо аказана пацярпелым ад аварыі на ЧАЭС, змаглі на свае вочы убачыць валанцёры ААН, якія наведвалі Брагінскі раён Гомельскай вобласці і Столінскі Брэсцкай.

Валанцёры ААН азнаёмліліся з ходам рэалізацыі праектаў CORE ў гэтых раёнах, сустрэліся з кіраўнікамі мясцовых адміністрацый, наведвалі фотавыставу “Згубленая зямля” ў Брагінскім гістарычным музеі. Мэта гэтай місіі, арганізаванай Прадстаўніцтвам ПРААН у Рэспубліцы Беларусь і Каардынацыйнай групай праграмы CORE — удзел у рэабілітацыі ўмоў жыцця ў пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы рэгіёнах Беларусі.

Праграма CORE, адобраная Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 1016 ад 25 жніўня 2004 года, рэалізуецца першапачаткова ў чатырох пацярпелых раёнах: Брагінскім і Чачэрскім Гомельскай вобласці, Слаўгарадскім Магілёўскай і Столінскім Брэсцкай вобласці. Мэта гэтай праграмы — паліпшэнне ўмоў жыцця людзей у пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы раёнах Беларусі праз падтрымку індывідуальных і агульных праектных ініцыятыв. Гэта мэта дасягаецца з дапамогай распрацоўкі і рэалізацыі комплексных праектаў у прыярытэтных абласцях, прыцягненні да ўдзелу мясцовага насельніцтва нароўні з нацыянальнымі і міжнароднымі партнёрамі на ўрадавым і няўрадавым узроўнях.

Асноўным дакументам праграмы CORE з'яўляецца Дэкларацыя прынцыпаў. З кастрычніка 2003 года да гэтага часу да Дэкларацыі далучыліся 30 падпісчыкаў: Камчарнобыль, кіраўнікі адміністрацыйных раёнаў — удзельнікаў CORE, прадстаўнікі міжнародных арганізацый (ПРААН, ЮНЕСКА, ЮНФПА, ЮНІСЕФ, АБСЕ, Дэлегатыя Еўракамісіі), пасольстваў дзевяці краін Еўрасаюза (Літвы, ФРГ, Францыя, Вялікабрытанія, Італія, Польшчы, Чэхія, Славакія, Швецыя), шэрагу замежных няўрадавых арганізацый.

У праграму прыняты 105 праектаў, з іх 78 малых мясцовых ініцыятыв і 27 тэматчных, доўгатэрміновых і шматкампанентных праектаў для ажыццяўлення на тэрыторыі аднаго або некалькіх раёнаў. Праекты тычацца чатырох прыярытэтных напрамкаў дзейнасці праграмы: ахова здароўя і кантроль за станам здароўя, сацыяльна-эканамічнае развіццё пацярпелых сельскіх тэрыторый, культура, адукацыя і захаванне памяці аб чарнобыльскай катастрофе, а таксама забеспячэнне радыялагічнай якасці.

Тацяна ХРАПІНА.

* 3 выступленні на міжнароднай канферэнцыі “Чарнобыль 20 гадоў пасля. Стратэгія ўзнаўлення і ўстойлівага развіцця пацярпелых рэгіёнаў”, Мінск. Беларусь. 19.04.2006

Забытыя старонкі гісторыі

Місія ААН-ЮННРА на Беларусі ў 1946-1947 гадах

У Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адкрылася выстава "Місія ААН-ЮННРА на Беларусі ў 1946-1947 гадах", падрыхтаваная сумесна музеем і Прадстаўніцтвам ААН у Беларусі. Выстава расказвае аб малавядомых старонках першых пасляваенных гадоў — аб рабоце Адміністрацыі дапамогі і аднаўлення Аб'яднаных Нацый у нашай краіне. Пры падрыхтоўцы выставы былі выкарыстаны матэрыялы Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь, архіва ААН, бібліятэкі Калумбійскага ўніверсітэта ЗША, архіва Міністэрства замежных спраў Беларусі, Рэспубліканскай навуковай медыцынскай бібліятэкі, асабістага архіва кіраўніка місіі ЮННРА у БССР Тэадора Уоллера. Для ўдзелу ў рэспубліканскім дзіцячым конкурсе "Песня для "Еўрабачання" сёлета было пададзена больш за 40 заявак. Пасля праслухоўвання запісаў усіх удзельнікаў прафесійнае журы выбрала 10 песень, якія і былі выкананы ў фінальным гала-канцэрце.

Агульнавядома, што пасля Вялікай Айчыннай вайны на карце Беларусі практычна не засталася жывога месца. Велізарныя страты панесла народная гаспадарка і насельніцтва. Наша краіна страціла больш паловы свайго нацыянальнага багацця. Немцы спалілі 209 з 270 беларускіх гарадоў і раённых цэнтраў, знішчылі 10 тысяч калгасаў і 92 саўгасы, тысячы ўстаноў адукацыі, аховы здароўя, навукі і культуры. Падчас вайны на Беларусі загінула, па розных крыніцах, ад 2,2 да 2,9 мільёна чалавек. На катаржныя работы ў Германію было вывезена каля 400 тысяч чалавек.

Калі мы гаворым аб пасляваенным аднаўленні Беларусі, нельга забываць аб грандыёзнай дапамозе рэспублік Савецкага саюза, якая стала прыходзіць адразу пасля вызвалення. У 1944 годзе Беларусь атрымала 49,1 мільёна рублёў дагачы з саюзнага фонду (64 працэнты бюджэта рэспублікі).

Увесь Савецкі Саюз дапамагаў аднаўляць разбураныя землі.

Аднак дадзеная выстава прысвечана міжнароднай дапамозе. 9 лістапада 1943 года ў Вашынгтоне 44 дзяржавы-удзельніцы антыгітлераўскай кааліцыі падпісалі пагадненне аб стварэнні ЮННРА (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) — пер-

шай буйной міжнароднай гуманітарнай арганізацыі ў вазаленым ад фашызму свеце. У жніўні 1945 года ў члены ЮННРА была прынята і Беларуская ССР, атрымаўшы пры гэтым права на дапамогу ў аднаўленні. Асноўнай задачай ЮННРА з'яўлялася пастаўка прадуктаў харчавання, прамыс-

абсталявання на суму 61 мільён амерыканскіх долараў, якія паступілі ў рэспубліку на працягу 1946-1947 гадоў.

У красавіку 1946 года ў Мінск прыбыла місія ЮННРА, яе задачай было каардынаванне ўзаемадзеянняў беларускага Урада і Адміністрацыі дапа-

мога нанесці чалавек, пакуль не ўбачыў Варшаву. Цэнтр Варшавы быў ператвораны ў парашок, а гэта ў сучаснае папярэдняе. Руіны, якія я бачыў у Германіі былі нішто ў параўнанні з руінамі польскай сталіцы. Я вырашыў, што гэта самая жудасная рана Еўропы, але я яшчэ не бачыў Беларусі..."

Пасловах Наталлі Яцкевіч, аўтара навуковай канцэпцыі, гэтая выстава выклікае цікавасць таксама і тым, што мы можам убачыць стан свайго краіны і сведчанні гераізму нашых людзей вачамі іншаземцаў. У экспазіцыі шмат дакументаў, у тым ліку і асабістага характару: дзённікі, пісьмы, успаміны супрацоўнікаў місіі. Яны аднаўляюць карціну пасляваеннай рэчаіснасці. Першае, што ўразіла замежных гасцей — разбурэнні. Яны здзіўляліся, як людзям удаецца выжываць у такіх умовах. Акрамя таго, іх уражвала, што сярод гэтых руін людзі яшчэ і спяваюць, разам працуюць, падтрымліваюць адзін аднаго.

Падтрымка Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, якая была аказана БССР у 1946-1947 гадах з'яўлялася гуманітарнай добраахвотнай дапамогай саюзнікаў. Амаль палову ў кошы і 71 працэнт па вазе складалі прадукты харчавання: мяса, мясныя кансервы, сухое малако, алей, рыс, бабы, джэмы і многае іншае. Значная частка прадуктаў накіроўвалася ў дзіцячыя дамы і бальніцы, раздавалася найбольш пацярпелым грамадзянам. Дапамога ў аднаўленні сельскай гаспадаркі ўключала пастаўку 653 колавых і 130 гусенічных трактароў, 5300 тон насеннага зерня, ільна, агародніны, канюшыны і

іншых. Амаль на 18 мільёнаў долараў было прывезена абсталявання і тавараў для аднаўлення прамысловасці: электрастанцыі з Англіі, амерыканскія грузавікі, трактары і бульдозеры, французскія і англійскія будаўнічыя краіны і іншае.

Менавіта тады стварэннем гэтай арганізацыі па пытаннях дапамогі і аднаўлення былі закладзены і прыменены на практыцы гуманістычныя ідэі ААН — аказанне дапамогі ў цяжкіх сітуацыях і падтрымка міру ва ўсім свеце.

Члены місіі ЮННРА самі непасрэдна ездзілі па краіне, наведвалі рэгіёны, сустракаліся з удзельнікамі партызанскага руху. На выставе можна ўбачыць шматлікія фотаздымкі з подпісамі-каментарыямі членаў місіі. Яны грунтоўна ўнікалі, як размяркоўваецца гуманітарная дапамога, якія раёны і ў чым маюць патрэбу.

Аднак распачатая халодная вайна ўсталявала "жалезную заслонку" паміж былымі саюзнікамі па антыгітлераўскай кааліцыі. Усе дакументы, звязаныя з пастаўкамі гуманітарнай дапамогі, былі засакрэчаны да 60-х гадоў мінулага стагоддзя. Але і пасля адкрыцця доступу да іх засталіся незапрацаванымі.

На пачатку гэтага года ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны трапіла некалькі фотаздымкаў, на якіх засняты амерыканцы ў Мінску ў 1946 годзе. "Я здзіўлялася: што рабілі амерыканцы ў Мінску ў 1946 годзе? Я гісторык, але раней нічога пра гэта не чула", — кажа Н. Яцкевіч. І супрацоўнікі музея вырашылі прывесці сваё даследаванне. Аказалася, што ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь існуе цэлы фонд, прысвечаны дзейнасці ЮННРА на Беларусі. За тры месяцы супрацоўнікі Музея з нуля вывучылі і распрацавалі гэтую тэму, сабралі экспанаты, адшукалі сведкаў і падрыхтавалі выставу.

Новаўвядзеннем з'яўляецца стварэнне электроннага варыянта экспазіцыі. Жадаючы могуць у дробязях паглядзець матэрыялы выставы на сэнсарных экранях.

Вера БАБРОЎНІК.
НА ЗДЫМКАХ: у час адкрыцця выставы.
Фота Віктара РАДЗІВІНОЎСКАГА.

Большасць з нас даведваецца пра 30 артыкулаў гэтага дакумента за школьнай партай. Калісьці ў маёй 184 школе горада Мінска выкладаўся курс "Чалавек. Дзяржава. Грамадства". Настаўніца тлумачыла нам сэнс прыняцця Дэкларацыі, яе значэнне. Але запомнілася і тое, што праходзілі мы гэты матэрыял не па звычайных падручніках, а па выданні "Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека ў малюнках".

Цікава, але, дзякуючы гэтай падыходу, некаторыя артыкулы Дэкларацыі я ведаю на памяць нават зараз. Хто ж зрабіў нам такі падручнік?

У 1998 годзе да 50-годдзя з дня прыняцця Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека Прадстаўніцтва ААН у Беларусі пры падтрымцы шэрагу ААНайскіх структур, пасольстваў і міжнароднай грамадскай арганізацыі "Беларускі Ротары клуб" выдала кніжку "Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека ў малюнках", у якой даступна і проста, з дапамогай малюнкаў тлумачыцца змест кожнага з 30 артыкулаў Дэкларацыі. Ілюстрацыі для кнігі падрыхтаваў беларускі мастак Ігар Ліпскі.

— Нам хацелася, каб інфармацыя, якая пакладзена ў аснову Дэкларацыі, стала з дапамогай коміксаў зразумелай нават школьнікам малодшых класаў, — раскрывае ідэю выдання Віктар РАДЗІВІНУСЬКІ, аўтар праекта, кіраўнік Дэпартаменту грамадскай інфармацыі ААН у Беларусі.

Дэкларацыя ў малюнках

Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека сёння пераведзена на 200 моў свету.

Амаль увесь тыраж, які склаў 100 000 экзэмпляраў, быў раздадзены ў 5 000 беларускіх школ. Пераканаўчым паказчыкам значнасці праекта з'яўляецца тое, што выданнем і сёння карыстаюцца на занятках у школах і нават інстытутах.

"Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека ў малюнках" змешчана на многіх сайтах, у тым ліку на сайце беларускага Прадстаўніцтва ААН і рускамоўнай web-старонцы ААН у Нью-Йорку.

Беларускай распрацоўкай цікавяцца і замежныя арганізацыі. У 1998 годзе ў офіс ААН у Мінску звярнуліся калегі з Румыніі з тым, каб атрымаць правы на выданне кнігі на румынскай мове. Потым праект атрымаў вядомасць і ў Крыме, дзе ён выдадзены на татарскай мове. У Арменіі "Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека ў малюнках" надрукавана ў выглядзе плаката. А ў 2001 годзе ў супрацоўніц-

тве з інфармацыйным цэнтрам ААН у Маскве дэкларацыя з'явілася і на кампакт-дыску. Персанажы гэтай версіі рухаюцца і жэстыкуюць, а таксама дэкламуюць артыкулы дакумента.

— Мы заўсёды гатовы падзяліцца нашай Дэкларацыяй, — падкрэслівае Віктар Радзівінуўскі. — Усе, хто мае такую патрэбу, могуць яе чытаць, дубліраваць і раздрукоўваць. Галоўнае для нас, каб дакумент распаўсюджваўся і далей. Калі кожны чалавек яшчэ ў маладым узросце ўсвядоміць важнасць Дэкларацыі, будзе ведаць не толькі свае правы, але зразумее, што ўсе людзі нараджаюцца з аднолькавымі правамі і свабодамі".

Іна БАНДАРОВІЧ.

Кроме того, не должно проводиться никакого различия на основе политического, правового или международного статуса страны или территории, к которой человек принадлежит,...

...независимо от того, является ли эта территория независимой, подопечной, самоуправляющейся,...

...или как-либо иначе ограничен в своем суверенитете.

Ничто в настоящей Декларации не может быть истолковано как предоставление какому-либо государству, группе лиц или отдельным лицам права занимать или совершать действия, направленные на уничтожение прав и свобод, изложенных в настоящей Декларации.

Да ведама ўсіх

Пішыце правільна: Беларусь — Belarus'

Днямі ў Эстоніі адбылося пасяджэнне балтыйскага аддзела экспертаў картаграфіі ААН, на якой абмяркоўваліся пытанні правільнага перакладу на лацінцу назваў населеных пунктаў краін, якія выкарыстоўваюць кірыліцу. Шмат увагі надавалася напісанню беларускіх і ўкраінскіх назваў, якія часам скажваюцца замежнымі картографамі. У пасяджэнні прымалі ўдзел прадстаўнікі Расіі, Алжыра, Вялікабрытаніі, Ізраіля, Літвы, Латвіі, ЗША, Францыі і Эстоніі. Па прынятай імі рэзалюцыі, галоўным правілам пры перакладзе беларускіх і ўкраінскіх назваў на лацінцу павінна стаць правільная перадача з нацыянальнай формы напісання.

Прычынай абмеркавання данай праблемы стала частае скажэнне назваў. Напрыклад, калі ў англійскім варыянце слова "Беларусь" пішацца як Belarus, то ў нямецкім — Weissrusland, што прыводзіць у міжнароднай практыцы да мешаніны. Галоўны спецыяліст сектара картаграфіі аддзела геадэзіі і картаграфіі Дзяржаўнага камітэта па зямельных рэсурсах, геадэзіі і картаграфіі Рэспублікі Беларусь Наталія Аўраменка паведаміла, што, кіруючыся нормамаі сучаснага правапісу, назва нашай краіны павінна пісацца Belarus', абавязкова з апострафам у канцы слова як паказчыкам мяккасці.

Увогуле ў Беларусі яшчэ ў 2000 годзе была прынята Інструкцыя па транслітэрацыі беларускіх назваў для стварэння картаграфіч-

ных твораў на лацінцы, распрацавана якая была спецыялістамі Дзяржаўнага камітэта па зямельных рэсурсах, геадэзіі і картаграфіі разам з супрацоўнікамі Інстытута мовазнаўства імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук.

Перадача геаграфічных назваў ажыццяўляецца шляхам транслітэрацыі літар беларускага напісання адпаведнымі літарамі лацінцы. Пры гэтым захоўваецца выгляд слова без устаноўкі на дакладную перадачу яго гучання, чым забяспечваецца магчымасць адваротнага пераходу ад напісання назвы на лацінцы да яго напісання на беларускай мове.

На падставе інструкцыі ў Беларусі складаюцца карты, атласы, іншыя картаграфічныя творы, разлічаныя на замежнага спажыўца.

Выйшлі тры тамы "Даведніка беларускіх назваў па абласцях". Зараз рыхтуюцца да друку наступныя два — па Віцебскай і Магілёўскай абласцях.

Асабліваю ўвагу трэба звярнуць на тое, што правілы транслітэрацыі данай інструкцыі не распаўсюджваюцца на выпадкі адлюстравання тапонімаў сумежных з нашай краінай тэрыторыяй лацінапішучых дзяржаў — Польшчы, Літвы, Латвіі. Геаграфічныя назвы тэрыторыяў гэтых і іншых дзяржаў на картах даюцца ў нацыянальнай форме напісання, якія прыняты ў кожнай краіне. А вось лацінскае напісанне геаграфічных назваў на сумежных тэрыторыях кірыліпішучых дзяржаў павінна супадаць. Транслітэрацыя ўсіх краін, якія выкарыстоўваюць кірыліцу, право-

дзіцца па адпаведных навішых картографічных, энцыклапедычных і іншых даведчаных матэрыялах і па прынятых дзяржавамі сістэмах лацінцы.

На сёлетнім эстонскім пасяджэнні прынцыповых заўваг беларускім экспертам зроблена не было. Праца над дапаўненнем існуючай інструкцыі працягваецца, але, па словах Наталлі Аўраменкі, унясення істотных змяненняў не плануецца. У наступным годзе распрацаваная беларускімі спецыялістамі інструкцыя па транслітэрацыі геаграфічных назваў будзе прадстаўлена на разгляд канферэнцый Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Нью-Йорку. Пасля яе прыняцця беларуская сістэма стане міжнароднай.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Конкурс

"SOS'свядомасць"

Конкурс "SOS'свядомасць" з'яўляецца часткай праекта "Сучаснае мастацтва і пытанні ВІЧ/СНІДу", які праводзіцца Інстытутам культурнай палітыкі пры падтрымцы Бюро ЮНЕСКА ў Маскве па Азербайджане, Арменіі, Беларусі, Малдове і Расіі.

Інфармацыя і работы ўдзельнікаў конкурсу будуць размешчаны на сайце праекта www.artsandids.ru. Пераможцы будуць узнагароджаны памятнымі дыпламамі ЮНЕСКА. Цырымонія ўзнагароджання і адкрыццё выставы плаката адбудзецца ў Сусветны дзень барацьбы са СНІДам 1 снежня 2006 года.

Прыняць удзел ў конкурсе, які працягнецца да 1 снежня 2006 года, запрашаюцца дызайнеры ва ўзросце да 35 гадоў, незалежна ад грамадзянства.

АД РЕДАКЦЫІ.

Рэдакцыя газеты "Голас Радзімы" выказвае ўдзячнасць за садзейнічанне ў падрыхтоўцы матэрыялаў аб дзейнасці ААН у Беларусі кіраўніку Дэпартаменту грамадскай інфармацыі ААН у Беларусі Віктару РАДЗІВІНУСЬКАМУ.

Юная ткачыца з вёскі Валасовічы

Фальклорны калектыў "Некрашынка" Дома культуры вёскі Валасовічы вясковага Акцябрскага раёна спецыялізуецца на народных абрадавых святах. Юная Іна Дубіцкая ўжо ўмее праці. НА ЗДЫМКУ: Іна ДУБІЦКАЯ. Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

Людміла НАВУМЕНКА:

"Сацыёлагаў цікавіць этнічнасць і грамадзянскасць у свядомасці насельніцтва Рэспублікі Беларусь"

Людміла НАВУМЕНКА ўзначальвае сектар сацыяльнай і этнічнай псіхалогіі Інстытута сацыялогіі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Кандыдат псіхалагічных навук, аўтар звыш 60 навуковых прац, яна з канца 80-х гадоў займаецца этнічнай псіхалогіяй, дысцыплінай, якая імкліва развіваецца ў краінах Садружнасці. Некаторыя напраўкі яе і яе калег тычацца праблем станаўлення, умацавання, захавання і змен беларускай нацыянальнай ідэнтычнасці. Супрацоўнікі сектара вызначаюць механізмы этнічнай і грамадзянскай ідэнтыфікацыі, стан этнічнай і грамадзянскай самасвядомасці насельніцтва Рэспублікі Беларусь. Магчыма, сённяшняе гутарка нашага карэспандэнта Рэгіны ГАМЗОВІЧ з Людмілай Навуменка дасць адказ на пытанні, якія хвалююць чытачоў.

— Людміла Ігараўна, ці праводзіліся ў вашым сектары даследаванні, якія б адказалі на пытанне: як насельніцтва Беларусі вызначае сваю этнічнасць?

— З пачатку 2000 года ў сацыялагічных маніторынгах, якія праводзіць наш інстытут, мы выяўляем стан нацыянальнай свядомасці жыхароў краіны. Па выніках даследаванняў, у апошнія гады назіраецца павольны ўстойлівы рост такіх паказчыкаў самасвядомасці беларусаў, як усведамленне этнічнай і грамадзянскай прыналежнасці, павелічэнне іх значнасці. Напрыклад, доля беларусаў, якія максімальна высока ацэньваюць важнасць уласнай этнічнасці, у 2000 годзе складала 19,9 працэнта, у 2002-м — 21,8 працэнта, у 2004-м — 30 працэнтаў, а значнасць свайго грамадзянства — 24 працэнта ў 2002 годзе, 26,3 працэнта — у 2004-м. Неабходна падкрэсліць, што станоўчая дынаміка гэтых паказчыкаў таксама не супярэчыць агульнаму працэсу ўмацавання этнічнай самасвядомасці беларусаў, які зафіксавалі і вынікі нацыянальнага перапісу насельніцтва краіны.

Трэба адзначыць, што змены этнічнай самасвядомасці беларусаў адбываюцца адначасова з ростам актуалізацыі іх ідэнтыфікацыі з жыхарамі і грамадзянамі Беларусі, славянамі, еўрапейцамі і жыхарамі СНД. Пра гэта сведчыць дынаміка сацыяльных ідэнтыфікацыяў за апошнія гады. Так, калі ў 2000 годзе ў максімальна высокай ступені ўсведамлялі сябе беларусамі 70,2 працэнта апытаных, то праз чатыры гады доля та-

кіх рэспандэнтаў павялічылася да 79,9 працэнта. Яшчэ больш істотна за такі ж перыяд узрасла актуалізаванасць ідэнтыфікацыі з грамадзянамі Беларусі (яна павялічылася з 65,1 да 77,6 працэнта), з жыхарамі СНД (з 17,9 да 27,4 працэнта), з еўрапейцамі (з 18,4 да 23,6 працэнта).

Акрамя гэтага, нашым сектарам праведзена этнапсіхалагічнае даследаванне, па тэме: "Этнічнасць і грамадзянскасць у свядомасці насельніцтва сучаснай Беларусі".

Даследаванне такога кшталту ў айчынай этнапсіхалогіі праводзілася ўпершыню, і яго практычная рэалізацыя была даволі працаёмкай і складанай. Унікальнасць і перавага даследавання ў тым, што пры выкарыстанні менавіта псіхалагічных метадаў само апытанне выканана па сацыялагічнай маштабнай рэпрэзентатывнай выбарцы. Такім чынам, мы спрабавалі ў ім выкарыстаць перавагі псіхалагічнага і сацыялагічнага падыходаў. Даследаванне вялося з дапамогай рэспубліканскай сеткі інтэрв'юераў, створанай нашым інстытутам.

— Якім чынам праводзілася апытанне, сярод якіх груп насельніцтва?

— Апытанне ажыццяўлялася па тэрытарыяльна-прапарцыянальнай выбарцы, пры разліку якой улічваліся пол, узрост, адукацыя, нацыянальнасць рэспандэнтаў. У кожнай з шасці абласцей Беларусі сярод гарадскога і сельскага насельніцтва. У выніку па агульнарэспубліканскай выбарцы было апытана 1 000 чалавек.

Разлік мадэлі выбаркі выкана-

ны навуковым супрацоўнікам сектара матэматычнага мадэліравання і аналізу дадзеных Аленай Барадачовай. Арганізацыя апытвання і работу сеткі інтэрв'юераў ажыццявіла кандыдат сацыялагічных навук, загадчыца сектара метадыкі і практыкі аперацыйных даследаванняў Іна Чыбірова.

— Якія адказы былі атрыманы на зададзеныя пытанні?

— Адказы на пытанні дазваляюць характарызаваць этнічную і грамадзянскую самасвядомасць розных катэгорый насельніцтва. Яны паказваюць, якое значэнне надаюць людзі сваёй этнічнасці і сваёй грамадзянскай прыналежнасці, як ставяцца да іх, наколькі лічаць важнымі для сябе, па якіх прыкметах атыясамліваюць сябе са сваім народам. Дадзеныя даследавання таксама сведчаць, як успрымаюць і якой бачыць беларусы сваю краіну Беларусь, як уяўляюць сваю Радзіму, ставяцца да сваёй дзяржавы, якія этнічныя пачуцці маюць і гэтак далей.

Больш высокі ўзровень этнічнай самасвядомасці выяўлены ў рэгіёнах са стракатым этнаканфесійным складам насельніцтва (у жыхароў заходняга памежжа — на Гродзеншчыне), а больш нізкі — у жыхароў Магілёўшчыны, Гомельшчыны і горада Мінска.

Вызначана, што рэспандэнты з моцнай этнічнай ідэнтыфікацыяй часцей атыясамліваюць сябе з жыхарамі Беларусі, адчуваюць сябе патрыётамі краіны. Тэрытарыяльная і грамадзянская ідэнтыфікацыя ўмацоўваюць этнічную ідэнтыфікацыю беларусаў. Людзі сталага ўзросту часцей самавызначаюць сябе як "савецкі чалавек", "жыхар Беларусі", "грамадзянін Беларусі", "жыхар СНД". Пры гэтым маладое пакаленне часцей усведамляе сябе еўрапейцамі і прадстаўнікамі чалавецтва ў цэлым.

Адказ на пытанне "Што для вас азначае — быць беларусам?" дазволіў выдзеліць такія катэгорыі, як этнічнасць (26,64 працэнта), Беларусь (як Радзіма, краіна,

родная зямля і агульная тэрыторыя, месца жыхарства — 21,85 працэнта), культура (18,41), грамадзянства (8,97), імкненне да дзейнасці на карысць Беларусі (8,47), рэлігія (0,37). Уяўляецца досыць істотным тое, што атрыманыя вынікі прадэманстравалі, з аднаго боку, акрэсленасць, пэўнасць, павольны рост актуалізацыі этнічнай складаючай тоеснасці беларусаў. І, з іншага боку, размытасць, супярэчлівасць, меншую выразнасць культурнай яе складаючай.

Прадстаўнікі маладога і старэйшага пакалення маюць істотныя адрозненні ў вызначэнні сваёй ідэнтычнасці. Прадстаўнікі старэйшага пакалення часцей гавораць пра свае адносіны да беларускасці. Маладым жа ў большай ступені ўласцівы меркаванні, якія толькі канстатуруюць факты беларускага паходжання, важнасці памяці пра карані, пра бацькоў-беларусаў. Калі для прадстаўнікоў старэйшага пакалення быць беларусам — значыць ганарыцца Беларуссю, то для моладзі быць беларусам — значыць ведаць і выкарыстоўваць грамадзянскія правы, быць далучаным да жыцця сваёй краіны, больш адчуваць сябе грамадзянінам, мець беларускае грамадзянства.

Аналіз выказванняў, атрыманых з дапамогай метаду незакончаных сказаў (рэспандэнтам было прапанавана, напрыклад, дапісаць сказ: "Беларусы могуць ганарыцца тым, што...") пацвердзілі тое, што ідэнтычнасць моладзі набывае новы змест, які грунтуецца на гістарычных ведах, уяўленнях пра сваю этнакультурную адметнасць. Моладзь часцей лічыць, што беларусы павінны ганарыцца сваёй гісторыяй, а таксама этнакультурнай самабытнасцю. Пачуццё гонару ў старэйшага пакалення часцей, чым ў моладзі, выклікае свая краіна, Беларусь, яе суверэнітэт, якасці нацыянальнага характару беларусаў, спакойнае, мірнае жыццё без войнаў і канфліктаў. Гэтыя вынікі мо-

Радавод

Сем'яў становіцца больш...

У Беларусі ў 2006 годзе палепшыліся асноўныя дэмаграфічныя паказчыкі, інфармуе Міністэрства працы і сацыяльнай аховы рэспублікі.

Так, за сем месяцаў бягучага года агульны каэфіцыент нараджальнасці склаў 9,5 на 1 тысячу чалавек. Гэты паказчык летась раўняўся 9 (у цэлым за 2005 год — 9,2). За сем месяцаў 2006 года нарадзілася 53 829 чалавек, за адпаведны перыяд 2005-га — 51 440. Станоўчая дынаміка нараджальнасці адзначаецца з 2003 года. Каля 70 працэнтаў нованароджаных прыходзіцца на жанчын ва ўзросце 20-29 гадоў.

У студзені-ліпені 2006 года знізіўся агульны каэфіцыент смяротнасці.

Пазітыўнай тэндэнцыяй з'яўляецца павелічэнне колькасці афіцыйна зарэгістраваных шлюбаў. Так, калі ў студзені-ліпені 2005 года свой саюз замацавалі ў органах ЗАГС 36 479 пар, то ў студзені-ліпені 2006 года — 38 981. У апошнія гады ў Беларусі адзначаецца павелічэнне ўзросту тых, хто бярэ шлюб у першы раз.

Што тычыцца разводаў, то іх колькасць паменшылася. Так, за сем месяцаў 2006 года было зафіксавана 18 029 разводаў, за гэты ж перыяд 2005-га — 17 533.

Падрыхтавала Дзіяна ГРЫШАНАВА.

гуць разглядацца як сведчанне, па-першае, неаднолькавага стану этнічнай тоеснасці прадстаўнікоў двух пакаленняў, і, па-другое, рознага яе зместу.

— Такім чынам, паспрабуем падсумаваць увогуле вынікі даследавання, праведзенага супрацоўнікамі вашага сектара ў 2000-2005 гадах.

— Трэба адзначыць, што назіраецца станоўчая дынаміка нацыянальнай самасвядомасці беларусаў за апошнія гады. Грамадзянская прыналежнасць да незалежнай дзяржавы выступае фактарам, які ўмацоўвае і падтрымлівае этнічнасць беларусаў. Дамінантай ідэнтычнасцю прадстаўнікоў стараўшага пакалення дзяржава і агульная тэрыторыя пражывання. Ідэнтычнасць прадстаўнікоў маладога і старэйшага пакалення мае адрозненні ў сваім змястоўным падмурку і эмацыянальнай насычанасці. Абапіраючыся ў абодвух выпадках на новую грамадзянскую ідэнтыфікацыю і сілкуючыся ёю, прадстаўнікі сталага ўзросту ў большай ступені грунтуюцца на станоўчых патрыятычных пачуццях, што звязана з былой савецкай ідэнтыфікацыяй. Ідэнтычнасць моладзі вызначае большая накіраванасць на сувязь этнічнасці і грамадзянства, рост значэння яе культурнай складаючай, аднак пакуль пры досыць слабай яе эмацыянальнай насычанасці.

— Скажыце, калі ласка, ці вядуцца ў вашым сектары даследаванні, якія датычацца таго, што яднае прадстаўнікоў розных этнічных груп як грамадзян Беларусі?

— Сёлета распачата работа па новай планавай тэме, прысвечанай праблемам станаўлення і ўмацавання ў сучасных умовах беларускай нацыянальнай ідэнтычнасці. Сярод пастаўленых у ёй задач будзе даследавацца і гэта пытанне.

— Дзякую за гутарку і жадаю плёну ў працы, вельмі неабходнай для нашай маладой незалежнай краіны.

"Беларускае вяселле" на сцэне

Для мастацкіх калектываў Беларускіх суполак замежжа

Запрашае сцэна "Голасу Радзімы". Самабытная і непаўторная народная культура Беларусі складалася стагоддзямі і ярка свядчыць аб багатай спадчыне продкаў, арыгінальнасці іх абрадаў, звычай, традыцый. Кожнае фальклорнае дзеянне, кожны абрад, кожнае свята ўяўляе сабой сінтэз розных мастацкіх накірункаў — песні, музыкі, слова, танца, пантэмімі і г.д. Ад нараджэння чалавека да яго пахавання ўсё ўвасабляе фальклор. Жывая крыніца абрадавых дзеянняў і традыцый невычарпальна, калі будзе перадавацца ад пакалення да пакалення. У гэтай справе вялікая роля належыць мастацкім калектывам як у Беларусі, так і за яе межамі. З павагай і пажаданнямі здароўя і поспехаў, Мікола КОТАЎ, фалькларыст.

Сцэна нагадвае вясковую вуліцу. З левага боку стаіць хата, плецяны з лазы плот, на ім вісяць гладышы і ручнікі. Па вуліцы з гармонікам ідуць сваты, з імі і малады. Каля хаты яны зайгралі веселай з прытанцоўваннем, пакуль на гонак не выйдуць бацькі маладой (яны выходзяць). Музыка заціхае.

Першы сват:

Наш хлеб, ваша вадзіца, вась наш хлопце, а дзе ж ваша дзявіца?

Другі сват:

Выйдзі, дзеванька, з хаты, Мы прывезлі кавалера, Харошага, як жаўнера Пад ім конік грае, Як саколік лягае.

(Гарманіст іграе вясёлую польку. Сваты танцуюць, у танец уключаюцца і бацькі маладой). Ля хаты з'яўляецца маладая з сяброўкамі і, звяртаючыся да маці, гаворыць:

Парадзь, маці, што сватам казаці:

Ці ісці замуж, ці год пагуляці? (Маці абдымае дачку, а сваты падводзяць маладога да дзяўчыны. На сцэну, іграючы вясельны марш, з'яўляюцца яшчэ музыкі, скрыпка, бубен, дудка, баян. Маладыя стаяць у цэнтры, а ўсе ўздзішыся за рукі, танцуюць па крузе. Маладыя танцуюць павольна, як бы саромеючыся).

Гучыць песня (усе робяць як бы стол з вялікага ручніка, усе стаяць за ручніком, як бы за сталом, сваты з бутлям гарэлкі, у гэтай глінянай конаўкі, глечык, сям-там талеркі).

З гары, з гары, з даліны Беглі конікі чатыры, Везлі карэтаю сіняю, Звязалі Агатку сільна. Да не дарма яе звязалі, Звязалі за грошы. Запальвай, мамка, свечку, Да выходзь на сустрэчку, Да выходзь, мамачка, проці нас, Да вітай кубачкам усіх нас, Да пытайся ў дачкі, чы твая? — Не твая, мамачка, не твая.

(У час песні сяброўкі адзяваюць маладой фату, а бацькі нясуць мёд на талерачцы, абсыпаюць маладых шпаніцай, яны стаяць за ручніком, нібы за сталом, спяваюць бацькі маладой):

Ой, сваточкі, галубочкі, просім вас, Каб не была ёй наветачка за хату, Каб не была ёй суседка за матку, Каб яна бяды-гора не знала, Каб яна доўгія лета даждала, Каб яна дзедкам торбы не шыла, Каб свакроў бы не сушыла. Ой, сваточкі, просім вас Да адведць хлеба-солі ў нас. (Усе прысутныя па чарзе і сваты пачынаюць даваць падарункі маладым, прыгаварваючы):

Першы сват:

Дару хлеба повен стол (падносяць каравай), а дзяцей повен пол.

Другі сват:

А я дару калыску і кручка, каб было восем сыноў, а дзевятая дачка.

Першы госьць:

Гэта табе, маладая, мех бура-

коў, каб не любіла другіх мужыкоў.

Другі госьць:

Дару вам кляновы ліст, каб нарадзіўся сын гарманіст.

Трэці госьць:

Дару куру-квактуху, каб маладая паважала свакруху.

Чацвёрты госьць:

Дару льняное поле, каб вы дружна працавалі, дзетак адзявалі і на радню не забывалі.

Пяты госьць:

Даю дроў паляніцу, каб маладая не валяла дурніцу. А яшчэ ніткі, каб малады не глядзеў на чужыя лыткі.

Першы сват:

Жадаем моцна любіці, доўга жыці, абдымацца, цалавацца і на нас, сватоў, не забывацца.

Маладая:

Падарыў бацька кароўку на маю бедну галоўку: да кароўкі ж трэба рана ўстаці, а я люблю доўга спаці.

Другі сват:

А я яшчэ забыўся. Вось вам вялікі гусь, каб вы былі, жыллі і славілі ўсю Беларусь!

(Гучыць жартоўная песня "За гарою казу пасла")

За гарою казу пасла Да сабрала гаршчок масла.

Прыпеў:

Салавей у садочку пёх да цёх. Салавейка

Лычка чында, чыры чында, лычында, клычында да

Лычка цюмба, цюцюрумба, брала воду цюмбара.

Гаршчок масла дзежку солі

Да варэнікаў наварыла.

Прыпеў:

Да варэнікаў наварыла

Хлопчаў ў хату запрасіла.

Прыпеў:

Да ешце, хлопцы, шчэй мачайце. А на гарэлку выбачайце.

Прыпеў.

Бо гарэлка вельмі горка Да на дзяўчатак пагаворка.

Прыпеў.

(Сяброўкі маладой жартуюць над сватамі).

Першая:

Сваты хаты не ведалі Ды ў хлех заехалі, Далі быку руку, А з каровай прывіталіся, А з цялушкай цалаваліся, А свіння падзівілася, ды са смеху павалілася, А парасяткі апокі (лежабокі) Ды й пусціліся ў скокі.

(Танцуюць жартоўны танец ля сватоў, а ты абыгрываюць пакрыўджаных, адмахваюцца, танец змяняецца прыпеўкамі):

Першая:

Мяне мамачка радзіла.

Туга ногі павіла,

ла,

С паві-

ва о чы

каза-

ла,

1.

Ой, жураўка, жураўка, Ой, жураўка, жураўка,

Ой, жураўка, жураўка, Што крычыш ты шчэй зранка?

2.

Ой, як жа мне не крычаць, Трэба высока лятаць,

Ой, высока, высока, Ад радзімы далёка.

3.

Адбілася ад роду, Нібы камень у ваду, Упаў камень ды ляжыць, На чужбіне гора жыць.

4.

Пахавае чужына, Знаць не будзе радзіма, Пахавае чужына, Знаць не будзе радзіма.

К а б

танцорачкай

была.

Другая:

У Валодзі ў агародзе

Расцігае белы мак.

Усе хлопцы пажаніліся,

А Валодзька ходзіць так.

Трэцяя:

Ох, сябровачкі мае,

Ох, мае дзяўчаткі.

Усю ночку сніўся мне

Ён і парасяткі.

Першая:

У Якіма — стоража

Жонка вельмі хораша.

Якім дома ўсё ляжыць —

Сваю жонку старажыць.

Другая:

Я надзену плацце белае,

Белае з маністамі.

Я ні з кім гуляць не буду.

Толькі з гарманістамі.

Усе разам:

Мяне мілы не пазнаў.

Пень бярозавы абняў

Думаў у кофце розавы,

А то пень бярозавы.

(На сцэне каравайніцы, яны пераапануты ў салдата і цыганку).

Першая:

Наша маладая — як ластаўка.

Другая:

А ваш малады — як засланка.

Першая:

Наша маладая — як сыр белы.

Другая:

А ваш малады — як пень гарэлы.

Першая:

Як яны адно аднога знайшлі і да згоды прыйшлі?

Горка, горка, горка (усе крычаць "горка").

Маці маладой:

Бяры, зяцю, дочку

Ды ўмей шанаваці,

Не давай збыткваваці

Ні старому, ні малому,

Ні самому маладому.

Каб босая не ха-

дзіла,

Пасталоў не насіла.

А насіла чаравікі прыгожы І панчошкі шаўковы. (гучыць музыка танца "Лявоніха", танцуе сват са сваіцай, пасля сват кажа):

Замятай, маці, жар,

Будзе табе дачкі жаль.

Замятай, маці, попел,

Мы тваю дачку ўхопім.

(Сваты збіраюць клунак маладой, падушкі, коўдры і г.д.)

Бацька маладой:

— Мае дзеткі дарагія!

Жывіце здаровы,

Адзін аднога любіце, паважайце,

Родную хатку не забывайце.

Маці маладой:

— Каб жыллі багата, як восень,

Каб былі прыгожыя, як вясна,

Дужыя, як вада.

Каб разам усё жыццё ішлі

Шчасця-долю сабе знайшлі.

Сват у адказ:

— Ваша маладая ўдалая

Ды ўдалася яна ў Іваначку.

Самая здатная да работы,

Жадаем ім жыці, пажываці

Жадаем добра нажываці.

Каб адзін аднога шанавалі

І на нас сватоў не забывалі.

(Усе праводзяць маладых і сватоў, прытанцоўваюць, спяваюць, чуваць іржанне коней, звон званочкаў, ён спачатку моцны, а затым усё цішэй і цішэй, на сцэне няма нікога. Выбгаюць два хлопцы, на плячах у іх палка, на якой вісяць прывязаныя за ногі куры, гусі, індзікі).

Хлопец 1-шы:

А вось на трэці дзень вяселля маладая запрашае на смачную юшку ўсю радню і дружак.

Хлопец 2-гі:

Хто хоча пазнаць, як наша маладая смачна гатуе ежу, айда за намі.

(Гучыць вясёлая музыка, хлопцы ідуць за кулісы, куды паехалі маладыя).

Заслона.

Мікола КОТАЎ.

Р.С. Для пастаноўкі любога абрада на сцэне ці харэаграфічнага нумара можна запрасіць фалькларыста Міколу Котава праз газету "Голас Радзімы".

Фота БелТА.

Спеўнік

Жураўка

З рэпертуару заслужанага ансамбля беларускай песні "Церніца"

1. Ой, жу-раў-ка, жу-раў-ка, ой, жу-раў-ка, жу-раў-ка,
4. Па-ха-ва-е чу-жы-на, знаць не бу-дзе ра-дзі-ма,

ой, жу-раў-ка, жу-раў-ка, што кры-чыш ты шчэй зран-ка?
па-ха-ва-е чу-жы-на, знаць не бу-дзе ра-дзі-ма.

2. Ой, як жа мне не кры-чаць, трэ-ба вы-со-ка ля-таць,
3. Ад-бі-ла-ся ад ро-ду, ні-бы ка-мень у ва-ду,

ой, вы-со-ка, вы-со-ка, ад ра-дзі-мы да-лё-ка.

Аб'ядноўвае асацыяцыі і кіруе іх дзейнасцю Сусветная федэрацыя асацыяцый садзейнічання ААН (WFUNA). Штаб-кватэра Федэрацыі знаходзіцца ў Жэневе (Швейцарыя). Ёсць таксама офіс штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку.

Ініцыятыва стварэння Сусветнай федэрацыі садзейнічання ААН як народнага руху ў падтрымку ААН узнікла ў выніку рашучасці значнай колькасці людзей, перш за усё ў заходніх дэмакратыях, прыкладзі свае асабістыя намаганні, каб забяспечыць поспех дзейнасці ААН.

Не прайшло і года пасля стварэння ААН, як прадстаўнікі грамадскасці з 22 краін свету сабраліся ў Люксембургу для правядзення канферэнцыі, на якой была створана Сусветная федэрацыя асацыяцый садзейнічання ААН, і 2 жніўня 1946 года быў прыняты яе Статут.

Ініцыятары стварэння Федэрацыі і яе заснавальнікі лічылі вельмі важным, каб у склад арганізацыі увайшлі прадстаўнікі грамадскасці ўсіх краін — членаў ААН, і надавалі асаблівае значэнне ўдзелу ў рабоце Федэрацыі прадстаўнікоў грамадскасці. Сусветная федэрацыя асацыяцый садзейнічання ААН — гэта міжнародная няўрадавая арганізацыя, якая поўнасьцю прысвячае сябе падтрымцы мэт і прынцыпаў Статута ААН, прапагандзе дзейнасці ААН і яе агентстваў на мясцовым узроўні.

Асацыяцыі садзейнічання ААН ствараюцца ва ўсіх частках свету, у краінах з рознымі палітычнымі, эканамічнымі і сацыяльнымі сістэмамі, з рознымі ступенямі развіцця.

Беларуская Асацыяцыя садзейнічання ААН з'яўляецца членам

Літва, Вільнюс

"На прыгожай Літоўскай зямлі заўсёды быў і застаюся беларусам..."

Адзінаццаць разоў з усіх рэгіёнаў Літвы ў Вільнюс з'ехаліся беларусы на традыцыйнае свята беларускай песні, што ладзіць Згуртаванне беларускіх грамадскіх арганізацый. Пачатак быў накладзены яшчэ ў 1995 годзе, калі Беларускі культурны цэнтр Шальчынінкайскага раёна запрасіў суайчыннікаў з іншых гарадоў і раёнаў Літвы на першае свята беларускай песні. З таго часу яно адзначаецца штогод і абавязкова ў розных месцах кампактнага пражывання беларусаў.

Сёлетняе свята адбылося ў Доме на-стаўнікоў у Вільнюс. На ім прысутнічалі беларусы з многіх гарадоў Літвы — Шальчынінка, Каўнаса, Паневяжыса, Шаўляя, Швячоніса, Вісагінаса, Друскінінка, Клайпеды, Варны і іншых, за-італі супрацоўнікі Пасольства Рэспублікі Беларусь, прадстаўнікі літоўскіх і беларускіх СМІ.

Адзінаццаце свята песні "Вільнюс-2006" афіцыйна адкрыў прэзідэнт Згур-

тавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве Лявон Мурашка. Ён сардэчна прывітаў удзельнікаў і гасцей урачыстасці, выказаў падзяку Пасольству Рэспублікі Беларусь у Вільнюсе, Дэпартаменту па пытаннях эміграцыі і нацыянальных меншасцяў пры ўрадзе Літвы за арганізацыйную і фінансавую падтрымку ў правядзенні свята. З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў звярнуўся пасол Беларусі ў Літве Уладзімір Драйжын. Ён зазначыў, што беларусы Літвы адны з самых з'яднаных і актыўных сярод суайчыннікаў, якія жывуць за межамі Беларусі. Пасол выказаў вялікую падзяку прэзідэнту Згуртавання Лявону Адамавічу Мурашку, усім кіраўнікам і актыўным членам суполкі за вялікую справу захавання здабыткаў беларускай культуры. Быў зачытаны таксама прывітальны ліст старшыні Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Леаніда Гулякі.

У час сваёй працы ў АС ААН я мела магчымасць пазнаёміцца і працаваць з вядомымі людзьмі, якія прымалі вельмі актыўны ўдзел у ажыццяўленні праектаў і праграм, з'яўляліся членамі нашай арганізацыі. Гэта Віктар Іваноў — прэзідэнт Асацыяцыі (працаваў у Пасольстве Беларусі ва Украіне, быў часовым павераным у справах Беларусі ў Латвіі), Тамара Гуцава — загадчыца кафедры тэорыі і гісторыі культуры Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта (працавала першым сакратаром Пасольства Рэспублікі

Беларусь у Расіі), Леанід Лахманенка — загадчык міжнароднага аддзела газеты "Звязда", Анатоль Гусеў — прафесар Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы пры БДУ, Уладзімір Гніламедаў — акадэмік НАН Беларусі, літаратуразнавец і іншыя. Дзякуючы гэтым вельмі кампетэнтным асобам, наша арганізацыя мела магчымасць заявіць пра сябе, здабыць павагу і аўтарытэт.

Безумоўна, праца ў АС ААН узабагаціла мой прафесійны вопыт, якім я карыстаюся, працуючы ў таварыстве "Радзіма". І, мусіць, вельмі сімвалічна тое, што менавіта як супрацоўніку "Радзімы" мне давялося летась наведаць штаб-кватэру ААН у Нью-Йорку.

Ажыццяўляючы праект "Дакраніся да сваіх каранёў", разам з салісткай Дзяржаўнага акадэмічнага народнага аркестра імя Жыноўча Нінай Кавалёвай была запрошана суайчыннікам з Ароў-парку (Нью-Йорк, ЗША) на свята славянскіх культур, якое было прымеркавана да Дня працы. Праграмай прадугледжвалася дзевяцідзённае знаходжанне ў Нью-Йорку, сустрэчы з землякамі, выступленні з канцэртамі ў Ароў-парку і іншых асяродках.

Незабытым і вельмі ўражваючым было наша наведванне штаб-кватэ-

ры ААН, якое адбылося якраз напярэдадні юбілейнай 60-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, для ўдзелу ў якой з'яўдзіліся кіраўнікі дзяржаў свету, у тым ліку і з Беларусі.

Дапамагі нам арганізаваць сустрэчу і выступленне прадстаўнікі Беларусі ў ААН Аляксандр Тубалец і Валерыя Марусін, які, дарэчы, некалі працаваў у таварыстве "Радзіма". Яны сустрэлі нас ля будынка ААН, правялі па паверхах, пазнаёмілі з экспазіцыямі, выставам. Быў вельмі цікавы момант, калі мы спыніліся каля габелена, падараванага Беларусі ў 1992 годзе Арганізацыі Аб'яднаных Нацый ("Чарнобыль" Аляксандра Кішчанкі.) Якраз у гэты час гід, якая праводзіла экскурсію для наведвальнікаў ААН, расказвала пра Беларусь каля нашага габелена. Мы нечакана апынуліся ў цэнтры ўвагі, і, як мне здаецца, вельмі годна прадставілі нашу краіну, адказваючы на пытанні зацікаўленых экскурсантаў — прадстаўнікоў з розных краін свету. Выказала зацікаўленасць да нас і радзьё ААН. У інтэрв'ю яго карэспандэнту Наталлі Церахавай мы расказалі пра гісторыю таварыства "Радзіма", яго

дзейнасць, праекты.

У гэты дзень беларуская мова і песні гучалі ў будынку ААН. Наша выступленне сабрала шмат супрацоўнікаў ААН. І вельмі прыемна, што да нас прыйшлі не толькі беларусы, але і прадстаўнікі іншых мійсій.

Будынак штаб-кватэры ААН нездарма называюць Вавілонскай вежай на Іст-Рывер. На якіх толькі мовах не размаўляюць тут дэлегацы з розных краін, якія толькі строі і прычоскі не дэманструюць пасланцы народаў свету. Аднак мы не згубіліся ў такой атмасферы культурнай разнастайнасці. За той час, што знаходзіліся ў рэзідэнцыі ААН, мы змаглі прылягнуць да сябе ўвагу і выклікаць непаробную цікавасць да Беларусі, яе мовы, мастацтва і — галоўнае — пакінуць добрую памяць аб асаблівасцях нацыянальнага характару. А гэта, згадзіцеся, не часта ўдаецца нават дыпламатам.

Галіна НАВІЦКАЯ, каардынатар таварыства "Радзіма".
НА ЗДЫМКАХ: Ніна КАВАЛЁВА, спявачка, Галіна НАВІЦКАЯ; Г. НАВІЦКАЯ, 2005 год; Салеха КХІЕРЫ, прадстаўніца Алжыра, і Г. НАВІЦКАЯ, 1997 год.

Літвы з Мінска. Прафесіяналізм і высокі мастацкі ўзровень артыстаў настолькі пакарылі сэрцы гледачоў, што іх доўга не хацелі адпусціць са сцэны.

Словы падзякі артыстам з Беларусі прагучалі ад старшыні Беларускага культурнага цэнтра Шальчынінкайскага раёна Мікалая Амялевіча, кіраўніка Шаўляйскай суполкі беларусаў Георгія Пракаповіча, старшыні Таварыства палітычных вязняў і ссільных Аляксея Анішчыка. Ад усіх беларусаў Літвы падзякаваў "Церніцы" прэзідэнт Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый Лявон Мурашка. Мастацкі кіраўнік "Церніцы" Іосіф Несцяровіч і канцэртмайстар Галіна Несцяровіч былі ўзнагароджаны Ганаровымі граматамі Згуртавання за значную дапамогу беларускай дыяспары ў Літве ў захаванні і развіцці беларускай спадчыны.

Ганаровыя граматы атрымалі таксама мастацкі кіраўнік ансамбля "Купалінка" — Валяціна Снігур, "Сябрына" — Валяціна Кавальчук, "Світа-

нак" — Людміла Віткоўская, "Нацюрша" — Сяргей Сяргук, ансамбля беларускага культурнага цэнтра з горада Эйшышкі — Станіслаў Гуковіч.

Па словах Лявона Мурашкі, мастацкі ўзровень свята песні штогод расце. Значную ролю адыгрывае ў гэтым той факт, што ў канцэртах прымаюць удзел прафесійныя калектывы з Беларусі, а аматарскія мастацкія зурты беларусаў Літвы часта ўдзельнічаюць у святых мерапрыемствах, што адбываюцца на Радзіме. Арганізатары свята спадзяюцца, што наступнае, XII свята песні будзе яшчэ больш цікавым і запамінальным. Хутчэй за ўсё яно адбудзецца ў Клайпедзе.

Завяршылася свята па традыцыйнай песняй "Люблю наш край" у выкананні ўсіх удзельнікаў, саліраваў заслужаны дзеяч мастацтваў Літоўскай Рэспублікі Лявон Мурашка.

Кацярына НЕМАГАЙ.
Вільнюс — Мінск.

Страта

Кастусь Майсеня

З Польшчы ў Беларусь прыйшла сумная вестка: абарваўся зямны шлях Кастуся Майсені, аднаго з заснавальнікаў Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы.

Гэтая асоба мае шырокую папулярнасць сярод беларусаў свету сваёй надзвычайнай адданасцю ў падтрымку беларускасці ў суайчыннікаў. Сын беларускага народа — Канстанцін Мікалаевіч Майсеня нарадзіўся 15 жніўня 1923 года ў вёсцы Ліпа пад Баранавічамі. Беларус па нацыянальнасці, грамадзянін Рэспублікі Польшчы, ён пакінуў след у гісторыі двух народаў, унёс вялікі асабісты ўклад ва ўмацаванне беларуска-польскіх стасункаў. Яго прафесійная дзейнасць была звязана з будаўніцтвам. У 1984 годзе Канстанцін Майсеня ініцыяваў стварэнне ў Гай-

наўцы Музея і цэнтра беларускай культуры і ўнёс значны асабісты ўклад у рэалізацыю гэтай ідэі. Сёння музей і цэнтр беларускай культуры на Беласточчыне — адзіная падобная беларуская ўстанова за мяжой. У Беларусі і ў свеце ў Канстанціна Майсені засталася шмат сяброў і паслядоўнікаў.

Рэдакцыя газеты "Голас Радзімы" і Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяванне беларуска-польскіх стасункаў. Яго прафесійная дзейнасць была звязана з будаўніцтвам. У 1984 годзе Канстанцін Майсеня ініцыяваў стварэнне ў Гай-

Родным і бліжкім Майсені Канстанціна Мікалаевіча

Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству ў Польшчы

Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь выказвае свае шчырыя спачуванні родным і бліжкім выдатнага чалавека, ганаровага старшыні Камітэта пабудовы музея і цэнтра беларускай культуры ў Гайнаўцы Майсені Канстанціна Мікалаевіча і смуткуе з яго смерці разам з беларусамі-суайчыннікамі, сябрамі Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы і ўсім, хто яго ведаў у Беларусі.

Жыццёвы шлях Канстанціна Мікалаевіча Майсені варты самай высокай грамадскай і чалавечай павагі і з'яўляецца прыкладам для ўсіх, хто, як і ён, па-спраўдному любіць і шануе сваю Бацькаўшчыну — Беларусь.

Вечны спакой і чалавечая памяць Канстанціну Мікалаевічу Майсені.

Леанід ГУЛЯКА, старшыня Камітэта.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь смуткуе з прычыны смерці Канстанціна МАЙСЕНІ — ініцыятара і арганізатара стварэння Музея і цэнтра беларускай культуры ў Гайнаўцы (Рэспубліка Польшча) і выказвае глыбокае спачуванне родным і бліжкім памерлага.

Валеры ГЕДРОЙЦ, намеснік міністра.

Мінск — Ленінград — Душанбе і далей...

Беларус Уладзімір Дзямідчык вёў работу па праграмах ААН і ЮНЕСКА ў многіх арабскіх краінах

Імя Яўгена Паўлавіча Дзямідчыка, доктара медыцынскіх навук, прафесара, акадэміка НАН Беларусі, вядомага спецыяліста ў галіне анкалогіі, увайшло ў многія энцыклапедыі і энцыклапедычныя даведнікі. А вось імя яго роднага брата, Уладзіміра Паўлавіча, у Беларусі амаль невядома. На жаль, яго не увайшло нават у першае выданне энцыклапедычнага даведніка "Беларусы і ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах", хаця мела ўсе падставы там быць.

...Знаёмства Уладзіміра Дзямідчыка і яго жонкі Ларысы Мікалаевы, таксама арабісткі, і беларускага пісьменніка Адама Мальдзіса адбылося на Чорным моры, у Кактэбэльскім Доме творчасці. Яны жылі ў суседніх пакоях, адпачывалі побач на пляжы, дзе Уладзімір Паўлавіч царпліва выразаў з дрэва статуэтку негрыцянскай жанчыны, але акрамя вітанія размова не вялася. І вось некалькі вечарам у пакоі Мальдзіса сабраліся Уладзімір Караткевіч са сваёй жонкай Валерыянай, маскоўскай перакладчыцай беларускай прозы Валерыяна Шчадрына, паэт Анатоль Вяціцкі. А там, дзе гасілі, — там і песні. У дадзеным выпадку, вядома, беларускія... Назайтра суседзі заікаўлены спытаў на пляжы:

— Так значыць вы беларусы?

І атрымаўшы станоўчы адказ, пачаў распываць пра справы ў беларускай літаратуры. Асобліва яго цікавіла, ці даследуе ў Беларусі хто так званы аль-кітабы — мусульманскія рэлігійныя кнігі, напісаныя мясцовымі татарамі арабскімі літарамі, але... на беларускай мове.

— Гэта ж выдатная з'ява ў сусветным пісьменстве. Бадай, адзіны выпадак паспяховай інтэграцыі мусульманскага насельніцтва ў славянскую супольнасць. Я ведаю, што ў вас былі працы Антановіча, Станкевіча, але ж гэтага мала, трэба мне зацікавіць гэтай тэмай кагосьці з маіх аспірантаў, або і самому ёй заняцца.

І тут сусед ўпершыню афіцыйна адрэкаментаваўся:

— Доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры ў Душанбе.

Пасля былі яшчэ размовы, знаёмства Дзямідчыкаў з Караткевічамі, абмен адрасамі. Уладзімір Паўлавіч расказаў пра свае падарожжы па арабскім свеце — у Сірыю і Ліван, Егіпет і Ірак, Палесціну і Судан. Як дасведчаны спецыяліст ён уключыўся там у праграмы ААН і ЮНЕСКА: чытаў лекцыі ва ўніверсітэцкай адрэкаментаваўся: Доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры ў Душанбе.

Пасля былі яшчэ размовы, знаёмства Дзямідчыкаў з Караткевічамі, абмен адрасамі. Уладзімір Паўлавіч расказаў пра свае падарожжы па арабскім свеце — у Сірыю і Ліван, Егіпет і Ірак, Палесціну і Судан. Як дасведчаны спецыяліст ён уключыўся там у праграмы ААН і ЮНЕСКА: чытаў лекцыі ва ўніверсітэцкай адрэкаментаваўся: Доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры ў Душанбе.

Затым пайшла перапіска, зацікаўлены абмен кнігамі, літаратурна-навуковай інфармацыяй. У сваіх лістах да Адама Мальдзіса Уладзімір Дзямідчык расказаў пра свае падарожжы. Так, у лісце ад 27 лістапада 1975 года гаворыцца, што "Не ўзабаве пасля вяртання з Кактэбэля давялося выехаць у арабскія краіны, дзе чытаў лекцыі ў Багдадскім універсітэце, затым у Да-

маскі і Аманскім у Гардані". Вядома, за мяжой працягваліся навуковыя пошукі і даследаванні. "Цяпер завяршыла работу, — гаворыцца далей у лісце, — па сярэднявечнай мусульманскай касмаграфічнай літаратуры, або дакладней — "ṭībāṭīya u arabskaj litaratury da XIII stogoddzja" z іх экзэмплярамі і зэтэрыкай, як гэта і павінна быць у сапраўднай рэлігійнай літаратуры.

Адначасова рытуху два помнікі XIII стагоддзя — "Дзівосны тварэнняў і незвычайнасці быцця" і "Сляды зніклых гарадоў і паданні пра веравучэнні"... Калі закончы, перакладуся на арабскія звесткі пра славян і беларускія пераклады Карана".

І далей Уладзімір Дзямідчык больш дакладна акрэслівае свае беларускія планы: "Знаходзячыся на Усходзе, яшчэ раз абдумаў сваё раішэнне нешта напісаць пра беларускія вандроўванні па Святых землях. Магчыма, што я вам расказваў пра гэта, але яшчэ раз прыгадаю, што неяк мне давялося працаваць з адным егіпецкім прафесарам, і ён, даведаўшыся, што я беларус, быў вельмі здзіўлены, таму што, па яго егіпецкім меркаванні, "рускія дзяліліся на белых і чырвоных і белых ужо даўно няма ва ўпамінанні, за выключэннем гістарычных раманнаў". Але Бог з ім, з егіпеццінам, а напісаць пра падарожжы вельмі хочацца".

Тую ж цікавасць да Беларусі і яе мінулага Уладзімір Дзямідчык выказае і ў лісце, датаваным 9 студзеня 1985 года: "На жаль, я так і застаўся адарваным ад роднага краю і ўжо, верагодна, цяжка мне будзе наблізіцца да яго берагоў. Праўда, цяпер я ўзмоцнена ўзімаю помнікі, пісаныя беларускай мовай і арабскім алфавітам. Цяпер зрабіў поўны тэкст легенды аб узнясенні Мухамада, пра што зрабіў даклад на Усеазаізна нарадзе і зрабіў вялікі артыкул у зборнік "Памяці І. Ю. Крачкоўскага" (дарчы, таксама выхадца з беларускай сямі фалькарыста і этнограф Юліяна Фаміча Крачкоўскага. — В. Г.). Больш важна — гэта ўвесці беларускую мусульманскую літаратуру XVI-XIX стагоддзяў у кантэкст гісторыі беларускай літаратуры."

І далей ідуць словы, якія сведчаць, што, знаходзячыся ў Таджыкістане, Уладзімір Дзямідчык заставаўся ў курсе падзей у беларускай літаратуры: "Страшэнна балюча было даведацца пра смерць Караткевіча (...). Для беларускай літаратуры гэта вялікая страта. Можна быць, я не маю рацыі, але У. Караткевіч мне здаецца самым таленавітым сярод сучасных беларускіх празаікаў. У яго было дзівоснае адчуванне слова".

Ведаючы, што ў Беларусі рыхтуецца шматтомны даведнік "Беларускія пісьменнікі" і, відаць, выказваючы жаданне быць у ім, У. Дзямідчык неўзабаве пераслаў А. Мальдзісу сваю фатаграфію паслястудэнцкага перыяду і яшчэ ў падарунак, нібы прадчуваючы ўласную смерць, сваю карціну, намалюваную ў Сірыі, у Малюлі ў 1977 годзе.

А ў хуткім часе з Душанбе прыйшоў ліст, падпісаны ўжо Ларысай Мікалаевнай. У ім паведамлялася, што з верасня Уладзімір Дзямідчык "пайшоў з жыцця". "Уладзімір увесь час пячотна помніў сваю Бела-

рус, а ў апошнія дні (...) засумаваў па родных людях, па беларускіх бярозах. Больш маўчаў, але па асобных абарваных фразах я здагадалася пра гэта."

На гэтым усе сувязі абарваліся. Удыва разам з дочкамі вярнулася ў Ленінград, а яе адраса не ведаў нават старэйшы брат Яўген Паўлавіч Дзямідчык, да якога быў зварот з адпаведным запісам.

І вось, калі рыхтаваўся гэты нумар, прысвечаны ААН і ЮНЕСКА, было выказана меркаванне, што матэрыял пра нашага суайчынніка, сусветна вядомага ўсходнаўсходнага быў тут пажаданы. Спачатку аўтар меркавала адначасова звярнуцца з просьбай да чытачоў дапамагчы ва ўстанавленні біяграфічных звестак пра Уладзіміра Дзямідчыка, а, магчыма, і цяперашняга пецярбургскага адраса Ларысы Мікалаевы. Але потым прыйшла думка, што ў наша віртуальнае стагоддзе тут могуць аказаць дапамогу электронныя носьбіты інфармацыі.

І сапраўды, на сайце "Усерасійскае Генеалагічнае Дрэва" ў алфавітным спісе аказаліся звесткі пра абодвух Дзямідчыкаў — Яўгена Паўлавіча і малодшага ад яго на пяць гадоў Уладзіміра Паўлавіча. Пра апошняга сказана, што ён нарадзіўся ў 1930 годзе ў Барысаве Мінскай вобласці, а памёр у 1977 годзе ў Душанбе. "Спецыяліст у галіне арабскай мовы і літаратуры. Доктар філалагічных навук, прафесар. Закончыў Усходні факультэт Ленінградскага ўніверсітэта. Загаднік ваў кафедрой у Таджыкскім універсітэце. Аўтар некалькіх кніг навуковага характару, займаўся і літаратурнай творчасцю ў прызічным жанры, а таксама жывапісам і разьбой па дрэве.

А праз які дзень у наша распараджэнне трапіла і кніжка Уладзіміра Дзямідчыка "Свет цудоў у арабскай літаратуры XIII — XIV стст.: Закарніна ал-Казвіні і жанр мірабіляў", выдадзена ў Маскве выдавецтвам "Усходняя літаратура" ў 2004 годзе. У анатацыі сказана: "У кнізе вядомага расійскага арабіста У. П. Дзямідчыка ўпершыню грунтоўна, з выкарыстаннем шырокага матэрыялу разглядаецца творчасць аднаго з самых цікавых арабскіх сярэднявечных празаікаў — Закарніна ал-Казвіні, паглыблена даследуецца спадчына арабскай літаратуры XIII — XIV стст. — перыяду, найменш распрацаванага ў навуцы. Асобліва выдзяляецца жанр мірабіляў ("пра цуды свету")."

У прадмове да кнігі, "Аб аўтары", вядомы маскоўскі арабіст С. Леўнер сцвярджае, што У. Дзямідчык "быў надзвычай "шматколерным" чалавекам, рознабакова адораным, прывабным, жыццялюбівым". Закончыўшы ў 1954 годзе Ленінградскі дзяржаўны ўніверсітэт, Уладзімір Паўлавіч па размеркаванні паехаў працаваць у Душанбе. Выкладчыцкую работу ў Таджыкскім універсітэце ён паспяхова спалучаў з работай у Інстытуце ўсходнаўсходнага АН Таджыкскай ССР. Вучоны апублікаваў больш сотні прац. Бачачы патрэбу ў навуковых дапаможніках, стварыў кнігі "Падручнік арабскай мовы" (Сталінабад, 1958) і "Нарыс сучас-

най арабскай літаратуры" (Душанбе, 1965). Затым выходзіць яго кніжка пра суданскую паэзію XX стагоддзя, адзінае ў той час даследаванне суданскай літаратуры. Займаўся працамі арабскіх географіў і падарожнікаў, перакладаў іх тэксты.

"У апошнія гады жыцця У. Дзямідчык, — працягвае аўтар прадмовы, — пачаў займацца яшчэ адной сваёсаблівай тэмай, для якой, відаць, ён быў падрыхтаваны лепш, чым хто б там ні было іншы". І далей: "У. П. Дзямідчык цудоўна валодаў беларускай, польскай і рускай мовамі, але, акрамя таго, ён быў добра начытаным ў мусульманскай духоўнай літаратуры, таму мог увапіць тонкасці беларускіх перакладаў Карана, хадзісаў (апавяданняў пра выказванні і дзеянні прарока Мухамада), прынятых малітваў, апавяданняў пра цуды і г.д., што было амаль недаступна нават добра падрыхтаваным славістам". На жаль, з велізарнага падрыхтаванага матэрыялу наш суайчыннік паспеў апублікаваць адзін артыкул — у зборніку паміці акадэміка І. Крачкоўскага (1987).

Партрэт У. Дзямідчыка, як гаворыцца ў канцы прадмовы, быў бы няпоўны, калі не сказаць пра яго рознабаковую здольнасць. Ён пісаў вершы і прозу, рабіў мастацкія пераклады. Ім напісана "цэлая серыя апавяданняў і вершаў, звязаных з яго дзіцячымі і юнацкімі гадамі (некалькі з іх пасмяротна надрукаваў "Памір" у 1991 — 1992 гадах). У 12-13 год ён, які вырас у Беларусі, трапіў у партызанскі атрад. І апавяданні яго адлюстравалі жыццё ў маленькім беларускім гарадку (Барысаве. — В. Г.) над мяцежкай акупацыяй з расстрэламі заложнікаў, знішчэннем цэлых катэгорыяў насельніцтва. Яны паказалі партызанскае жыццё не ў мінулыя герайчныя змаганні, а ў доўгія месяцы цяжкай і непрывабнага, голаду, бесперапыннай небяспекі. У многім гэтыя апавяданні блізкія к творам В. Быкава (не параўноўваю іх чыста літаратурныя якасці), што і зразумела. Вясной 1987 г. я спытаў яго пра дзеянні апавяданняў, і ён сказаў, што летам і восенню будзе ў Маскве і паспрабуе пагаварыць пра іх у часопісах, але не паспеў".

С. Леўнер выказвае спадзяванне, што літаратурная спадчына У. Дзямідчыка раней або пазней "дойдзе да чытача. У плане выдавецтва "Адзіб" стаяў выпуск зборніка яго апавяданняў. Удыва У. П. Дзямідчыка і яго дочки, наколькі я ведаю, рабілі ўсё магчымае, каб зборнік пабачыў свет... бо і кнігу, якая тут прапануецца, Уладзімір Паўлавіч не паспеў канчаткова падрыхтаваць да друку. Яе "даводка" зроблена жонкай Ларысай Мікалаевнай Дзямідчык".

А можа, калі выдавецтва "Адзіб" не здзейсніла свой намер, высакародную місію па выданні апавяданняў нашага суайчынніка, беларускіх па тэматыцы, узяло б на сябе якое наша выдавецтва?!

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Паэзія азёраў сінявокіх...

Як толькі не называюць Беларусь пісьменнікі: “Старана мая азёрная”, “Беларусь сінявокая”, “Краса майго краю — азёры”, “Край дзівосных азёр”, “Азёры — вочы зямлі”... Гэта не проста словы. Гэта вынік натхнення, якое дае творцам любаванне беларускай прыродай.

Для многіх на першым месцы ў спісе натхняльнікаў — вадаёмы. У нашай краіне іх агульная колькасць перавышае 10 тысяч, аднак распаўсюджаны яны нераўнамерна. Найбольш багата азёрамі поўнач рэспублікі — Беларускае Пазер’е. Тут месцяцца так званыя ледніковыя вадаёмы. У цэнтральнай частцы Беларусі таксама шмат азёраў, праўда, яны больш дробныя. А вось на беларускім

Палессі найменш сінявокай прыгажосці. Яна схаваны ў тарфяна-балотных масівах.

Буйнейшыя з азёраў, такія як Нарач, Свіцязь, Князь-возера, Няшчара і іншыя звязаны ў народнай памяці са шматлікімі вусна-паэтычнымі творами. Часам дзіву даецца, як маглі нашы продкі гэтак непаўторна прыгожа ўсё тлумачыць. Падумаўшы, разумееш: яны былі цесна звязаны з прыродай, разумелі яе, выхоўваліся на памяці продкаў, вучылі на лепшых узорах вусна-паэтычнай творчасці сваіх дзяцей, перадавалі каштоўныя веды будучым пакаленням, і таму гэта ўсё амаль што ў першастваральным выглядзе дажыло да нашых дзён. Але, на жаль, не ўсе

сённяшняныя жыхары Зямлі могуць так лёгка чытаць найгалоўнейшую кнігу — прыроду.

Шмат хто з беларускіх класікаў апяваў маляўнічасць беларускіх азёр, заплітаў у іх вянок свае найлепшыя радкі. Гэта працягваюць і маладыя творцы. Яны не пакідаюць па-за ўвагай прыгажосць беларускіх краявідаў. Аналізуючы фальклорныя здабыткі, паэты ствараюць новыя вобразы, легенды і паданні. Часам яны дакументальныя.

Сёння аўтары “Паэтычнага чацвярга” Зміцер Арцюх і Аксана Спрычан разам з сябрамі-паэтамі з суполкі “Літаратурнае прадмесце” распавядаюць пра родныя ім азёры.

Аксана СПРЫНЧАН

У кожнага паэта сваё возера. А ў мяне іх 2 — Белае і Чорнае (каля г. Лунінец). Як жыццё. І ў Белым расце лабелія Дортмана (сярод 27 Белых азёр у Беларусі, змешчаных у “Беларускай энцыклапедыі”, толькі ў маім сустрэаецца гэтая рэдкая кветка, а яшчэ ў Свіцязі). А ў Чорным возеры — растуць не чорныя, а белыя лілей. Жыццё.

А ЗОРЫ ЛЯЦЯЦЬ У АЗЁРЫ

белы матылёк злятае,

і з белым вершам

я за ім

(за ёй?)

імкнуса.

На Чорным возеры

ратуюся ліляямі.

На Белым возеры

ўглядаюся ў празрыстае дно.

Прачытала запіс:

“На беразе знойдзена вопратка

невядомага мужчыны”...

У з -

гадваю:

ты стаіш з белай лілей,

а я гляджу на яе дно:

“На белым пялёстку застаецца

адзенне...”

Дадаю:

“невядомай жанчыны”,

хоць ведаю — маё...

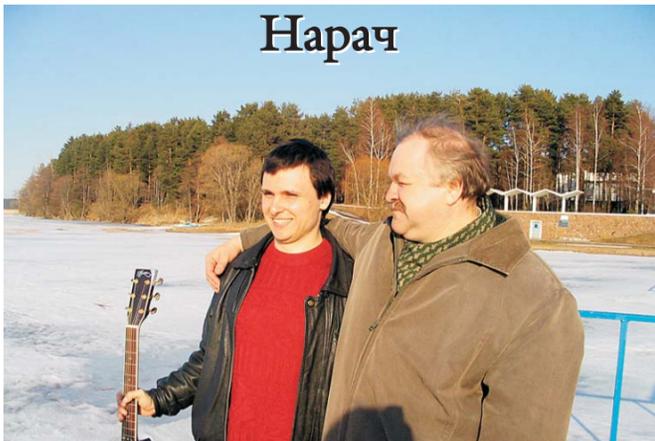
НА ЗДЫМКУ: Леанід ДРАНЬКО-

МАЙСЮК і Іна СНАРСКАЯ на Бе-

лым возеры.

Фота Аксаны ЛУНІНЕЦ.

Рагнэд МАЛАХОЎСКІ

Нарач

Калі бярэ ў палон душу спакой,
Так хочацца пагаманіць з табой.
Дрыготкім голасам цябе гукаю,
З надзеяй водзку ў адказ чакаю.

Паветра полымем на захадзе гарыць.
Ніхто не ў сілах сонца загасіць,
Вада ж сабрала промні ўсе ў ражок.
Заранкі памяць — поўні паясок.

Блукаў па ім калісьці я адзін,
Шукаючы каханне між вятроў.
Аб гэтым будзіць вечны напамін
Мне шэпат прыбярэжных чаратоў.

Нібы з чароўнага гаршочка-спарыша
Таёмным духам поўніцца душа.

Самотнай хваляй вечар адхлынае,
Нячутна ноч край любы ахінае.

Падкову-бераг хвалі амываюць,
Пясочак мякка залаты шліфуюць.
А з неба моўчкі зоры назіраюць
І люстра аксаміт святлом цалуюць.

Бурліцца з-пад гары ручай — крыніца,
Частую любы край жывой вадою.

На бераг з хваляў выйшла беражніца,
Ківае галавой: “Хадзем са мною”.

Такіх дзівос на свеце не бывае?
Аж пасвятлела ў вачух Нарочка.
А прыгажуню хваля ахінае

І срэбрам амывае стан дзявочы.

Так казачна з табой ноч праходзіць
У марах, пацалунках, дрогкіх снах.

А заўтра вечар новых дум народзіць
І будзем зноў шаптацца ў чаратах.

Істужкаю зляцела зорка ўранні,
Упала на высокі бераг твой.

Заплюшчыў вочы,
загадаў жаданне -
Ніколі б не растацца мне з табой.

НА ЗДЫМКУ:
Рагнэд МАЛАХОЎСКІ і
Мікола ША-
БОВІЧ на
Нарачы.

Фота
Аксаны
ЛУНІ-
НЕЦ.

Як адзначалася на вечарыне, талент Мікалая Цудзіка шматгранны. Ён працуе ў класічных жанрах нацюрморта, пейзажа, піша карціны ў авангардным стылі. Сваёй творчасцю жывапісец імкнецца да пазнання чалавечага “я”, планеты і свету людзей.

У кнізе пажаданняў заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, член Саюзаў мастакоў і архітэктараў Нінэль Шчасная напісала: “Я рада, што вы выраслі з сына мастака ў самастойнага творцу. З задавальненнем падарожнічала па вашым чароўным сусвеце і спадзяюся, што ўбачу яшчэ шмат новых прац на выставах у Беларусі і за мяжой”.

Фінішуе серыя выстаў “Пачуццё рэальнасці” 30 лістапада.

Арцём ДЫМ.

Зміцер АРЦЮХ

Горад-возера

Човен адзінокі
Ў Свіцязі начной.
Да яго па зорках
Я плыву. Пастой,

Поўня-каралева,
Ты не пі ваду,
Па тваёй дарозе
Горад я знайду.

Мікола КАНДРАТАЎ

Возера Рудакова

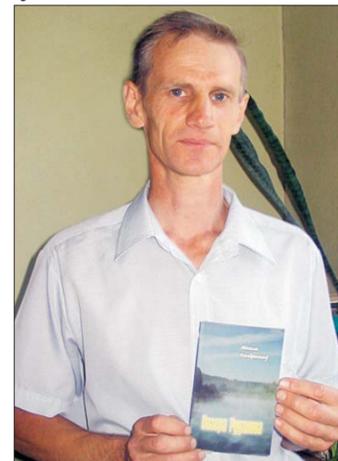
Паблізу ад возера Нарач
ёсць возера Рудакова,
адметнае глыбінню, —
нырнеці — не дастанеш дна.
А жывяць яго крыніцы
няспынна сцюдзёнай вадою,
празрыстай, крышталёва чыстай:
рукой зачарпні — і пі.

Над возерам Рудакова
пасля навальніцы вясёлка
над самай вадою нізка
крутым паўстае мастом.
На лодцы праплыць пасееш
пад ёю, пакуль не згасла, —
збываецца, кажучы, жаданне,
што змог перад тым загадаць.

Змаўкаюць птушыныя спевы,
прыемнаю прахалодай
зямлю агартвае вечар,
і месяц з нябёсаў глядзіць.
Ён бачыць на Беларусі
шмат рэк і прыгожых азёраў.

Горад старажытны —
Свіцязь паўстае.
І не поўня — сонца
Радасць з неба лье.

Кожны тут шчаслівы.
Свіцязь — горад-сад.
Застаюся ў казцы.
Не хачу назад.

Ды возера Рудакова
ткае на ёй — адно.

НА ЗДЫМКУ: Мікола КАНДРАТАЎ
трымае сваю кнігу.
Фота Аксаны ЛУНІНЕЦ.

“Хада падзей”

Літаратурны салон у... бары

З’яўленне новых забаўляльных устаноў для сталіцы не рэдкасць. А вось на адкрыццё бара, дзе б гучала беларуская паэзія і музыка, дзе была б арганізавана фотавыстава (“Код А.”) трапіць можна не кожны дзень. Тэа ж, каму пашчасціла, пакінулі пра гэтую культурную падзею самыя лепшыя ўражанні.

Арганізавала мерапрыемства паэтка Аксана Спрычан. І таму натуральна, што на адкрыцці бара яе вершаў гучала больш за ўсё. Але ж выдучы Сяргей Вераціла, прачытаўшы свае новыя творы, даў слова і іншым: Валянціну Акудовічу, Георгію Ліхтаравічу, Зміцеру Арцюху. Усе яны з захапленнем гаварылі пра гаспадыню ўрачыстай, чыталі вершы, прысвечаныя ёй.

— Так ужо склалася, што на маіх вечарынах побач з паэзіяй жыве музыка. І нават тое, што ў маёй творчасці мала рыфмаваных вершаў не перашкаджае спяваць іх, — адзначыла Аксана Спрычан.

Гэта выдатна даказаў Вадзім Клімовіч, які першым паклаў Аксаніны вершы на музыку і заспяваў іх. Зараз на словы А. Спрычан музыку актыўна піша Яраш Малішэўскі. На вечарыне ён уразіў прэм’ерай песні “Сяброўскі блюз”.

Вядомых бардаў Зміцера Сідаровіча і Алеся Камоцкага, гітарыста Алега Змушку публіка проста не хацела адпусціць.

— Літаратурна-музычныя сустрэчы з фотавыставамі будуць працягвацца, — паабяцала ў завяршэнні праграмы паэтка і фотамастак Аксана Спрычан.

Максім ШАРЭЙКА.

Восеньскае пачуццё рэальнасці

У сталічнай бібліятэцы імя Цёткі прайшла прэзентацыя выставы авангарднага жывапісу мастака Мікалая Цудзіка “Пачуццё рэальнасці”. Яна адкрыла серыю выстаў, якія ўвосень будуць праходзіць у беларускай сталіцы. Арганізатарам мерапрыемства выступіў малады паэт Дзмітрый Ермаловіч-Дашчынскі. У бібліятэцы імя Цёткі прысутныя пазнаемліліся з мастаком і яго новымі творами, паслухалі музыку і паэзію. Свае вершы чыталі Тамара Залеская, Галіна Анкуда, Віка Трэнас, Зміцер Арцюх. Маладое дараванне Арсеній Асіеўскі выканаў новую песню “Анечка”, музыку да якой напісала яго маці Таццяна Трошына, акампаніравала Валянціна Стэльмах. Якаў Віткін выканаў дзве песні “Святой Беларусі зямля”, “Не шкадуйце”. На гітары іграў Валерыў Віткін, на мандаліне Мая Дудкова.

Як адзначалася на вечарыне, талент Мікалая Цудзіка шматгранны. Ён працуе ў класічных жанрах нацюрморта, пейзажа, піша карціны ў авангардным стылі. Сваёй творчасцю жывапісец імкнецца да пазнання чалавечага “я”, планеты і свету людзей.

У кнізе пажаданняў заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, член Саюзаў мастакоў і архітэктараў Нінэль Шчасная напісала: “Я рада, што вы выраслі з сына мастака ў самастойнага творцу. З задавальненнем падарожнічала па вашым чароўным сусвеце і спадзяюся, што ўбачу яшчэ шмат новых прац на выставах у Беларусі і за мяжой”.

Фінішуе серыя выстаў “Пачуццё рэальнасці” 30 лістапада.

Арцём ДЫМ.

Сучасная беларуская музыка цікавая Еўропе

Сакрэты таямнічага працэсу стварэння музыкі адкрывае кампазітар Аліна Безенсон

Музычныя творы кампазітара Аліны Безенсон часта гучаць у канцэртнай зале Белдзяржфілармоніі, іншых гарадоў Беларусі, з імі знаёмы меламааны ЗША, Аўстрыі, Польшчы, Японіі, Румыніі. Аліна Безенсон нарадзілася ў Ваўкавыску. У сям'і любілі спяваць. Дзядуля іграў на гармоніку, бабуля любіла спяваць каталіцкія духоўныя творы. Гэтыя мелодыі запалі ў душу будучай стваральніцы музыкі.

— Напэўна, усё навокал кампазітара прасякнута музыкай, ваша прозвішча таксама гучыць меладычна...

— Яно ў мяне па мужу. Безенсон — гэта прозвішча французскага паходжання. У Беларусі сутракаюцца прозвішчы — Безенсон, Метэ, Шарпіа. Калісьці да нас прызвалі выкладчыкі з Францыі, якія перадавалі веды мясцоваму на сельніцтву. Яны потым засталіся тут, абжыліся.

— Цікава, калі вы пачалі складаць музыку?

— Бацька набыў піяніна, калі мне было гадоў пяць. Ён спадзяваўся, што мае старэйшыя дзве сястры і брат, калі захочуць, пойдучы вучыцца ў музычную школу і стануць прафесійнымі музыкантамі. Але ні сястры, ні брат прафесіяналамі не сталі, хаця вельмі добра акампанавалі сабе на фартэпіяна. На гары свайго дома мы ладзілі хатняе музыцыраванне. Старэйшая сястра спявала, сярдэня іграла на клавійных інструментах, брат і яго сябар ігралі на гітары, барабана і талерках. Мне таксама хацелася паўдзельнічаць у гэтых музыцыраваннях, штосоці сваё прыўнесці. Я яшчэ тады не вучылася ў музычнай школе і падбірала мелодыі па слыху, спрабавала імправізаваць, нешта сачыняць. Калі мне споўнілася дзесяць гадоў, сама запісалася ў музычную школу. У дзіцячыя гады, апроч музыкі, складала вершы, малявала. Мяне творчасць ва ўсім адзінацце прыцягвала. Пасля паступіла ў музычнае вучылішча ў Гродне, займалася там кампазіцыяй у Андрэя Васільевіча Бандарэнкі — знакамитага нашага кампазітара, аўтара оперы “Князь Навагрудскі”. Ён напісаў шмат духоўнай музыкі, харавой, сімфанічных твораў. Бандарэнка не

толькі кампазітар, але і святар — ён арганізатар праваслаўных свят духоўнай музыкі ў Мінску і ў Гродне. Калі прааналізаваць мае творы, дык большасць з іх — духоўная музыка. Гэта, я лічу, уплыў бабулі, якая спявала каталіцкія духоўныя творы, маці, якая мяне вадзіла ў касцёл, дзе я з захапленнем слухала арган, і майго педагога Андрэя Васільевіча Бандарэнкі. Потым я паступіла ў кансерваторыю, зараз Беларускаю акадэмію музыкі, у клас прафесара Андрэя Юрэвіча Мдзівані.

— Вам шанцавала на педагогаў.

— Андрэй Юрэвіч Мдзівані таксама знакаміты кампазітар. Ён стваральнік балета “Страсці Рагнеды”, які быў прызнаны лепшым балетам года ў свеце. Яго балетам адкрываліся Дні культуры Беларусі ў Расіі. А да гэтага ім была напісана вельмі шмат сімфанічнай і харавой музыкі. Вядома, што Свірыдаў трымаў у сваім сталым партытуры Мдзівані. Музыка ў Мдзівані жывая, эмацыянальная. У кансерваторыі я таксама займалася ў Галіны Канстанцінаўны Гарэлавай па паліфаніі, у Ларысы Фёдаруны Мурашкі па гармоніі. Анатоль Васільевіч Багатыроў выкладаў аналіз музычных форм.

— Калі вы ўпершыню адчулі, што ў вас ёсць кампазітарскі дар?

— Гэта было на экзамене ў музычнай школе. Калі выконвала свой твор, вычыла тое, што вучыла на памяць. Аднак не разгубілася і пачала імправізаваць. Настаўнік потым сказаў: “Якая твай малайчына, што не збілася, не разгубілася і не спынілася”. І зараз мне дапамагаюць імправізатарскія здольнасці.

— Калі вы скончылі кансерваторыю? Як далей складалася ваш творчы шлях?

— Я скончыла кансерваторыю ў 1995 годзе, затым магістратуру ў Андрэя Юрэвіча Мдзівані. Стала членам Саюза кампазітараў у 1996 годзе. З'яўляюся членам Міжнароднай асацыяцыі сучаснай музыкі. Выкладаю таксама ў дзіцячай школе мастацтваў кампазіцыю і займаюся творчасцю, сачыняю самую розную музыку — сімфанічную, духоўную, харавую. Нядаўна ў Гродне адбылася прэм'ера — фартэпіяны канцэрт “Прасвятленне”. Мой твор прагучаў у выкананні Івана Сцепанцова — лаўрэата міжнародных конкурсаў і камернага аркестра гродзенскай капэлы. Пішу харавыя творы — кантаты, месы, шмат камернай інструментальнай музыкі для розных інструментаў — кларнетаў, габояў, фартэпіяна, віяланчэлі. Араторыю “Страцім-лебедзь” запісалі на радыё аркестр і хор Белдзяржтэлепрадыёкампаніі пад кіраўніцтвам Генадзя Праватара і Віктара Роўды.

— Некаторыя кампазітары скардзяцца, што іх музычныя творы мала гучаць у выкананні беларускіх музыкантаў.

— Гэта не пра мяне. Але ведаю, чаму скардзяцца іншыя кампазітары.

— Чаму?!

— Таму, што яны гэтага не хочуць. Кажуць: а мне ўсё адно, ці выконваецца мая музыка, ці не. Многія проста не могуць зацікавіць сваёй музыкай выканаўцаў. Здарэецца, музыкант прыйдзе на канцэрт, пачуе вакальны цыкл і потым

кажа: напішыце для віяланчэлі што-небудзь таксама эмацыянальнае, ці для фартэпіяна або хора... Калі да мяне звяртаюцца, я стараюся адгуквацца на просьбы. Пішу для ўсіх. Мне не стае часу ўсе свае ідэі рэалізоўваць. У мяне расце дзве дзяцей, якім таксама патрэбна ўвага.

— Яны будуць музыкантамі?

— Старэйшы сын, дзесяцігадовы Вадзім, вучыцца ў музычнай школе. Калі закончыў першы клас, ужо іграў праграму музычнага літэра. Але я імкнуся не нагрэжаць сына, бо, лічу, у хлопчыка павінна быць дэцінства. Калі ён сапраўды захаце стаць музыкантам, дык, думаю, потым будзе болей займацца.

— Над чым вы зараз працуеце, што вас натхняе?

— Над дзіцячай музыкай, харавымі, духоўнымі гімнамі. Пішу эстрадныя песні. Я іх пісала раней, але не выносіла на суд слухачоў, складала ў скрыню. І вось, нарэшце, вырашыла імі заняцца. Мая эстрадная музыка выконвалася раней у асяродку дастаткова элітарным. Мяне ведаюць як кампазітара-класіка, і будзе, так бы мовіць, сюрпрыз для многіх, калі прагучаць мае эстрадныя творы.

Класіка — музыка, якая застаецца на стагоддзі. А эстрадныя песні гучаць месяц-два, асобныя гады. Зразумела ёсць і выключэнні. Песні Ігара Лучанка, я лічу, будуць спяваць доўга.

— А з кім з музыкантаў вам падабаецца працаваць? Хто з іх, на вашу думку, найбольш тонка адчувае вашу музыку і эмацыянальна перадае тое, што вы ў яе ўкладваеце?

— Супрацоўнічаю з усімі, хто жадае выконваць мае творы. Шчасліва, калі музыканты, людзі, як правіла, вельмі занятыя, імкнучыся, як кажучы, агучыць мае ідэі. Ёсць сярэд іх і тыя, хто не выконвае сучаснай беларускай музыкі. Яны прычыніваю будучы іграць Рахманінава, Чайкоўскага, класіку, або заходнееўрапейскіх кампазітараў, вызджаючы за мяжу, каб зацікавіць публіку. Аднак апошнім часам, дзякую Богу, многае мяняецца. Усё большая колькасць артыстаў імкнецца прадстаўляць за мяжой нашу беларускую музыку. Яны пачынаюць бацьчыць у ёй своеасабліваю прыгажосць. І за мяжой цікавацца, хочучы пачуць ад беларускіх выканаўцаў менавіта сучасную беларускую класічную музыку, пасля канцэртаў просяць пакінуць ноты з нашай новай авангарднай музыкай, потым самі яе выконваюць. Зразумела, ім хочацца пачуць новае. Калі я заканчвала кан-

серваторыю, да нас прызджаў амерыканскі кампазітар Таўэр і слухаў творы студэнтаў. Яму спадабалася маё “Трыо для віяланчэлі фартэпіяна і ударных”. Таўэр папрасіў ноты, каб выконваць твор у ЗША. З цікавасцю паставіўся да маіх сачыненняў японскі кампазітар Такакасі. У Польшчы, Румыніі таксама ведаюць маю музыку. Мае духоўныя кантаты, месы, гімны, песнапенні, хары з вакалам або вакал з арганам выконваюцца ў касцёлах Аўстрыі.

— А ў нас дзе можна пачуць вашу духоўную музыку?

— Яна нярэдка гучыць у камернай зале філармоніі. На фестывалі “Златагорская ліра” прайшоў мой творчы вечар. У двух канцэртах выконваліся духоўныя гімны, меса ў выкананні салісткі Белдзяржфілармоніі, лаўрэата міжнародных конкурсаў Вольгі Сотнікавай, салісткі Белдзяржфілармоніі Нэлі Душчынскай, Галіны Сакольнік, хора “Крынічка” пад кіраўніцтвам дырыжора Наталлі Агаравай.

У камернай зале філармоніі адбыўся сольны канцэрт салісткі Белдзяржфілармоніі Нэлі Душчынскай, дзе разам з творами Багатырова, Чыркуна, Даўгалёва, Лукаса выконваліся і мае сачыненні. Пазней там жа адбылася прэм'ера майё месы ў выкананні харавога калектыву “Арыента” пад кіраўніцтвам дырыжора Алены Гуляевай. Філармонія штомесяц праводзіць канцэрты, дзе ў асноўным адбываюцца прэм'еры.

— Як і калі да вас прыходзіць натхненне?

— Пастаянна на ўздыме знаходзіцца немазчыма — бывае ўзлёт, бывае спад. Я заўважыла, калі ёсць уздым, тады хочацца шмат чаго зрабіць. І музыку ствараць, і нават бытам займацца. Да ўсяго — творчы падыход. Натхненне, выплёскаванне эмоцый — у нашай працы не ўсё. Творчы працэс — гэта карпатлівы пошук. Бо творчасць — не проста дзеянне, а перш за ўсё, стан і асалода ад сваёй працы. Гэта важныя рэчы.

Калі я на ўздыме, магу ў любы момант сесці за фартэпіяна і сачыняць музыку, няважна, у якім жанры. Магу гэта рабіць у любы час — ноччу, раніцай, днём. Што тычыцца працы над буйнымі сачыненнямі — сімфоніямі, араторыямі, дык я чакваю моманту, калі вызвалюся ад штодзённай мітусні.

Гутарыла Наталля МАЗУР.
НА ЗДЫМКУ: Аліна БЕЗЕНСОН (злева) і Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ (справа).

Песня ў падарунак

Каму не даводзілася сутыкацца з праблемай выбару падарунка? Здаецца, усё ёсць у чалавека, нічога яму не трэба. І разам з тым дакладна ведаеш: існуе нешта такое, што, напэўна, сагрэе яго душу і шчыра парадзе. Успомніце тады ад песняў — у кожнага чалавека ёсць свае сугучныя мелодыі, вакол якіх бурліва віравала калісьці ўсё жыццё. Паверце, гэта музыка запамінаецца назаўсёды. І заўсёды яна слухаецца з хваляваннем. Зараз практычная частка: на якой радыёстанцыі Беларусі і па якім тэлефонам можна заказаць песню-віншаванне? Пастараемся вас у гэтым пытанні зарыентаваць. Такім чынам:

с в я -
точнай
даты і
выхаду ў
эфір);

* на e-mail:
VITAE M @ tvr . by

<mailto:VITAE M@tvr.by>

* на тэлефоне 284-89-53
(тэлефанаваць падчас прамога эфіру).

РАДЫЁ “СТАЛІЦА”

Выходзіць штодзённа з 12.05 да 14.00 і з 20.05 да 21.00

Заяўкі прымаюцца:

* на адрасе: 229897, Мінск, Чырвоная, 4;

* на тэлефоне: 284-37-89 (тэлефанаваць толькі (!) падчас прамога эфіру).

БЕЛАРУСКАЕ РАДЫЁ

Праграма “Вітаем, віншваем, жадаем”.
Выходзіць у эфір у будні дні і суботу і нядзелю з 20.10 да 21.00.

Заяўкі прымаюцца:

* на адрасе: 220807, Мінск, Чырвоная, 4 (ліст трэба даслаць за месяц да

РАДЫЁ “ЮНІСТАР”

Праграма “Вячэрняя заяўка”.

Выходзіць па буднях з 20.00 да 21.00.

Заяўкі прымаюцца:

* на e-mail: radio@unistar.by

<<mailto:radio@unistar.by>>, redaktor@unistar.by <<mailto:redaktor@unistar.by>>

* на факсе 209-53-75;

* з дапамогай SMS на кароткі нумар 9950 — для абанентаў Velcom і МТС.

Праграма “Заяўка”.

Гучыць у эфіры па суботах і нядзелях з 11.00 да 12.00.

Заяўкі прымаюцца:

* e-mail: redaktor@unistar.by

<<mailto:redaktor@unistar.by>>

* на факсе 209-53-75;

* з дапамогай SMS на кароткі нумар 9950 — для абанентаў Velcom і МТС.

“РУСКАЕ РАДЫЁ” У БЕЛАРУСІ

Праграма “Стол заказаў”.

Выходзіць па буднях з 13.05 да 14.00 і з 21.05 да 22.00.

У выхадныя і святочныя дні — з 18.05 да 19.00.

Заяўкі прымаюцца:

* на адрасе: 220002, Мінск, вул. Старажоўская, 8а;

* на сайце: www.rusradio

<<http://www.rusradio>>, у раздзел “Стол заказаў”;

* на тэлефоне (тэлефанаваць толькі падчас прамога эфіру) 284-37-63;

* з дапамогай SMS на кароткі нумар 9892 (толькі для абанентаў МТС). Гэта VIP-заяўка, якая абзначае, што заказ будзе агучаны ў бліжэйшым “Стале заказаў”. Паслуга платная.

“АЛЬФА-РАДЫЁ”

Праграма “Па заяўках”.

Выходзіць па буднях з 13.00 да 14.00.

Заяўкі прымаюцца:

* на факсе 283-78-96 (з 10.45 да 12.15 у дзень перадачы);

* на тэлефоне прамога эфіру 283-55-88 (тэлефанаваць толькі пад час эфіру);

* з дапамогай SMS на кароткі нумар 9903 (толькі для абанентаў Velcom).

РАДЫЁ “БІ-ЭЙ”

Праграма “100 асабістых прывітанняў”.

Выходзіць з 13.00 да 14.00 і з 20.00 да 23.00 у будні дні.

Заяўкі прымаюцца:

* на тэлефоне прамога эфіру 2-902-600, 2-902-601 (тэлефанаваць можна за 20 хвілін да пачатку прагра-

мы і падчас самой перадачы);

* на пэйджэр: тэлефон апэратара 289-12-12, для абанента “Бі-эй”;

* на сайце Radioba.by, у раздзел “100 асабістых прывітанняў”.

“РАДЫЁ РОКС”

Праграма “Была б нагода”.

Выходзіць у эфір па буднях з 13.00 да 14.00 і з 19.00 да 20.00, па выхадных — з 13.00 да 14.00.

Заяўкі прымаюцца:

* на e-mail: povod@roks.com <<mailto:povod@roks.com>>

* на факсе 288-20-13 (адпраўляць заяўку трэба загадзя);

* з дапамогай SMS на кароткі нумар 9772 (толькі для абанентаў МТС). Паслуга платная.

РАДЫЁ “МІР”

Выходзіць штодзённа з 13.00 да 14.00 і з 19.00 да 20.00.

Заяўкі прымаюцца:

* на тэлефоне (звоніць падчас прамога эфіру) 210-14-71;

* на факсе 284-88-11;

* з дапамогай SMS-паведамленняў на нумар 9700 — для абанентаў МТС, Velcom, Dialog;

* а таксама на сайце www.radiomir.by.

Святлана БАРТАШЭВІЧ.

Што такое конны спорт? Па першае, гэта занятак, які ўмацоўвае здароўе. Па другое, галіна спорту, якая ўплывае на імідж краіны. І нарэшце — даволі выгадны бізнес. Візітнай карткай коннага спорту Беларусі з'яўляецца Рэспубліканскі цэнтр алімпійскай падрыхтоўкі коннага спорту і конегадоўлі, які знаходзіцца ў чатырох кіламетрах ад Мінска, у пасёлку Ратамка. Туды і накіраваўся наш карэспандэнт.

Ці давязе Рэдфард Ірыну Ліс да Пекіна?

У Ратамцы — жамчужыне коннага спорту — рыхтуюць алімпійскі рэзерв краіны

КОНЕГАДОЎЛЯ. Спецыфіка коннага спорту ў тым, што вынікі залежаць не толькі ад конніка, але і ад яго чатырохногага напарніка. Падабраць якаснага “партнёра” для спартсмена — справа даволі складаная. Кошт пакупкі можа даходзіць да мільёнаў еўра і ўтрыманне нованабытага сябра каштуе не танна. Важна правільна падабраць пароду — у кожным відзе коннага спорту існуюць свае прыярытэты. І тут не абыйсціся без дапамогі спецыялістаў па конегадоўлі і селекцыі.

Ратамскі конезавод імя Льва Даватара мае пэўныя поспехі. Пагалоўе коней на яго базе складае 500 асобін, 180 з якіх заняты ў спорце. Як адзначае вядучы селекцыянер Аксана Рачыкава, з самага пачатку для развядзення адбіраліся коні, занятыя ў спорце. У асноўным выкарыстоўваліся арабскія жарабцы-вытворцы. Таму сёння ў ратамскіх выхаванцаў прыкметна ўсходняя пароднасць. У асноўным завод спецыялізуецца на развядзенні тракенскай пароды, якая добра зарэкамендавала сябе ў выездцы. Сёння тракенаў можна сустрэць больш чым у 30 краінах усіх кантынентаў — ад Новай Зеландыі да Бразіліі і Паўднёвай Афрыкі. Менавіта дзякуючы працы з гэтай пародай, завод імя Льва Даватара трапіў на шостае месца ў сусветным рэйтынгу прадпрыемстваў, якія развядзяць коней для выездкі.

— У Беларусі кліматычныя ўмовы не вельмі падыходзяць для развядзення коней, — расказвае Аксана Рачыкава, — гэта жывёла ў прыродных умовах жыве ў засушлівых стэпах. А ў нашай краіне вільготнасць высокая. Каб у пагалоўя не ўзнікала праблема са здароўем у халодны

перыяд года, нашы супрацоўнікі пільна сочаць за ўмовамі ўтрымання жывёл.

Для таго, каб конь вырас выносливым спартсменам, яму патрэбны разнастайны рацыён і як мага больш руху. Восі і праводзяць выхаванцы Ратамскага завода шмат часу на свежым паветры: зімой — на працягу шасці гадзін у вальерах, летам — амаль кругласутачна ў крытым вальеры. Асаблівы клопат — корм. У беларускай глебе не хапае еду і калію, таму выкарыстоўваюцца харчовыя дабаўкі, прэміксы.

Спецыялісты ратамскага конезавода надаюць нямала ўвагі не толькі фізічнаму, але і псіхічнаму стану сваіх выхаванцаў.

— Асобна ўзяты конь, — гаворыць Аксана Валер'еўна, — індывідуальнасць. У кожнай жывёлы — свой непаўторны характар і тэмперамент. Сярод іх ёсць свае сангвінікі, флегматыкі, халерыкі, меланхолікі.

Прыкладна ў двухгадовым узросце пачынаецца так званая заездка — час, калі маладняк вучаць хадзіць пад сядлом. Пасля трох-чатырох месяцаў — іспыт на якасць

прысутнічаюць трэнеры. У выніку частка коней трапляе ў спартыўныя школы, іншыя — у “рамонтны” састаў, які выкарыстоўваюць для аднаўлення пагалоўя, астатнія выстаўляюцца на продаж. Кошт чатырохногага спартсмена ў гэты перыяд складае 1-2 тысячы долараў. Кожны год праводзяцца міжзавадскія спаборніцтвы. Конь, які прымае ў іх удзел, каштуе ўжо тры тысячы долараў. Калі ж трапляе ў прызёры, цана павялічваецца да 10 тысяч. Кошт каня, які атрымаў перамогу, дасягае 20-25 тысяч долараў. На працягу ўсёй кар'еры цана чатырохногага спартсмена расце ў адпаведнасці з ростам колькасці перамог у яго паслужным спісе. Тут улічваюцца, дарэчы, усе спаборніцтвы, не толькі значныя. І ўсё ж купля нават самага лепшага “экземпляра” нічога не гарантуе. Сёння конь бярэ прызы на самых прэстыжных спаборніцтвах, а заўтра фартуна можа ад яго адварнуцца.

— Прыблізна па такім сцэнарыі пайшла кар'ера легендарнага беларускага Саіда, — гаворыць Аксана Валер'еўна. — На ім у 1976 годзе спартсмен Віктар Угрумаў стаў 5-м у асабістым заліку на Алімпіядзе ў Манрэалі. Але праз некаторы час у Саіда знайшлі тромб, ён быў пераведзены на заслужаную “пенсію” і жыў у Ратамцы ў якасці ганаровага жыхара.

Трэба адзначыць, што завод імя Даватара добра ведаюць у краінах былога СССР. Раней вялікая колькасць яго коней трапляла ў Латвію, Літву, Расію праз аўкцыёны. На пачатку 90-х гадоў конныя заводы спынялі сваю дзейнасць адзін за адным.

— Мне здаецца, наш завод выратвала тое, што ён трапіў пад кіраўніцтва Міністэрства спорту і турызму, — гаворыць Аксана Валер'еўна. — Мы імкнёмся не толькі дасягнуць былога ўзроўню, але і пераўзвысіць яго. Зараз у Ляхавічах будзецца пункт

штучнага асемяннення. Галоўная задача — вывесці селекцыйна-племянную працу на ўзровень вядучых гаспадарак заходнеўрапейскіх краін. Але каб гаварыць аб нейкіх выніках і дасягненнях, патрэбны час.

СПАБОРНИЦТВЫ. Сёння беларускія зоркі коннага спорту ўдзельнічаюць у спаборніцтвах многіх краін. У паслужным спісе спартсменаў значацца перамогі ў Італіі, Германіі, Японіі, Бельгіі, Літве, Латвіі, Расіі.

Асноўны надзеі беларускі конны спорт звязвае з выездкай, якую часам параўноўваюць з балетам, гавораць як аб ювелірным майстэрстве. Конь павінен цалкам “растварыцца” ў спартсмене, стаць яго своеасаблівым працягам. Лічыцца, што заклаў беларускую школу па выездцы вядомы ратамскі трэнер Віктар Угрумаў, бо менавіта ён пакінуў пасаляб у гэтым відзе коннага спорту шмат таленавітых і перспектывных вучняў. Зараз жа найбольш вядомымі беларускімі ў выездцы з'яўляюцца Ірына Ліс і Святлана Еўшчык. У скарбонцы абедзвюх спартсменаў нямала перамог у рэспубліканскіх і міжнародных спаборніцтвах.

На другім месцы знаходзіцца трохбор'е, якое лічыцца адным з найбольш траўманябеспечных відаў. Летам гэтага года ў Ратамцы ўпершыню праходзіў Міжнародны турнір па трохбор'і ў разрадзе трох зорак, які з'яўляецца найбольш высокім узроўнем складанасці. У агульным заліку 1-ыя месцы занялі беларускія спартсмены Вячаслаў Пойта і Алена Целяпушына.

Спаборніцтвы па канкуры ці пераадоўванне перашкод праводзіцца ў Беларусі з 1994 года. Таксама ў Ратамцы адбываюцца этапы Кубка свету па канкуры. Іх прыёмнай традыцыйнай часткай з 2001 года з'яўляецца Кубак Нацыяў — каманднае спаборніцтва пад патранатам Міжнароднай федэрацыі коннага спорту. Павел Савіцкі, Уладзімір Юркевіч, Сяргей Пятроў, Мікалай Магуненка — імёны гэтых спартсме-

наў добра вядомыя аматарам канкура не толькі ў Беларусі. Вышэйшыя ж вынікі нашых спартсменаў звязаны з іх удзелам у чэмпіянатах свету па канкуры сярод ваеннаслужачых.

Аляксандр Ліс, галоўны трэнер зборнай Беларусі па конным спорце расказвае:

— 5-10 гадоў таму нашы выезды на міжнародныя спаборніцтвы былі рэдкія, 1-2 разы ў год. Зараз на многіх этапах Кубка свету, спаборніцтвах высокага ўзроўню беларускія спартсмены не толькі заваёўваюць прызавыя месцы, але і з'яўляюцца лідэрамі. Летам у нас адбыліся спаборніцтвы па трохбор'і ў разрадзе трох зорак. Трэба сказаць, гэта нямалае дасягненне. Вышэй па “зорнасці” толькі чэмпіянаты свету, Алімпійскія гульні. У канкуры яшчэ можна праводзіць спаборніцтвы на 4-5 зорак. Але гэта прадугледжвае прызавы фонд ад 100 тысяч еўра і шмат іншых умоў. Наогул жа поспехі ў конным спорце вельмі звязаны з узроўнем эканомікі. Думаецца, у Беларусі ён будзе развівацца і далей.

ПЕКІН-2008. Калі гаварыць пра прагнозы Алімпіяды, якая адбудзецца ў Пекіне ў 2008 годзе, галоўную стаўку Беларуска конная Федэрацыя робіць на два віды — трохбор'е і выездку. Спартсмены, на якіх ускладаюцца вялікія надзеі — Ірына Ліс і Вячаслаў Пойта. Але тут ёсць свае праблемы. Да нядаўняга часу Ірына працавала ў пары з англатракенам Пробліскам, але сур'ёзныя праблемы са здароўем каня (Пробліску 16 гадоў) вымусілі змяніць партнёра. Зараз Ірына выступае з канём па мянушцы Рэдфард. Планаецца, што менавіта з ім спартсменка возьме ўдзел у Алімпіядзе 2008 года. Па ўмовах Міжнароднай федэрацыі коннага спорту неабходна, каб конь належаў краіне, за якую ён выступае, не менш як за два гады да Алімпіяды. Грошы экс-уладальніку Рэдфарда ўжо выплачаны, а гэта — 460 тысяч еўра. Сталася толькі вырашыць пытанне з дакументамі.

Ёсць яшчэ некалькі важных пытанняў у гэтай сувязі. Умовы ўдзелу спартсменаў у Алімпіядзе растлумачыў Сяргей Запрагаеў, намеснік дырэктара РЦАП:

— Каб атрымаць камандную ліцэнзію на ўдзел у Алімпіядзе нам патрэбна набраць неабходную колькасць балаў на чэмпіянаце свету ці на чэмпіянаце Еўропы. Але па выніках першага спаборніцтва, на жаль, нам гэта не далася. На другім канкурэнцыя будзе яшчэ большая. Але мы маем рэальны шанс атрымаць ліцэнзію для спартсменаў-адзіночнікаў.

Ва ўсякім разе ў Ратамцы для гэтага робіцца ўсё магчымае, а сам Рэспубліканскі цэнтр алімпійскай падрыхтоўкі коннага спорту і конегадоўлі мае вялікі патэнцыял.

Іна БАНДАРОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: этап Кубка свету сёлетня прайшоў у Ратамцы.
Фота БелТА.

Баскетбол Хвалі папулярнасці

Мінск наведваў генеральны сакратар міжнароднай федэрацыі баскетбола ФІБА — Еўропа Нар Заналін. За час свайго знаходжання ў беларускай сталіцы ён меў магчымасць пазнаёміцца з канцэпцыяй развіцця сучаснага беларускага баскетбола, дзейнасцю Беларускай федэрацыі, а таксама наведаць спартыўныя аб'екты і базы.

Сёння ФІБА — другая па значнасці пасля УЕФА спартыўная арганізацыя Еўропы. Як адзначыў Нар Заналін, асноўным напрамкам яе дзейнасці з'яўляецца дапамога нацыянальным спартыўным федэрацыям. Бягучы 2006 год аб'яўлены ФІБА — Еўропа годам жаночага баскетболу.

На прэс-канферэнцыі, якая адбылася ў Нацыянальным алімпійскім камітэце, генеральны сакратар гэтай арганізацыі Георгій Катулін даў кароткую характарыстыку стану беларускага баскетбола. Найбольш яркія дасягненні звязаны з чэмпіянатам Еўропы 1994 года, дзе нашы спартсмены сталі пераможцамі, а ў 2003 годзе ўзялі “серабро”. Сёння ў Беларусі распрацавана і рэалізуецца праграма развіцця баскетбола на 2005-2008 гады.

У сваю чаргу Нар Заналін падзяліўся з прэсай планами ФІБА-Еўропа па падтрымцы беларускага баскетбола. Так, будзе праведзена ў жыццё праграма навучання судзіяў, часткай якой стануць семінары і курсы з удзелам замежных спецыялістаў. Генеральны сакратар ФІБА-Еўропа выказаў надзею на плённае супрацоўніцтва з беларускімі спецыялістамі. “Зараз для вашай краіны найбольш важнай задачай з'яўляецца папулярнасць баскетбола ў Беларусі. Колькасць з цягам часу заўсёды пераходзіць у якасць”, — падкрэсліў ён.

Іна БАНДАРОВІЧ.

У коласаўцаў у новым сезоне адзінаццаць прэм'ер

Адзінаццаць прэм'ер пакажа Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску ў новым тэатральным сезоне. Аб гэтым карэспандэнту БелТА паведаміў мастацкі кіраўнік тэатра Віталь Баркоўскі.

Паводле яго слоў, глядачы змогуць убачыць новыя спектаклі “Фламенка” Валерыя Маслюка, “Афрыка” Леаніда Пранчака і Уладзіміра Кандрусевіча, “За двума зайцамі” Міхаіла Старыцкага, “Позняе каханне” Аляксандра Астроўскага, “Дзверы” Сяргея Кавалёва, “Шаленства каханья” Сэма Шэпарда, лірычную камедыю “Псіхааналітык для псіхааналітыка” Дзіяны Балькі, “Васа Жалязнова” Максіма Горкага і музычную легенду пра Уяслава Чарадзея “Чарадзейка” Аляксея Дударова. На эксперыментальнай сцэне будзе прадстаўлена пастаноўка “Гульні ў пераменлівым святле” Джорджа Таборы.

Адкрыў жа тэатральны сезон спектакль “Несцерка” па п'есе Віталія Вольскага, які стаў візітнай карткай коласаўцаў. Пастаноўка паказана глядачам у дэкарацыях, адноўленых па эскізах 1941 года мастака Ліпы Кроля. Галоўную ролю ў спектаклі выканаў народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Фёдар Шмакаў, які іграе Несцерку з 1967 года. Аднак у цэнтральнай ролі глядачы ўбачаць таксама і двух іншых вядомых акцёраў віцебскага тэатра — Тадэвуша Кокшыты і Пятра Ламана. На працягу ўсяго спектакля яны будуць змяняць адзін аднаго, расказаў Віталь Баркоўскі.

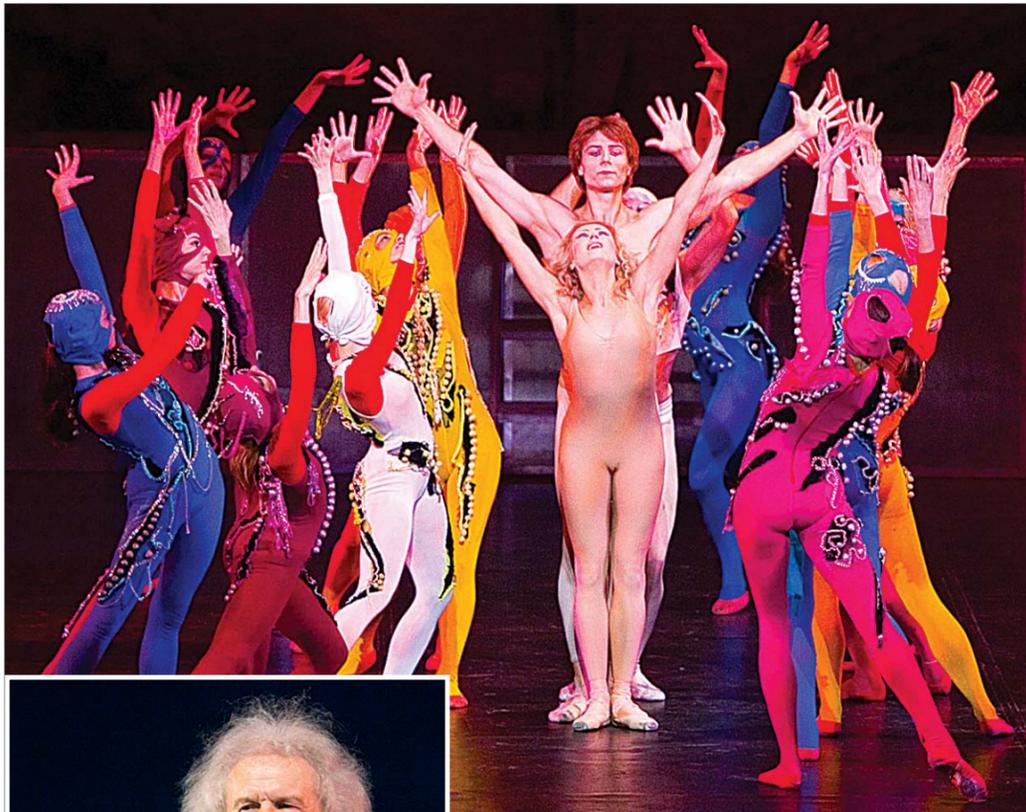
Юная балерына Марына Парамонава ўдастоена бронзавага медала на конкурсе ў Пекіне

На Першым міжнародным конкурсе навучніцаў харэаграфічных навучальных устаноў, які праходзіў у пачатку кастрычніка ў сталіцы Кітая Пекіне, выхаванка Беларускага харэаграфічнага каледжа Марына Парамонава заняла трэцяе месца і была ўдастоена бронзавага медала. Аб гэтым карэспандэнту БелТА паведамліў у Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры балета Беларусі.

У конкурсе прынялі ўдзел 67 юных артыстаў з 14 краін. У склад журы ўваходзілі харэографы і кіраўнікі балетных школ з Іспаніі, Канады, Аўстраліі, Японіі, Кітая, Вялікабрытаніі і Беларусі.

Марына Парамонава вучыцца на трэцім курсе каледжа, яна — выхаванка знакамітай беларускай балерыны і таленавітага педагога народнай артысткі Беларусі Інэсы Душкевіч.

У бягучым годзе лаўрэатамі міжнародных балетных конкурсаў таксама сталі выхаванцы Беларускага харэаграфічнага каледжа Іван Васільеў, Кацярына Алейнік, Віктар Давідзюк.

Беларускі балет адзначыў 30-гадовы юбілей спектакля “Стварэнне свету”

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр балета 10 кастрычніка адзначыў 30-гадовы юбілей спектакля “Стварэнне свету”.

У юбілейным спектаклі ў га-

лоўных партыях выступілі вядучыя майстры сцэны Людміла Кудраўцава (Ева), Антон Краўчанка (Адам), Віталь Пятроўскі (Д'ябал), Дзяніс Клімук (Бог).

НА ЗДЫМКАХ: “Стварэнне свету”; за дырыжорскім пультам заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Леў ЛЯХ.

Фота Генадзя ЖЫНКОВА, БелТА.

Дзіцячае “Еўрабачанне-2006”

Андрэй Кунец выступіць 12-м

Андрэй Кунец, 10-гадовы хлопчык з горада Мазыра, які будзе прадстаўляць Беларусь на конкурсе “Еўрабачанне-2006”, у цэнтры ўвагі журналістаў. На прэс-канферэнцыі ён расказаў пра сваю падрыхтоўку да выступлення.

Першае, на што звярнулі ўвагу журналісты, Андрэй Кунец з'яўляецца выхаванцам Святланы Стацэнкі, кіраўніка Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва, маці і педагога Ксеніі Сітнік, пераможцы “Еўрабачання-2005”. Мазырскі феномен вельмі прыцягвае ўсеагульную ўвагу. Васіль Раінчык, старшыня журы конкурсу “Песня для Еўрабачання”, тлумачыць так: “Для нараджэння “зоркі” трэба, каб сустрэліся талент і настаўнік. Вось з'явілася ў Мазыры моцная яркая асоба Святлана Стацэнка — і глядзіце, колькі прыкметных выхаванцаў падрыхтавала. Дарэчы, Ягор Воўчак, які спяваў на Еўрабачанні ў 2004 годзе, таксама выхаванец Святланы Стацэнкі. Трое дзяцей, якія перамаглі ў Нацыянальным адборачным туры, — выхаванцы аднаго педагога — гэта многагавартае. І я ўпэўнены, што менаві-

та такіх людзей і трэба падтрымліваць”.

Многія ўзгадалі, што яшчэ летась Святлана Стацэнка, калі ўсе хвалілі Ксенію Сітнік, таямніча заўважыла: “А ў мяне яшчэ “зоркавы” хлопчык ёсць!” Яна мела на ўвазе, канешне, Андрэя, які зараз стаў пераможцам Нацыянальнага адборачнага конкурсу і мае шанц дастойна выступіць за Беларусь. Святлана Стацэнка кажа: “Канешне, мы не можам даць гарантыі, але спадзяёмся, што глядачы ацэняць голас 10-гадовага хлопчыка, які спявае як 13-14-гадовы. Менавіта на кантрасце ўзросту і моцнага голасу мы рыхтуем выступленне”.

Вядома, што Андрэй выканае песню “Новы дзень”, аранжыроўку да якой зрабіў Віктар Пшанічны. Разам з маладым спеваком на сцэне будзе шоу-балет “Alexis” пад кіраўніцтвам харэографа Аляксандра Зенчанкі, а касцюмы

для саліста і падтанцоўкі пашыла мадэльер-дызайнер Валянціна Булаўка.

Андрэй Кунец зараз актыўна рыхтуецца да конкурсу, часова пераехаў у Мінск, шмат рэпэціруе. Вучыцца яму даводзіцца самастойна і з дапамогай маці. Калі хлопчыка запыталі, што ён любіць, той адказаў адназначна: “Спяваць.” Але журналісты ўсё дапытваліся, што ж яшчэ? Андрэй думаў, думаў і патлумачыў: “Калі малюю — спяваю, раблю ўрок — таксама спяваю. Мне здаецца, я заўсёды спяваю”.

Беларускія тэлеглядачы змогуць убачыць выступленне Андрэя Кунца ўвечар другога снежня падчас паказу дзіцячага конкурсу “Еўрабачанне-2006” на Першым канале. Замежныя глядачы змогуць аддаць за яго свой голас. Ужо вядома, што Андрэй Кунец будзе выступаць у апошняй

“Беларуская музычная восень” загучала ў 33 раз

Міжнародны фестываль мастацтваў “Беларуская музычная восень” праходзіць па ўсёй краіне з 17 кастрычніка па 30 лістапада. Галоўнай сцэнічнай пляцоўкай стала Беларускае дзяржаўнае філармонія, аднак фестывальныя канцэрты гучаць не толькі ў сталіцы, але і ў абласцях краіны, у тым ліку ў аграгарадках.

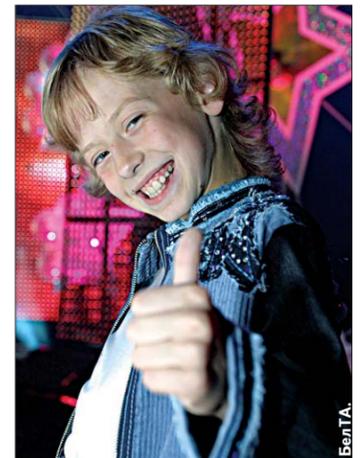
У вялікай канцэртнай зале і ў малой зале імя Рыгора Шырмы Белдзяржфілармоніі адбудзецца звыш 30 канцэртаў з удзелам музыкантаў з дзевяці краін. Першую фестывальную старонку адкрыла вытанчаная камерная праграма струннага квінтэта Шуберта і фартэп'янага квінтэта Брамса, камернага ансамбля “Салісты Масквы”, заснаванага славутым расійскім музыкантам Юрыем Башметам.

У фестывалі таксама прымаюць удзел салісты камернага аркестра, “Камерата Клайпеда”, ансамбль “Маскоўскае трыо”, “Класік-Авангард”, Дзяржаўны камерны аркестр Беларусі, “Мінскі струнны квартэт” і іншыя. Іх праграмы — шырокая панарама эпох і стыляў, ад Рэнесансу да музыкі XX-XXI стагоддзяў.

Беларускія фальклорныя традыцыі прадстаўляюць Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі, Беларускі дзяржаўны ансамбль народнай музыкі “Святая”, Беларускі дзяржаўны харэаграфічны ансамбль “Харашкі”.

Своасабытым было выступленне ансамбля старадаўняй музыкі імя Ф. Куперына Парыжскай кансерваторыі, які складаецца са студэнтаў апошніх курсаў, а таксама былых студэнтаў, якія ўжо пачалі прафесійную кар'еру. Яны выканалі барочную музыку з выкарыстаннем спецыфічных прылад — лютні, клавесіна, тэорбы, хамерклавіра, барочнай валторны і іншых.

Фестываль прымеркаваны да 70-годдзя Беларускай дзяржаўнай філармоніі і праводзіцца ў Беларусі ўжо ў 33 раз.

пяцёрцы 12-м.

Правілы жараб'ёўкі такія — спачатку становяцца вядомыя краіны, удзельнікі ад якіх адкрыюць і закрываюць конкурс, а таксама пад якім нумарам выступаць гаспадары конкурсу. Астатнія 12 краін разбіваюцца на тры групы, кожная па чатыры краіны, якія выступаць у пачатку, сярэдзіне і канцы шоу.

Разам з беларускім удзельнікам Андрэем Кунцом у апошнюю групу ўваходзяць прадстаўнікі Грэцыі, Бельгіі, Харватыі і Расіі. Адкрые ж конкурс Партугалія, апошняе выступленне за Расію.

Алена СПАСЮК.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК.

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны: (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (тэл./факс), 288 - 12 - 80, 284 - 76 - 56 (бухгалтэрыя), 288 - 17 - 82.
Галоўны рэдактар: 8029 - 6 - 88 - 17 - 82.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з сусветнымі «Радзіма».

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://www.belarus21.by>

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Паплісны індэкс у Беларусі 63854.
Аб'ём 8 друк. аркушаў. Тыраж 1285 экз. Заказ 650Г. Паплісана да друку 24. 10. 2006 г. у 12.00.
Газета набрана і зьявілася на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).
Папліць рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2006.